

Programmabegroting Westervoort 2023-2026

Voorjaarsnota 2022

De raad heeft in juli 2022 de kaders voor de begroting 2023 vastgesteld.

Begroting 2023-2026

De raad stelt in november 2022 het beleid en de bijbehorende middelen voor het begrotingsjaar 2023 vast.

Najaarsnota 2022

De raad wordt in het 4^e kwartaal 2022 geïnformeerd over de voortgang van het bestuur programma en zal de aangepaste budgetten vaststellen.

Jaarstukken 2022

Het college legt in het 2^e kwartaal van 2023 verantwoording af aan de raad over begrotingsjaar 2022.

Samenvatting programmabegroting 2023 – 2026

Geraamd begrotingsresultaat naar totaal baten en lasten per programma

Geraamd begrotingsresultaat per programma	2022		2023		2024		2025		2026	
Baten en lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
P1 Bestuur	741	-8.594	915	-8.890	835	-8.901	831	-8.989	842	-9.173
P2 Maatschappij	5.982	-27.265	5.896	-26.435	5.547	-25.741	5.547	-25.532	5.547	-25.699
P3 Omgeving	3.661	-5.756	3.651	-6.016	3.747	-6.066	3.848	-6.134	3.939	-6.230
Algemene dekkingsmiddelen	32.369	-400	33.529	-1.979	34.336	-1.953	35.319	-2.222	34.039	-2.256
Geraamde baten en lasten per programma	42.754	-42.015	43.991	-43.320	44.465	-42.661	45.545	-42.876	44.367	-43.357
Resultaatbestemmingen	279	-200	142	-400	73	-500	2	-500	0	-500
Totaal geraamde baten en lasten	43.033	-42.215	44.133	-43.720	44.538	-43.161	45.547	-43.376	44.367	-43.857
Geraamd begrotingsresultaat	818		413		1.377		2.171		510	

Bovenstaand overzicht wordt gebruikt voor de inleiding en financiële middelen per programma.

Geraamd structureel en incidenteel begrotingsresultaat per programma en reëel begrotingsresultaat

Geraamd begrotingsresultaat per programma	2023		2024		2025		2026	
S(tructureel) en I(ncidenteel)	S	I	S	I	S	I	S	I
P1 Bestuur	-7.975	0	-8.065	0	-8.158	0	-8.331	0
P2 Maatschappij	-20.618	79	-20.273	79	-20.064	79	-20.231	79
P3 Omgeving	-2.374	10	-2.329	10	-2.296	10	-2.301	10
Algemene dekkingsmiddelen	31.749	-200	32.583	-200	33.297	-200	31.983	-200
Totaal baten en lasten	782	-111	1.915	-111	2.780	-111	1.121	-111
Resultaatbestemmingen	73	-331	73	-500	2	-500	0	-500
Geraamd begrotingsresultaat	855	-442	1.988	-611	2.782	-611	1.121	-611
Reëel begrotingsresultaat (S+I)	413		1.377		2.171		510	

Bovenstaand overzicht wordt gebruikt voor de beoordeling van het Provinciaal toezicht. Van belang is een structureel en reëel evenwicht.

De incidentele baten en lasten worden in hoofdstuk 4.2 Financieel beeld 2023-2026 (vanaf bladzijde 105) nader toegelicht.

Ontwikkeling resultaten 2022-2026

Resultaten voorjaarsnota 2022 na verwerking amendement	818	108	96	-26	-1.763
<i>Aanpassing budgetten bij opstellen (meerjaren)begroting 2023-2026</i>					
P1: 0.1 Bestuur	0	-55	-61	-61	-61
P1: 0.4 Overhead	0	248	248	248	248
P2: 6.71 + 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-/+	0	-125	-93	-94	-94
P3: 2.1 Verkeer en vervoer	0	65	58	66	62
P3: 7.2 Riolerings	0	-157	-115	-120	-150
P3: 7.3 Afval	0	-260	-227	-205	-187
P4: 0.5 Treasury	0	-34	-56	-72	-81
P4: 0.61 + 0.62 OZB (woningen en niet-woningen)	0	171	258	349	432
P4: 0.7 Uitkering gemeentefonds	0	1.688	2.245	3.065	3.015
P4: 8.8 Overige baten en lasten	0	-1.185	-933	-950	-863
Diverse kleine aanpassingen (< € 50.000)	0	-51	-43	-29	-48
Begrotingsresultaten 2023 - 2026	818	413	1.377	2.171	510

De aanpassing van de budgetten bij het opstellen van de (meerjaren)begroting 2023-2026 wordt toegelicht in hoofdstuk 4.3.2 Verschillenanalyse (vanaf bladzijde 111).

Verloop algemene reserve (geraamde resultaten worden toegevoegd aan de algemene reserve)

Verloop algemene reserve						
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand per 1 januari	1.808	-188	558	1.775	2.688	4.565
<i>Toevoegingen:</i>						
Resultaat voorgaand begrotingsjaar	-2.576	546	818	413	1.377	2.171
Herstelplan	584					
Spaarprogramma		200	400	500	500	500
<i>Onttrekkingen:</i>						
Corona gerelateerde uitgaven	-4					
Stand per 31 december	-188	558	1.775	2.688	4.565	7.236

Resultaten worden toegevoegd aan de algemene reserve. Conform het herstelplan wordt gewerkt aan een robuust niveau van de algemene reserve. Bijlage 5.3 (bladzijde 123) geeft u het (verloop)overzicht van alle reserves en voorzieningen.

Financiële positie

In hoofdstuk 4.2.2 (bladzijde 106) wordt ingegaan op de financiële positie van de gemeente.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	3
Hoofdstuk 1 Inleiding	6
1.1 De gemeente Westervoort in het kort	7
1.2 Bestuur van de gemeente Westervoort	8
1.3 Bericht van het college	9
1.4 Financieel en inhoudelijk beeld op hoofdlijnen	10
Hoofdstuk 2 Beleidsbegroting	13
2.1 Inleiding	14
2.2 Overstijgende thema's	15
2.3 Programma 1 – Bestuur	17
2.4 Programma 2 – Maatschappij	32
2.5 Programma 3 – Omgeving	46
2.6 Programma 4 – Algemene dekkingsmiddelen	63
Hoofdstuk 3 Paragrafen	67
3.1 Lokale heffingen	68
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	76
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	79
3.4 Financiering	84
3.5 Bedrijfsvoering	89
3.6 Verbonden partijen	92
3.7 Grondbeleid	100
3.8 Duurzaamheid	102
Hoofdstuk 4 Financiële begroting	103
4.1 Grondslagen	104
4.2 Financieel beeld 2023-2026	105
4.2.1 Financieel beleid	105
4.2.2 Financiële positie	106
4.3 Financiële exploitatie	109
4.3.1 Verloopoverzicht resultaten	110
4.3.2 Verschillenanalyse	111
4.3.3 Baten en lasten per taakveld	115
4.4 Balansen 2023-2026	116
Hoofdstuk 5 Bijlagen	119
5.1 EMU saldo	120
5.2 Investeringsplan	121
5.3 Overzicht reserves en voorzieningen	123
5.4 Overzicht langlopende geldleningen	124

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1.1 DE GEMEENTE WESTERVOORT IN HET KORT

Westervoort is een unieke gemeente, in vele opzichten. Qua oppervlakte de kleinste gemeente van Nederland en met bijna 15.000 inwoners als sterk verstedelijkt te beschouwen, met ruim 2.100 inwoners/km². Een gemeente met van oudsher een rijk verenigingsleven en veel gemeenschapszin. In de jaren '80 werd Westervoort aangewezen als groeikern waardoor de bevolking snel is toegenomen. Er ontstond een andere balans tussen huur en koop dan in andere kleine gemeenten. Dit vertaalt zich in een gemêleerde samenstelling van de bevolking waarbij de betrokkenheid bij het dorp groot is (gebleven). Westervoort laat zich schetsen als een gemeente met grootstedelijke problematiek op dorpse schaal.

Westervoort vormt samen met de gemeenten Zevenaar, Duiven en Montferland de Liemers, die totaal bijna 84.000 inwoners telt.

1.2 BESTUUR VAN DE GEMEENTE WESTERVOORT

In 2022 hebben de gemeenteraadsverkiezingen plaats gevonden. Naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen en formatiebesprekingen nadien, is er in de gemeente Westervoort een nieuwe coalitie gevormd. De coalitie bestaat uit CDA (5), VVD (3), D66 (2). Alle partijen leveren één wethouder voor het college van Burgemeester & Wethouders. Naast de drie wethouders bestaat het college uit de burgemeester (voorzitter van het college en voorzitter van de gemeenteraad) en de gemeentesecretaris (adviseur van het college en in hoedanigheid als adjunct directeur 1Stroom verantwoordelijk voor de organisatie).

Het college van B&W is het dagelijks bestuur van de gemeente. Het college voert het beleid van de gemeente uit. De gemeenteraad stelt de kaders vast, neemt de besluiten over het beleid en controleert of het college het goed uitvoert. De gemeenteraad is het hoogste bestuursorgaan van de gemeente en voert drie belangrijke taken uit: vertegenwoordiging van de inwoners van Westervoort, het bepalen van de hoofdlijnen van het beleid en controleren of het college het beleid goed uitvoert.

1.3 BERICHT VAN HET COLLEGE

De begroting 2023 is feitelijk de eerste begroting van de nieuwe bestuursperiode 2022 – 2026. In Bouwen aan Westervoort, het coalitieakkoord, zijn de ambities van de coalitiefracties neergelegd. Evenals de uitdagingen voor de gemeente Westervoort voor de komende periode. De vertaling van de verschillende doelen en ambities uit het coalitieakkoord vindt op dit moment plaats door middel van gesprekken. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar een zo slim mogelijke verbinding tussen de zaken die reeds in gang gezet zijn en de nieuwe ambities. Bouwen aan Westervoort heeft het op zichzelf al in zich; er wordt verder gebouwd op wat de afgelopen jaren in gang gezet is. We zien dat onder meer in de financiën; in de afgelopen jaren is het pittig geweest op financieel vlak. En nog steeds staat Westervoort voor grote financiële uitdagingen. Daarin zijn wij niet uniek.

Echter, we hebben niet voor niets een herstelplan opgesteld. De maatregelen die we hebben moeten nemen raken vele van onze inwoners, direct of indirect, onze voorzieningen en diverse terreinen waar we geen investeringen hebben kunnen plegen waar we dit wellicht wel gewild hadden. Op dit moment zien we dat de financiële ontwikkeling voor de komende jaren positief is. Wanneer we echter inzoomen op de cijfers zien we dat voorzichtigheid geboden is. Het weerstandsvermogen is, hoewel ook in positieve ontwikkeling, nog uiterst precair. De risico's waar we rekening mee moeten houden voor het begrotingsjaar 2023 zijn groot. En de afhankelijkheid van landelijke ontwikkelingen en ook maatregelen die we moeten uitvoeren, denk aan de energietoeslag, is groot. We zien het in deze onzekere tijden om ons heen; de oorlog in Oekraïne, stijgende inflatie, stijgende energieprijzen, krapte op de arbeidsmarkt, dalende koopkracht. Allemaal zaken die ons en onze inwoners direct raken.

Tegelijkertijd kunnen we met het presenteren van deze begroting constateren dat de basis op orde lijkt te komen, mede dankzij het herstelplan en de budgettaire discipline die op alle fronten gehanteerd wordt. Nu komt dus de tijd om de basis verder te verankeren en door te bouwen aan een solide, toekomstbestendige financiële positie van de gemeente Westervoort. We willen dit structureel (duurzaam) op orde brengen. In deze begroting maakt het college een aanzet met het inzichtelijk maken van en kwantificeren middels een meer gespecificeerde risicoparagraaf van ontwikkelingen die we voorzien maar nog niet nader te onderbouwen zijn. We willen met elkaar toewerken naar een begroting waarin de maatschappelijke opgaven, benodigde investeringen (incidenteel en structureel) en financiële dekking meerjarig geborgd zijn. Vanzelfsprekend is niet alles of iedere ontwikkeling te voorzien, dat blijkt wel weer uit deze tijden, maar we kunnen wel gedegen voorbereid zijn op onze verantwoordelijkheid als gemeentelijke overheid en ruimte creëren (bouwen aan Westervoort) om te investeren, in letterlijke en figuurlijke zin. Daarin zien wij een taak voor ons allen voor de komende jaren om aan verder te bouwen in lijn met de opgaven die we gesignaleerd hebben in het coalitieakkoord: een antwoord op de bestuurskracht van de gemeente Westervoort en het uitgangspunt zelfstandig te blijven, uitvoeren en vorm geven van woningbouwopgaven, kostenbeheersing en transformatie binnen het sociaal domein (meer naar de voorkant en in preventie), een integrale aanpak op duurzaamheid, laten landen van de omgevingswet. Tot slot willen we hierbij ook niet vergeten dat we een grote opgave en verantwoordelijkheid zien in het opbouwen van het vertrouwen in de politiek. We willen helder zijn in wat we kunnen, waar onze verantwoordelijkheid ligt en faciliteren wat mogelijk is. Tevens willen we de komende jaren aan de slag met participatie; het meer, anders en wellicht op vlakken ook beter betrekken van onze inwoners bij de ontwikkelingen die er in onze mooie gemeente plaatsvinden. Daarbij is het belangrijk dat we van elkaar weten wat we mogen verwachten en dat we dit aan de voorkant bespreken waar het initiatieven, projecten of ontwikkelingen betreft. Niet als een verplichting maar als betrokkenheid en uit gedeelde verantwoordelijkheid om te bouwen aan Westervoort.

1.4 FINANCIEEL EN INHOUDELIJK BEELD OP HOOFDLIJNEN

Economische ontwikkelingen 2022 en 2023

De afgelopen jaren hebben vooral in het teken gestaan van de coronacrisis. Het lijkt dat deze nu achter ons liggen. Tegelijkertijd hebben zich nieuwe crises aangediend zoals de oorlog in de Oekraïne, de energiecrisis, het dichtslippen van de woningmarkt en de krapte op de arbeidsmarkt. Naast de genoemde crisis liggen er grote uitdagingen voor ten aanzien van de energietransitie. Als gevolg hiervan is de verwachting dat het kabinet financiële keuzes zal moeten maken die van grote invloed zijn op onze regionale economie.

In samenwerking met verbonden partijen, onderwijsinstellingen, ondernemers en inwoners wordt gezamenlijk gewerkt aan een aantrekkelijk woon- en werkklimaat. Het begrotingsjaar 2023 staat vooral in het teken van de opgaaf in de woningbouw, wegen- en groenbeheer en de doorontwikkeling van Samen Sterk binnen het sociaal domein.

Deze begroting is de financiële vertaling van de voorjaarsnota en het coalitieakkoord waarbij de saldi van de jaren 2023 – 2026 positief zijn. De stap naar een solide sluitende meerjarenbegroting en het op orde brengen van reserves van voldoende niveau als formele eis en wens van het herstelplan is hiermee gezet. Met deze stap voldoet de gemeente aan de gestelde begrotingseis van de toezichthouder.

Financiële positie

De financiële positie van de gemeente is op de onderdelen solvabiliteit en weerstandsvermogen nog altijd onvoldoende en vragen de komende jaren onze aandacht. Deze conclusie is de uitkomst van een analyse op de pijlers onder het financieel beleid, aangevuld met een analyse van wettelijk voorgeschreven financiële kengetallen. Weliswaar groeit de weerstandscapaciteit, mede door de positieve resultaten en het spaarprogramma, de risico's stijgen ook (open einde regelingen WMO en jeugdzorg en hogere inflatie). We moeten er voor waken om de positieve ontwikkeling in de begrotingsresultaten niet meteen om te zetten in de realisatie van bestuurlijke ambities. Een solide financiële huishouding is een eerste vereiste. Dankzij de maatregelen in het herstelplan kunnen we meer stabiliteit en financiële rust creëren. De ratio woonlasten is ten opzichte van het landelijk gemiddelde matig, zeker gezien de huidige ontwikkelingen dient deze ontwikkeling nauwlettend in de gaten worden gehouden. Een uitgebreide toelichting op de financiële positie staat in de financiële begroting.

Verloop ratio weerstandsvermogen	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Weerstandscapaciteit (A)	2.035	-743	358	1.576	2.388	4.265	6.936	7.946
Risico's (B)	5.838	5.677	5.677	5.677	7.115	7.293	7.475	7.639
Ratio weerstandsvermogen (A/B)	0,35	-0,13	0,06	0,28	0,34	0,58	0,93	1,04
J(aarrekening) of B(egroting)	J	J	J	B	B	B	B	B

Ontwikkeling resultaten

De (meerjaren)begroting 2023–2026 laat voor alle jaren voordelige resultaten zien. In de voorjaarsnota 2022 waren de resultaten 2025 en 2026 nog nadelig. De verbetering komt voornamelijk door de herverdeling van het gemeentefonds per 1 januari 2023. In de maartbrief 2022 staan de gevolgen van de verhoging van het accres en het schrappen van de opschalingskorting, in de mei circulaire zijn alle maatregelen volgens de startnota verwerkt. De uitkering voor 2026 is onzeker omdat de definitieve besluitvorming hierover wordt overgelaten aan een nieuw kabinet.

Ontwikkelingen resultaten 2023 - 2026	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaten voorjaarsnota 2022	818	108	96	-26	-1.763
Aanpassing budgetten bij opstellen (meerjaren)begroting 2023-2026	0	305	1.281	2.197	2.273
Begrotingsresultaten 2023 - 2026	818	413	1.377	2.171	510

Ontwikkelingen resultaten 2022 - 2026	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaten primitieve (meerjaren)begroting 2022-2025	1.393	877	478	542	473
<i>Begrotingswijzigingen vóór de voorjaarsnota 2022</i>					
Gemeentefonds: decembercirculaire 2021	276	-192	-553	-999	-1.130
Inventaris Kulturhus	-22	-9	-5	-3	-3
NME-onderwijs	-10	-10			
Budget jeugd	-500	-500	-500	-500	-500
Gemeentefonds: maartbrief 2022		915	1.530	1.785	600
Vertrekpunt voorjaarsnota 2022	1.138	1.081	950	825	-560
<i>Aanpassing budgetten bij opstellen voorjaarsnota 2022</i>					
Externe ontwikkelingen		-20			
Autonome ontwikkelingen	-103	-653	-599	-606	-1.017
Wensen en investeringskredieten	-217	-275	-230	-220	-200
Speerpunten		-39	-39	-39	
Resultaten voorjaarsnota 2022	818	94	82	-40	-1.777
Amendement punt 4.4.11 Groene Metropoolregio: schrappen van de voorgestelde structurele bijraming		14	14	14	14
Resultaten voorjaarsnota 2022 na verwerking amendement	818	108	96	-26	-1.763
<i>Aanpassing budgetten bij opstellen (meerjaren)begroting 2023-2026</i>					
P1: Bestuur		-55	-61	-61	-61
P2: Maatwerkdienstverlening 18-/+		-125	-93	-94	-94
P3: Riolering		-43	-1	-6	-35
P3: Afval		-76	-43	-22	-3
P4: Gemeentefonds: meicirculaire 2022		1.688	2.245	3.065	3.015
P4: Inflatiecorrectie		-1.185	-933	-950	-863
P4: OZB		171	258	349	432
Diverse kleine aanpassingen (< € 50.000)		-70	-91	-84	-118
Begrotingsresultaten 2023 - 2026	818	413	1.377	2.171	510

Een toelichting op de aanpassingen zijn gegeven in hoofdstuk 4 Financiële begroting, onderdeel 4.3.2 Verschillenanalyse op bladzijde 106 en verder.

Structureel en incidenteel resultaat

De begrotingsresultaten zijn te verdelen in een structureel en incidenteel resultaat. Het structureel resultaat is van belang bij het bepalen van het toezicht door de provincie. Ook vormt het een belangrijke pijler onder het financieel beleid van de gemeente. In de onderstaande tabel zijn de begrotingsresultaten onderverdeeld in structurele en incidentele resultaten.

Structureel en incidenteel resultaat					
	2022	2023	2024	2025	2026
Structureel resultaat	865	855	1.988	2.782	1.121
Incidenteel resultaat	-47	-442	-611	-611	-611
Begrotingsresultaten 2023 - 2026	818	413	1.377	2.171	510

Ook de verbetering van de structurele resultaten is het gevolg van de toename van de uitkering uit het gemeentefonds (meicirculaire 2022). Een nadere toelichting op de financiële positie vindt u in Hoofdstuk 4 Financiële begroting, onderdeel 4.2.1 Financieel beleid.

Beleidsvoornemens en moties voorjaarsnota

In de voorjaarsnota heeft de raad ingestemd met de wettelijke/onvermijdelijke beleidsvoornemens en de (overige) wensen. Beide onderdelen zijn overeenkomstig de besluitvorming bij de voorjaarsnota verwerkt in de begroting (inclusief het in de raadsvergadering van 4 juli 2022 aangenomen amendement en 2 moties).

Amendement: De Voorjaarsnota 2022 aan te passen en daarin de bij punt 4.4.11 Groene Metropoolregio voorgestelde structurele verhoging van het budget met € 14.000 te schrappen.

Motie: Onderzoek naar de mogelijkheden van een Liemersbreed of eigen SW-bedrijf.

Motie: Geen overdracht bodemtaken zonder budget.

Leeswijzer

Alle bedragen in tabellen zijn in € 1.000. Bedragen in teksten zijn in €.

Een + betekent een baat, voordeel of vermeerdering (toevoeging).

Een – betekent een last, nadeel of vermindering (onttrekking).

De gegevens met betrekking tot 2021 zijn gebaseerd op de jaarrekening 2021.

De gegevens met betrekking tot 2022 zijn gebaseerd op de voorjaarsnota 2022.

In de begroting staan bij elk programma hoofddoelen vermeld. Een speerpunt draagt bij aan de realisering van een hoofddoel. Het betreft een onderwerp, waarop gedurende één of meerdere jaren specifiek wordt ingezet om het hoofddoel te bereiken.

HOOFDSTUK 2 BELEIDSBEGROTING

2.1 INLEIDING

Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat uit een programmaplan en de paragrafen. Het programmaplan is onderverdeeld in:

- a. 3 reguliere programma's
- b. 1 programma algemene dekkingsmiddelen

Programma overstijgende thema's

In hoofdstuk 2.2 worden de programma overstijgende thema's uiteengezet.

Programma's

De drie reguliere programma's en de algemene dekkingsmiddelen zijn een vast onderdeel in de begroting. Een programma is een samenhangende verzameling van activiteiten. Deze worden uitgevoerd om de bestuurlijke doelen binnen het programma te realiseren. Ieder (deel)programma is opgebouwd uit de 3W-vragen die op grond van de Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht zijn:

1. Wat willen we bereiken?
2. Wat gaan we ervoor doen?
3. Wat mag het kosten?

Paragrafen

De paragrafen vormen een belangrijke informatiebron. Ze geven een "dwarsdoorsnede" van de programma's en brengen informatie bijeen die voorheen op meerdere plekken stond. Hierdoor ontstaat beter inzicht en overzicht in deze onderwerpen. De raad heeft hiermee een extra instrument om beleidskaders vast te stellen en de uitvoering te controleren.

Leeswijzer

Programma's

Het programma beschrijft als eerste het maatschappelijk doel en de bijbehorende deelprogramma's waaruit het programma bestaat. Waar het van toepassing is, wordt daarna ingegaan op de programma-overstijgende activiteiten en het onderdeel 'wat mag het kosten'.

Deelprogramma's

In de deelprogramma zijn de doelen voor het jaar 2023 beschreven. Hierna is aangegeven hoe de voortgang van de doelen worden gemeten en welke samenwerkende partner bij de uitvoering betrokken is. Als laatste wordt een financieel overzicht van het deelprogramma gepresenteerd.

Indicatoren

Met indicatoren wordt de voortgang van de doelen gemeten. Na de verkiezingen start in 2022 een nieuwe bestuursperiode. In het college is afgesproken om het grote aantal indicatoren uit de voorafgaande planning & control producten te schrappen. Het overzicht van indicatoren wordt opnieuw opgebouwd vanuit de basis van de wettelijk verplichte BBV-indicatoren. Het voornemen is om met ieder nieuw of geactualiseerd beleidsplan het overzicht van indicatoren op te bouwen. De indicatoren sluiten dan aan op de doelen in het beleid. De BBV-indicatoren zijn immers voor alle gemeenten gelijk en refereren niet altijd aan het eigen beleid.

De indicatoren zijn vergeleken met een gemeente met een gelijk inwoneraantal als Westervoort. Wordt er geen getal weergegeven, dan is het cijfer onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim.

2.2 OVERSTIJGENDE THEMA'S

Sterk Bestuur

Als onderdeel van het preventief toezicht in 2021 door de provincie Gelderland, heeft de gemeente Westervoort in maart 2021 een herstelplan vastgesteld. Onderdeel van het herstelplan is de intentie om naast het verbeteren van de financiële situatie, ook te kijken naar de bestuurskracht van de gemeente Westervoort. Dit om te zien wat het betekent om toe te groeien naar een toekomstbestendige en robuuste gemeente. In 2021 heeft BMC in opdracht van de gemeenteraad onderzoek gedaan naar de bestuurskracht van de gemeente Westervoort. Dit heeft geresulteerd in het rapport Sterk Bestuur, een financiële analyse en de quick scan sociaal domein. Begin 2022 zijn de rapporten openbaar gemaakt en behandeld in de gemeenteraad.

De conclusie van BMC was stevig: de huidige bestuurskracht van de gemeente Westervoort is niet voldoende om richting de toekomst een robuuste gemeente te kunnen zijn (BMC Sterk Bestuur pagina 6). Naast de conclusies en aanbevelingen is een aantal scenario's meegegeven. College en raad hebben gereflecteerd op het rapport. De conclusie: om een gedegen afweging voor de toekomst van de gemeente Westervoort te kunnen maken, is vervolgonderzoek nodig. Er is behoefte aan een verdiepend onderzoek op basis van de bevindingen van BMC. Er is een nadere reflectie en procesaanpak opgesteld en er wordt een vervolgopdracht voor het verdiepend onderzoek gedefinieerd. De doelstelling van dit onderzoek is het nader onderzoeken van enkele constatering en bevindingen zoals geuit in het BMC rapport Sterk Bestuur waarbij de vraagstelling wat nodig is om tot voldoende bestuurskracht te komen om een zelfstandige gemeente te blijven, centraal staat. Haalbaarheid in het kader van financiën, bestuur, organisatie en tijdspanne, worden hierin meegenomen. Doelstelling is dat de raad in 2023 het gesprek voert over de resultaten van het verdiepend onderzoek.

Herstelplan

In een schrijven van 15 december 2020 heeft Gedeputeerde Staten van Gelderland aangegeven dat de begroting 2021 van de gemeente Westervoort niet structureel en reëel in evenwicht is. Daarom is de gemeente per 1 januari 2021 onder preventief toezicht gesteld.

Op 23 maart 2021 heeft de gemeenteraad het financieel herstelplan Westervoort goedgekeurd.

Het plan bevat:

- Maatregelen om de begroting weer structureel en reëel in evenwicht te brengen.
- De algemene reserve aan te vullen naar een minimum niveau van € 2 miljoen tot een robuust niveau van € 4 miljoen.
- Herstellen preventief toezicht in repressief toezicht.

Wat hebben we bereikt?

Structureel en reëel evenwicht

In de huidige (meerjaren)begroting 2023 – 2026 zijn alle jaren structureel en reëel in evenwicht.

Structureel en incidenteel resultaat					
	2022	2023	2024	2025	2026
Structureel resultaat	865	855	1.988	2.782	1.121
Incidenteel resultaat	-47	-442	-611	-611	-611
Begrotingsresultaten 2023 - 2026	818	413	1.377	2.171	510

Algemene reserve

De algemene reserve is mede door de positieve begrotingsresultaten en het spaarprogramma gegroeid tot boven het gewenste robuuste niveau.

Verloop algemene reserve						
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand per 1 januari	1.808	-188	558	1.775	2.688	4.565
<i>Toevoegingen:</i>						
Resultaat voorgaand begrotingsjaar	-2.576	546	818	413	1.377	2.171
Herstelplan	584					
Spaarprogramma		200	400	500	500	500
<i>Onttrekkingen:</i>						
Corona gerelateerde uitgaven	-4					
Stand per 31 december	-188	558	1.775	2.688	4.565	7.236

Voor een gedetailleerd overzicht van het verloop van alle reserves zie Bijlage 5.3 Overzicht van reserves en voorzieningen.

Toezicht

Op 20 april 2021 heeft de provincie het herstelplan beoordeeld. De provincie vindt herstel van het structureel en reëel evenwicht vanaf 2022 voldoende aannemelijk. Een oplopend spaarbedrag is vanaf de jaarschijf 2022 opgenomen voor het herstel van de algemene reserve (weerstandsvermogen). Het begrotingsjaar 2021 valt onder preventief toezicht. Het begrotingsjaar 2022 valt onder repressief toezicht, het begrotingsjaar 2023 naar verwachting ook.

Conclusie

Het herstelplan zoals in gang gezet werkt financieel en leidt tot positieve resultaten. Mede door de grote afhankelijkheid van de rijksuitkeringen is het weerstandsvermogen nog niet op het gewenste niveau. Daarmee zijn de maatregelen zoals in het herstelplan genomen nog altijd van kracht.

2.3 PROGRAMMA 1 – BESTUUR

Inleiding

Het programma Bestuur bestaat uit de deelprogramma's Bestuur, Burgerzaken, Beheer overige gebouwen en gronden, Overhead, Overige baten en lasten, Crisisbeheersing en brandweer en Openbare orde en brandweer.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Programmadoel

Een transparante en betrouwbare overheid middenin een vitale en veilige samenleving, die inwoners faciliteert en uitdaagt tot het nemen van initiatief.

WAT MAG HET KOSTEN?

Programma Bestuur	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-8.363	-8.594	-8.890	-8.901	-8.989	-9.173
Baten	1.151	741	915	835	831	842
A. Saldo exploitatie	-7.212	-7.853	-7.975	-8.065	-8.158	-8.331
Toevoeging reserves	-785	-200	-400	-500	-500	-500
Onttrekking reserves	92	20	63	0	0	0
B. Mutaties reserves	-693	-180	-338	-500	-500	-500
Geraamd resultaat (A+B)	-7.905	-8.033	-8.312	-8.565	-8.658	-8.831
Bijstelling						
Geraamd resultaat	-7.905	-8.033	-8.312	-8.565	-8.658	-8.831

Toelichting

Hierna wordt een toelichting gegeven op de 3W-vragen naar doel en hoofddoelen, speerpunten, verbonden partijen en financiële middelen per deelprogramma. Daar waar mogelijk worden indicatoren gebruikt.

2.3.1 Wat willen we bereiken?

Programmadoel

Een transparante en betrouwbare overheid middenin een vitale en veilige samenleving, die inwoners faciliteert en uitdaagt tot het nemen van initiatief.

Toelichting

De gemeente faciliteert inwoners, wijken, ondernemers en organisaties om elkaar te helpen, initiatieven verder te brengen en mogelijk te maken. Hiermee verschuift het accent van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'. De gemeente zorgt er voor dat er een basisoniveau is en een vangnet voor inwoners die er niet zelf of samen uitkomen. Randvoorwaarde is continue bewustwording en bevordering dat de samenleving zelf het initiatief kan en mag nemen. De gemeente stelt zich hierbij regelmatig op als partner en staat daarmee midden in de samenleving. Wat daarnaast bijdraagt is een prettig/positief gevoel van veiligheid in de eigen omgeving. Dit gevoel is er grotendeels al. Wij willen bevorderen dat dit positieve veiligheidsklimaat voor inwoners en ondernemers in Westervoort vastgehouden wordt en daar waar nodig verbeterd wordt. Hiervoor dragen we samen de verantwoordelijkheid. Als gemeente versterken we de preventie en pro-activiteit. Op dit moment is nog onduidelijk of en in hoeverre het coronavirus het veiligheidsgevoel van onze inwoners heeft beïnvloed.

Het werken aan een veilige gemeente is van oudsher een overheidstaak. Naast beleid en uitvoering op de wettelijke veiligheidsstaken zijn ook initiatieven van inwoners van belang. In onze dienstverlening zien we dit ook terug. De behoefte en de vraag van de klant staat centraal als het gaat om de inrichting van de dienstverlening. Dit betekent een integrale benadering van dienstverlening en eenduidige en kwalitatief hoogwaardige klantcontacten.

Hoofddoelen

De doelen binnen programma 1 zijn:

- A. Het bevorderen van de samenwerking tussen gemeente en samenleving.
- B. Het vasthouden van het positieve veiligheidsklimaat voor bewoners en ondernemers.
- C. Het verbeteren van de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening die aansluit op de behoeften en verwachtingen van onze inwoners.

Externe ontwikkelingen

- Diverse wetten- en regelgeving vragen om het voortdurend uitbreiden en vernieuwen van de digitale mogelijkheden en toepassingen voor inwoners. Denk aan de "Wet Open overheid", de "Wet modernisering elektronisch bestuur", de "Wet digitale overheid" en het "Besluit digitale toegankelijkheid". Het is niet de vraag of maar hoe de gemeente hierbij aan moet haken. De intentie is om zoveel als mogelijk aan te haken bij landelijke ontwikkelingen en mogelijkheden.
- De rijksoverheid en de provincie stimuleren het experimenteren met nieuwe vormen van lokale democratie. Er worden veel ondersteuningsprogramma's aan gemeenten aangeboden. Het experimenteren komt voort uit de wens om inwoners meer te betrekken bij de lokale politiek.

2.3.2 Wat gaan we er voor doen?

2.3.2.1 Participatiebeleid vaststellen

	Participatiebeleid uitvoeren
Doel	De uitvoering van de in 2022 vast te stellen Participatieverordening en het participatiebeleid en de borging daarvan in de organisatie en de samenleving.
Aanleiding	Bestuurlijk, ambtelijk en ook in de samenleving leeft er een sterke en dingende behoefte aan praktische handreikingen inzake participatie. Wanneer gaan we wel een participatietraject aan en wanneer niet? Waar spreken we dan over en waarover niet? Daarnaast zijn er ook formele redenen (de Omgevingswet, uitdaagrecht en de burgerparticipatie) om participatie tot een speerpunt te benoemen. Om dit vorm te geven wordt eind 2022 een participatievisie inclusief Participatieverordening aan de raad voorgelegd en wordt in het kader van de omgevingswet een handreiking met een afwegingskader vastgesteld.
Toelichting	In de Participatieverordening komt de visie te staan op participatie en het uitdaagrecht. Daarnaast wordt een beleidskader vastgesteld. In 2023 volgt de uitvoering van de verordening en het beleid en de borging daarvan, zowel in de samenleving als in de organisatie. Dat betekent onder andere dat voor ruimtelijke projecten een participatieplan wordt ingericht en dat de betrokken medewerkers zullen worden getraind.
Risico's	Participatieplannen kunnen onvoldoende worden ingericht, waardoor onduidelijkheid ontstaat tot hoever de geboden participatie reikt. De ontevredenheid van inwoners neemt daardoor toe. Invoering van het uitdaagrecht vormt een extra risico voor de organisatie, omdat elke uitdaging begeleiding vraagt van meerdere afdelingen. Dit voert de druk op de organisatie op.
Planning	Eind 2022 zal een participatieverordening zijn opgesteld, inclusief een visie op participatie en er zal een beleidskader zijn vastgesteld. De uitvoering van het beleidskader en de verordening wordt in 2023 ter hand genomen.
Financiën	De noodzakelijke trainingen worden opgenomen in het organisatiebrede opleidingsplan.
Participatie	Dit speerpunt is volledig gericht op het verbeteren van participatieve trajecten. De participatieverordening beoogt de kwaliteit van lokale democratische processen te vergroten, de samenwerking tussen gemeente en bewoners te versterken en helderheid te scheppen over proces en rolverdeling.

2.3.2.2 Integraal werken vanuit 1Stroom

	Integraal werken
Doel	Samenhang en afstemming op alle niveaus
Toelichting	Ieder speelt in de processen zijn eigen rol. De onderlinge samenwerking tussen de gemeente en 1Stroom ligt vast en er is een duidelijke (overleg)structuur. Bestuurders en ambtenaren weten wat ze van elkaar kunnen en mogen verwachten. De duidelijke structuur biedt houvast en overzicht en bevat voldoende ruimte voor dialoog. Bestuurlijke (besluitvormings-)processen kunnen ingewikkeld zijn, waarbij meerdere afdelingen en belanghebbenden betrokken zijn. Integrale adviezen vergroten de kwaliteit en samenhang. Onderling zijn beleidsterreinen met elkaar verbonden. De verschillende onderdelen van programma 1 brengen de onderlinge verbinding aan. Processen en werkwijzen op een eenduidige manier doorvoeren vergroot de kwaliteit van de ambtelijke advisering. De bestuurlijke procesinformatie is vastgelegd, toegankelijk en overzichtelijk. Er komt rust en stabiliteit in de processen. De ambtelijke organisatie is ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling 1Stroom. 1Stroom heeft in 2021 een nieuwe organisatiestructuur gekregen en maakt een verbetertraject door.
Risico's	Zonder goede afstemming tussen betrokken ambtenaren en bestuurders worden onderwerpen niet in de volle omvang behandeld. Dit kan leiden tot misverstanden en omissies in de besluitvorming.
Planning	Doorlopend.
Financiën	Beschikbare capaciteit voor de verbeteringen worden met bestaande capaciteit opgepakt.
Participatie	Bij onderwerpen die over derden gaan, worden deze partijen betrokken.

2.3.2.3 Zorg en veiligheid

	Zorg en veiligheid
Doel	Het vormgeven van een toekomstbestendige lokale zorg- en veiligheidsstructuur.
Toelichting	Sinds de decentralisatie in het sociaal domein is de gemeente verantwoordelijk voor de zorg. Hiermee is een goede verbinding tussen zorg en veiligheid steeds belangrijker. Er spelen diverse onderwerpen op het snijvlak van zorg en veiligheid. Voorbeelden zijn: de aanpak van personen met verward gedrag, jeugdoverlast, personen die ernstige woonoverlast veroorzaken in hun buurt of jongeren die vanwege een instabiele thuissituatie afglijden naar criminaliteit of radicaliseren. In de loop der tijd komen er steeds meer nieuwe knelpunten en doelgroepen. In 2021 zijn de eerste belangrijke stappen gezet om zorg en veiligheid beter op elkaar aan te laten sluiten. Het verder uitwerken en versterken van een toekomstbestendige lokale zorg- en veiligheidsstructuur gaat de komende jaren door en blijft daarom een speerpunt.
Risico's	Zonder goede verbinding tussen zorg en veiligheid dreigen inwoners uiteindelijk tussen wal en schip te vallen; er komt dan geen sluitende aanpak van hun situatie tot stand. Meestal kan dan alleen de politie nog optreden als sprake is van strafrechtelijke overtredingen.
Planning	Doorlopend.
Financiën	Sinds 1 mei 2020 is - binnen de bestaande formatie voor openbare orde en veiligheid - een medewerker speciaal vrij gemaakt voor Zorg & Veiligheid thema's en het vormgeven van de interne en externe samenwerking op deze thema's. Aan het versterken van de bestendige zorg en veiligheidsstructuur wordt nog hard gewerkt. Financiële en personele gevolgen daarvan zullen voornamelijk bij het sociaal domein komen te liggen. Sinds begin 2022 is de overlast van jeugdgroepen toegenomen. Het aanpakken van deze groepen, het voorkomen van escalatie en het vroegtijdig signaleren van nieuwe overlast gevende jeugd vereist een structurele inspanning van meerdere afdelingen: jongerenwerk, handhavers, sociaal domein en veiligheid. De regie op de aanpak ligt bij Openbare orde en veiligheid. In het tweede kwartaal van 2022 wordt een uniforme werkwijze opgezet met Duiven en Zevenaar. Voor de regievoering vanuit veiligheid hebben we 0,25 fte nodig (= € 8.140 voor Westervoort). De financiële consequenties worden verder uitgewerkt voor de begroting 2023.
Participatie	Inwoners worden geïnformeerd over waar zij met hun vragen en zorgen terecht kunnen, zodat de drempels om zorgen te uiten verlaagd worden. Dit versterkt de vroegtijdige signalering waardoor zorg en hulpverlening snel(ler) opgestart kunnen worden. Een sluitende aanpak bij verward of overlastgevend gedrag komt bij voorkeur tot stand in overleg met de persoon/personen zelf. Helaas werken ze daar niet altijd vrijwillig aan mee. Dan zijn andere trajecten aan de orde.

2.3.2.4 Cyberveiligheid

	Cyberveiligheid
Doel	Cyberveiligheid binnen de gemeente vergroten.
Toelichting	Er vindt een verschuiving plaats van traditionele criminaliteit (woning-/auto-inbraken) naar cybercriminaliteit. Cybercrime is een verzamelterm van alle delicten die met een computer en op internet worden gepleegd. Mensen van alle leeftijden worden het slachtoffer van oplichting via whatsapp of phishingmails. Criminelen kunnen bedrijfssystemen 'gijzelen' en losgeld eisen of belangrijke voorzieningen overnemen. En de digitale wereld draagt ook steeds vaker bij aan radicalisering, het creëren van maatschappelijke onrust en het aanjagen van ordeverstoringen. Verder zijn mensen zich er niet van bewust dat ze onbedoeld dader kunnen worden door bijvoorbeeld een gevoelig filmpje of foto's door te sturen. Gemeenten kunnen een rol spelen om te voorkomen dat inwoners, bedrijven en voorzieningen slachtoffer worden van cyber gerelateerde zaken. Met onder andere voorlichting moet de bewustwording vergroot worden. Daarom zal Cybercrime een nieuwe prioriteit worden in het integraal veiligheidsplan. Naast de gerichtheid op onze inwoners en bedrijven is het voor de gemeente van belang om goed weerbaar te zijn tegen cybercriminelen. Het aantal digitale producten en diensten groeit waardoor de digitale kwetsbaarheid toeneemt. Niet alleen is onze dienstverlening afhankelijk van goed werkende ICT-systemen, ook wordt er veel met privacygevoelige informatie gewerkt. Het gijzelen c.q. stilvallen van onze systemen heeft grote consequenties. Het snel signaleren en bestrijden van incidenten is daarom erg belangrijk.
Risico's	Cybercrime kan leiden tot diefstal van geld en informatie, enorme bedrijfsschade tot zelfs ontwrichting van de samenleving als bepaalde voorzieningen worden gehackt.
Planning	Eind 2022 krijgt de gemeenteraad een voorstel voor het nieuwe integrale veiligheidsplan. Hierin staat een eerste uitwerking voor cybercrime. De RID en 1Stroom werken voortdurend aan de veiligheid van de gemeentelijke ICT-systemen.
Financiën	Cyberveiligheid is een betrekkelijk nieuw onderwerp voor gemeenten. Langzaamaan komen er projecten en initiatieven op dit thema. Wat voor onze gemeente geschikt is, moet nog worden onderzocht of ontwikkeld. De kosten zijn op voorhand niet aan te geven. De kosten voor de cyberveiligheid van de gemeentelijke systemen zijn meegenomen in de begroting van de RID.
Participatie	Het vergroten van de cyberveiligheid kunnen we niet zonder de inwoners en ondernemers. Meer bewustwording over de gevolgen van cybercrime is een belangrijke eerste stap. Samenwerking met bijvoorbeeld ondernemersverenigingen en het Nationaal Cyber Security Centrum zal daarbij worden gezocht.

2.3.2.5 Moderniseren van de dienstverlening

	Moderniseren van de dienstverlening
Doel	Zoveel mogelijk uitbreiden van de digitale dienstverlening en optimaliseren van de digitale toegankelijkheid van gemeentelijke producten en diensten. De wensen en behoeften, mogelijkheden en beperkingen van onze inwoners, bedrijven en instellingen staan daarbij centraal.
Toelichting	Bij alle nieuwe keuzes worden de volgende vragen gesteld: • Is digitaliseren zinvol: wordt het er makkelijker op? • Hoe wordt de toegankelijkheid gewaarborgd: is alles makkelijk te vinden en te gebruiken, en welke oplossingen zijn er voor mensen die niet goed kunnen meekomen? • Zijn er mogelijkheden om samen te werken met anderen: zorg voor integrale oplossingen die aanvullend zijn aan elkaar en waarbij kan worden aangesloten op landelijke of regionale ontwikkelingen? • Hoe wordt de flexibiliteit gewaarborgd: sluit de oplossing voldoende aan op de leefwereld van inwoners en op veranderingen in de samenleving? • Is de informatie transparant en betrouwbaar en is de privacy van onze inwoners gewaarborgd? Er zijn veel verschillende ICT-oplossingen beschikbaar. Dat vraagt om strategische keuzes. De Liemerse i-Visie en i-Strategie bieden handvatten om daarin robuuste en toekomstbestendige keuzes te kunnen maken. Er wordt zoveel mogelijk samengewerkt in de Liemers. Zoals gezegd, is er ook volop aandacht voor de groep inwoners die niet of minder zelfredzaam is, mensen met een beperking en de groep digibeten en laaggeletterden. Ook voor deze doelgroepen zijn de gemeentelijke producten en diensten toegankelijk, zowel digitaal als analoog. De gemeente blijft dan ook investeren in de kwaliteit van het persoonlijk klantcontact. Voor 2023 is de wens om scherp te krijgen hoe de visie op dienstverlening, met als motto "aandacht voor wat nodig is", verder kan worden uitgewerkt en een dienstverleningsstrategie kan worden ontwikkeld met -voor zover mogelijk- een vertaling naar concrete doelen en toezeggingen aan inwoners, instellingen en bedrijven over wat zij van de gemeente mogen verwachten. De kosten voor het ontwikkelen van een dienstverleningsstrategie kunnen worden gedekt vanuit bestaand budget binnen de 1Stroom-begroting. Wanneer de dienstverleningsstrategie leidt tot wezenlijk andere keuzes in de organisatie van de gemeentelijke dienstverlening, waarvoor nieuwe investeringen nodig zijn, dan zal daarvoor een separaat voorstel worden ingebracht.
Risico's	Uitgaande van de behoefte van de klant en de inzet van meer e-diensten, is er een andere inrichting van gemeentelijke processen en werkwijzen nodig. Ook vraagt dit iets anders in houding en gedrag en in kennis en vaardigheden van medewerkers. De maatschappelijke ontwikkelingen en ict ontwikkelingen gaan vaak sneller dan dat de organisatie bij kan houden. Daarnaast moet de gemeente zuinig zijn met het geld. Vandaar dat het niet altijd lukt om de plannen waar te maken. Ten slotte zijn de afgelopen jaren al veel producten en diensten digitaal beschikbaar gekomen via de gemeentelijke website. Hierin zit nog steeds ontwikkelpotentieel maar het is reëel te veronderstellen dat de groei hierin zal afnemen naarmate er meer producten en diensten digitaal verkrijgbaar zijn.

Planning	Het moderniseren van de dienstverlening is een continu proces. Er is geen moment waarop het “klaar” is. Ontwikkelingen gaan soms zo snel dat stilstand achteruitgang betekent. Het is dan ook belangrijk te blijven zoeken naar oplossingen om de gemeentelijke dienstverlening op peil te houden. Medio 2022 wordt de gemeentelijke hoofdwebsite overgezet naar een nieuw platform. Daarbij krijgt de website een nieuwe look & feel en komen er ook nieuwe technische mogelijkheden om de website nog flexibeler te kunnen inrichten en dus beter te kunnen laten aansluiten op steeds veranderende eisen en wensen.
Financiën	De meeste investeringen in de technologie die nodig zijn om een goede dienstverlening te kunnen bieden, worden betaald vanuit RID-budgetten. Vooralsnog lijkt de beschikbaarheid van die budgetten voldoende. Als er aanvullende investeringen nodig zijn, dan zal dit in een separaat voorstel worden voorgelegd.

2.3.2.6 Begrijpelijk schrijven via alle communicatie-uitingen

1.C.2	Begrijpelijk schrijven via alle communicatie-uitingen
Doel	Een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke dienstverlening is de wijze waarop wordt gecommuniceerd met inwoners, bedrijven, instellingen en andere klanten. Iedereen die van de gemeente een (nieuws)brief, een email of ander schriftelijk bericht ontvangt, moet begrijpen waarom hij die ontvangt, waar de tekst over gaat, wat de boodschap is en wat er van hem wordt verwacht.
Toelichting	Dat betekent dat de schriftelijke boodschappen lezersgericht moeten zijn. Heldere, foutloze teksten met een goede opbouw, een heldere boodschap, een neutrale toon en op een passend taalniveau. In de meeste gevallen is dat B1. Dit taalniveau -dat teksten voor de meeste mensen begrijpelijk maakt- wordt al toegepast bij de webteksten. Gemeentelijke brieven, mails en andere uitingen worden nog niet altijd geschreven in taalniveau B1. Hierdoor wordt vaak niet goed begrepen wat wordt bedoeld of wat er van de lezer wordt verwacht. Daarom is het belangrijk een verbeterslag te maken in de schriftelijke communicatie. Er komt een leer- en ontwikkeltraject gericht op het schrijven van lezersgerichte en begrijpelijke teksten. Onderdeel hiervan is het inzetten van de tool Klinkende Taal. Met deze tool leren de medewerkers continu en verbeteren ze hun schrijfvaardigheid. Met als effect dat de teksten steeds duidelijker worden. Via het management-dashboard van Klinkende Taal kan het gebruik van de tool en (de ontwikkeling van) het taalniveau van de teksten worden gemonitord.
Risico's	Het anders schrijven vraagt om bewustwording en draagvlak binnen de gemeentelijke organisatie. De medewerkers moeten een nieuwe schrijfvaardigheid ontwikkelen. In het begin zal het schrijven van een tekst meer tijd kosten. Hiermee ontstaat het risico dat men afhaakt en terugvalt op de oude manier van schrijven. Dit risico wordt ondervangen door een goede inrichting van het leerproces, door begeleiding en door monitoring.
Planning	In 2022 wordt het plan van aanpak opgesteld en geïmplementeerd binnen de ambtelijke organisatie 1Stroom. De tool Klinkende Taal wordt hierin als pilot opgenomen en uitgerold over de vakdisciplines die de meeste teksten naar inwoners, instellingen en bedrijven schrijven. In 2023 vindt een evaluatie plaats om te kunnen bezien of het rendement zodanig is dat deze tool voor de hele ambtelijke organisatie wordt ingezet en deze daarmee onderdeel wordt van het standaard werkproces bij het schrijven van teksten.
Financiën	De kosten van het leer- en ontwikkeltraject en de tool worden gedekt uit het bestaande opleidingsbudget binnen de begroting van 1Stroom.
Participatie	Om te toetsen of de gemeentelijke teksten begrijpelijker worden, zal steekproefsgewijs onderzoek worden gedaan onder de ontvangers van onze teksten. Daarnaast kan op basis van inkomende klantvragen worden gemonitord of het aantal vragen naar aanleiding van de schriftelijke communicatie vanuit de gemeente afneemt.

2.3.4 Financiële middelen

1	Programma Bestuur		2021	2022	2023	2024	2025	2026
		Lasten	-9.148	-8.794	-9.290	-9.401	-9.489	-9.673
		Baten	1.243	761	977	835	831	842
		Saldo	-7.905	-8.033	-8.312	-8.565	-8.658	-8.831
		Bijstelling						
		Saldo	-7.905	-8.033	-8.312	-8.565	-8.658	-8.831

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
0.1 Bestuur	-1.592	-1.370	-1.425	-1.433	-1.425	-1.437
0.2 Burgerzaken	-263	-296	-320	-350	-351	-353
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-577	-598	-777	-560	-558	-557
0.4 Overhead	-4.807	-5.146	-5.320	-5.412	-5.509	-5.681
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-891	-884	-717	-815	-815	-815
1.2 Openbare orde en veiligheid	-233	-300	-331	-331	-331	-331
Totaal lasten	-8.363	-8.594	-8.890	-8.901	-8.989	-9.173
Baten						
0.1 Bestuur	216	0	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	194	158	176	250	251	292
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	485	407	564	414	414	414
0.4 Overhead	236	160	159	156	150	120
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	20	16	16	16	16	16
Totaal baten	1.151	741	915	835	831	842
Eindtotaal	-7.212	-7.853	-7.975	-8.065	-8.158	-8.331

Mutaties reserves						
0.10 Lasten (toevoegingen)	-785	-200	-400	-500	-500	-500
0.10 Baten (onttrekkingen)	92	20	63	0	0	0
Eindtotaal	-693	-180	-338	-500	-500	-500
Resultaat programma Bestuur	-7.905	-8.033	-8.312	-8.565	-8.658	-8.831

Aanpassing budgetten	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaat voorjaarsnota 2022	-8.033	-8.462	-8.693	-8.793	-8.994
0.1 Bestuur	0	-55	-61	-61	-61
0.2 Burgerzaken	0	-2	-29	-22	18
0.3 Beheer overige gebouwen en terreinen	0	-21	-12	-10	-9
0.4 Overhead	0	248	248	248	248
1.1 Crisisbeheer en brandweer	0	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	0	-19	-19	-19	-32
0.10 Mutaties reserves	0	0	0	0	0
Resultaat meerjarenbegroting 2023-2026	-8.033	-8.312	-8.565	-8.658	-8.831

Een toelichting op taakveld 0.1 Bestuur en 0.4 Overhead wordt gegeven in 4.3.2 Verschillenanalyse vanaf bladzijde 106.

2.3.5 Betrokken verbonden partijen

Samenwerking De Liemers	
Doel	Het vergroten van de gemeentelijke slagkracht (met behoud van bestuurlijke zelfstandigheid) door bundeling van ambtelijke expertise op strategisch, tactisch en operationeel niveau met als resultaat verhoogde kwaliteit, continuïteit en efficiëntie.
Taak	Verrichten van beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken met betrekking tot sociale dienst, ict en inkoop.
Beleidsrisico's	Beleidsbepaling – daar waar mogelijk op elkaar afgestemd – blijft bij de individuele gemeenten en de uitvoering en ontwikkeling van het beleid wordt door de samenwerking opgepakt. Afstemming in deze is georganiseerd middels periodieke overleggen op verschillende niveaus waarin afstemming met elkaar wordt gezocht.
Onze inzet in 2023	Voor de RID is de gezamenlijke opgestelde toekomstvisie richting gevend. De toekomstvisie geeft richting aan de vraag of de RID robuust genoeg is om de toekomst met vertrouwen tegemoet te zien. In het uitwerken van de opdracht worden medewerkers, directie/gemeentesecretaris en bestuurders van de verschillende organisaties betrokken. De inspanningen op het gebied van Werk en Inkomen zijn erop gericht om inwoners zo actief mogelijk te laten deelnemen aan de samenleving.

1Stroom	
Doel	De ambtelijke fusie moet ertoe leiden dat de organisatie: - Robuuster wordt (minder kwetsbaar). - Voldoende flexibel kan zijn om twee zelfstandige gemeenten te bedienen en om mee te bewegen met veranderende taken en rollen van de overheid (kracht). - Optimale dienstverlening biedt aan inwoners, organisaties en bedrijven alsook aan de raden en colleges (kwaliteit). - Interessante loopbaanperspectieven biedt aan medewerkers en door zijn robuustheid in staat is om strategische kansen te benutten (kansen). Niet duurder en zo mogelijk goedkoper is dan de twee huidige organisaties gezamenlijk (kosten).
Taak	Verrichten van beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken voor de gemeenten Duiven en Westervoort.
Beleidsrisico's	Beleidsbepaling – daar waar mogelijk op elkaar afgestemd – blijft bij de individuele gemeenten en de uitvoering en ontwikkeling van het beleid wordt door 1Stroom opgepakt. Afstemming in deze is georganiseerd middels periodieke overleggen op bestuurlijk niveau waarin afstemming met elkaar wordt gezocht.

Onze inzet in 2023	1Stroom is de partner van de gemeentebesturen bij het realiseren van hun doelen en in 2023 zal verder invulling worden gegeven aan de opgaven uit het coalitie-akkoord. De verdere transformatie in het sociaal domein wordt dit jaar vormgegeven met Samen Sterk 2.0. De ingezette weg voor de realisatie van woningbouw in Westervoort wordt voortgezet met de voorbereiding van uitbreidings- en inbreidingslocaties. De huidige energiecrisis laat zien dat gewerkt moet worden aan verduurzaming van nieuwbouw en bestaande bouw. Met het programma circulaire economie wordt hier invulling aan gegeven. Het jaar 2023 zal qua externe ontwikkelingen onder andere in het teken staan van de implementatie en uitvoering van de Omgevingswet, de Wet Open Overheid en de te verwachten rechtmatigheidsverantwoording. De voorbereidingen op deze onderwerpen zijn al gaande in afwachting op de feitelijke besluitvorming. Op basis van de strategische ontwikkelagenda van 1Stroom wordt gewerkt aan het steeds verder verbeteren van de dienstverlening en medewerkers. In 2023 wordt op basis van de thema's structuur in het bestuurlijk proces, eigenaarschap en trots, verder gewerkt aan de doorontwikkeling van de cultuur en de ontwikkeling van medewerkers.
--------------------	--

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)	
Doel	Behartigen van de belangen van de deelnemers op de terreinen van brandweezorg, ambulancezorg, publieke gezondheid, geneeskundige hulpverlening, crisisbeheersing en gemeenschappelijke meldkamer.
Taak	In stand houden van een brandweer, in stand houden van een geneeskundige hulpverleningsorganisatie bij rampen (GHOR), voorzien in de meldkamerfunctie, aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel, het inventariseren van en adviseren over risico's, voorbereiden op de bestrijding van branden, het organiseren van de crisisbeheersing, het bevorderen van medisch milieukundige zorg, het bevorderen van technische hygiënezorg, het bevorderen van psychosociale hulp bij rampen, het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders, taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg en ouderengezondheidszorg en algemene infectieziektenbestrijding.
Beleidsrisico's	Om de financiële en beleidsrisico's in beeld te hebben en te beperken is er een regionaal controllersoverleg actief dat regelmatig overlegt met VGGM over de financiële positie. Dat heeft de afgelopen jaren tot forse besparingen geleid en tot beleidsarme begrotingen.
Onze inzet in 2023	Samen met VGGM zorgen we ervoor dat de brandweer- en gezondheidstaken goed worden uitgevoerd in onze gemeente en dat we voorbereid zijn op mogelijke crisissituaties.

Streekarchief	
Doel	Behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers ten aanzien van het beheer van hun archiefbescheiden conform de Archiefwet.
Taak	Beheren en toezicht houden op de overgedragen en niet overgedragen archiefbescheiden van de deelnemers. Adviseren over de archiefbewaarplaatsen en het verstrekken van informatie uit de archiefbescheiden.
Beleidsrisico's	Niet van toepassing.
Onze inzet in 2023	De businesscase "aansluiting e-depot" zal meer inzicht verschaffen in de kosten van de aansluiting op een wettelijk verplichte digitale archiefbewaarplaats en het moment waarop de gemeenten een besluit willen nemen om te starten met de voorbereidingen. De gevolgen van de nieuwe informatiewetten zoals de nieuwe Archiefwet zullen we nauwlettend volgen en vertalen in onze adviseringstaak.

Euregio	
Doel	Grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen in Nederland en Duitsland bevorderen.
Taak	Grensoverschrijdende samenwerking van de deelnemers ondersteunen en coördineren. De Euregio voert hiertoe projecten uit. Zij vraagt aan en ontvangt financiële middelen van derden. Zij adviseert de deelnemers bij grensoverschrijdende activiteiten en problemen.
Beleidsrisico's	Beperkt. De Euregio voert nauwelijks eigen beleid.
Onze inzet in 2023	Waar nodig wordt de Euregio ingeschakeld bij de uitvoering van beleid.

2.3.6 Indicatoren

BBV indicator 1	2022	2023	< 15.000 inw
Formatie	6,79	6,81	10,70
Eenheid: Fte per 1.000 inwoners			
Bron: Eigen begroting 2023			
<i>Toelichting</i> : De gegevens komen uit de begroting van 1Stroom.			

BBV indicator 2	2022	2023	< 15.000 inw
Bezetting	6,79	6,81	9,30
Eenheid: Fte per 1.000 inwoners			
Bron: Eigen begroting 2023			
<i>Toelichting</i> : De gegevens komen uit de begroting van 1Stroom.			

BBV indicator 3	2022	2023	< 15.000 inw
Apparaatskosten	€ 700	€ 651	€ 1.046
Eenheid: Kosten per inwoner			
Bron: Eigen begroting 2023			
<i>Toelichting</i> : De apparaatskosten bedragen € 5,8 miljoen.			

BBV indicator 4	2022	2023	< 15.000 inw
Externe inhuur	0,80%	0,96%	1,90%
Eenheid: Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen			
Bron: Eigen begroting 2023			
<i>Toelichting</i> : Totale loonsom is € 21,6 miljoen, kosten inhuur externen is € 0,2 miljoen			

BBV indicator 5	2022	2023	< 15.000 inw
Overhead	11,80%	11,80%	18,10%
Eenheid: % van totale kosten			
Bron: Eigen begroting 2023			
<i>Toelichting</i> : Overhead is € 5,1 miljoen, totale kosten € 43,7 miljoen.			

BBV indicator 6	2020	2021	< 15.000 inw
Verwijzingen Halt	14	19	2
Eenheid: Aantal per 10.000 jongeren			
Bron: Bureau Halt 2017-2021			
<i>Definitie</i> : Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 tot en met 17 jaar.			
<i>Toelichting</i> : Laatste bekende jaar is 2021.			

BBV indicator 8	2020	2021	< 15.000 inw
Winkeldiefstallen	1,0	1,0	0,3
Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners			
Bron: CBS 2021			
<i>Toelichting</i> : Laatste bekende jaar is 2021.			

BBV indicator 9	2020	2021	< 15.000 inw
Geweldsmisdrijven	2,7	2,7	2,3
Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners			
Bron: CBS 2021			
<i>Definitie</i> : Het aantal geweldsmisdrijven, zoals seksuele misdrijven, levensdelicten, mishandeling, bedreiging.			
<i>Toelichting</i> : Laatste bekende jaar is 2021.			

BBV indicator 10	2020	2021	< 15.000 inw
Diefstallen uit woning	1,0	1,0	1,3
Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners			
Bron: CBS 2021			
<i>Definitie:</i>			
<i>Toelichting</i> : Laatst bekende jaar is 2021.			

BBV indicator 11	2020	2021	< 15.000 inw
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	5,7	5,0	3,7
Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners			
Bron: CBS 2021			
<i>Definitie:</i> Hieronder vallen o.a. brandstichting, opruiing, godslastering, discriminatie en het doen van valse aangifte.			
<i>Toelichting</i> : Laatst bekende jaar is 2021.			

BBV indicator 37	2021	2022	< 15.000 inw
Demografische druk	70,4%	72,7%	84,0%
Eenheid: %			
Bron: CBS 2022			
<i>Definitie:</i> Het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder per honderd van 20 tot 65 jaar.			

2.4 PROGRAMMA 2 – MAATSCHAPPIJ

Inleiding

Het programma Maatschappij bestaat uit diverse deelprogramma's (zie 2.4.4).

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Programmadoel

De gemeente levert een bijdrage aan een vitale samenleving en een leefbare omgeving waardoor inwoners zo zelfstandig mogelijk kunnen leven.

Dit vanuit de overtuiging dat inwoners van de gemeente Westervoort een betekenisvol en veerkrachtig leven kunnen leiden. Waar nodig worden handvatten aangereikt gericht op zelfredzaamheid, elkaar ondersteunen en participatie. De leefwereld en omgeving van inwoners staan hierbij centraal, zodat de gemeente – waar nodig – de juiste en passende ondersteuning biedt.

WAT MAG HET KOSTEN?

Programma Maatschappij	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-27.075	-27.265	-26.435	-25.741	-25.532	-25.699
Baten	7.605	5.982	5.896	5.547	5.547	5.547
A. Saldo exploitatie	-19.470	-21.283	-20.539	-20.194	-19.985	-20.152
Toevoeging reserves	-356	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	298	186	7	0	0	0
B. Mutaties reserves	-58	186	7	0	0	0
Geraamd resultaat (A+B)	-19.528	-21.097	-20.532	-20.194	-19.985	-20.152
Bijstelling						
Geraamd resultaat	-19.528	-21.097	-20.532	-20.194	-19.985	-20.152

Toelichting

Hierna wordt een toelichting gegeven op de 3W-vragen naar doel en hoofddoelen, speerpunten, verbonden partijen en financiële middelen per deelprogramma. Daar waar mogelijk worden indicatoren gebruikt.

2.4.1 Wat willen we bereiken?

Programmadoel

De gemeente levert een bijdrage aan een vitale samenleving en een leefbare omgeving waardoor inwoners zo zelfstandig mogelijk kunnen leven.

Dit vanuit de overtuiging dat inwoners van de gemeente Westervoort een betekenisvol en veerkrachtig leven kunnen leiden. Waar nodig worden handvatten aangereikt gericht op zelfredzaamheid, elkaar ondersteunen en participatie. De leefwereld en omgeving van inwoners staan hierbij centraal, zodat de gemeente – waar nodig – de juiste en passende ondersteuning biedt.

Toelichting

De gemeente streeft naar een inclusieve samenleving, waarin iedereen bijdraagt en kan meedoen; jong en oud, genderneutraal, met of zonder beperking en met verschillende culturen en achtergronden. Iedereen draagt bij naar eigen kunnen en krijgt hulp waar nodig. Zo hoort iedereen erbij, is nuttig en krijgt waardering. De kracht van de samenleving en de mogelijkheden van inwoners zijn het uitgangspunt. Inwoners worden actief betrokken bij het zoeken naar passende oplossingen.

Voor inwoners die niet zelf de regie over hun leven kunnen voeren en niet volwaardig aan de samenleving kunnen deelnemen zoekt de gemeente samen met hen naar op maat gemaakte oplossingen. Deze bestaan uit voorliggende voorzieningen en specialistische ondersteuning. Vanuit de transformatie is de inzet om juist deze voorliggende voorzieningen te versterken en optimaal te benutten. De inwoner kan hierdoor zo prettig en zinvol mogelijk leven.

De basisvoorzieningen worden gevormd door mogelijkheden voor sport, recreatie, kunst, cultuur, educatie, onderwijs en gezondheidszorg. Voor alle inwoners van Westervoort dragen deze voorzieningen voor een belangrijk deel bij aan zinvolle vrijetijdsbesteding, ontplooiing, ontwikkeling en positieve gezondheid. De basisvoorzieningen maken ook mogelijk dat inwoners zelfstandig de regie over het eigen leven kunnen voeren en deel kunnen nemen aan de samenleving. Goede basisvoorzieningen moeten ook voorkomen dat een beroep gedaan wordt op maatwerkvoorzieningen. Ondanks alle financiële problemen zal zo goed mogelijk worden geprobeerd de basisvoorzieningen in stand te houden en, waar mogelijk, te versterken waardoor het goed en prettig leven is in Westervoort.

Hoofddoelen

Daarom zetten we in op:

- De basis op orde houden
- Meedoen naar vermogen
- Zelfredzaamheid naar vermogen

Externe ontwikkelingen

Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

Het abonnementstarief voor de huishoudelijke ondersteuning staat landelijk ter discussie. De invoering van dit tarief heeft een enorme aanzuigende werking. Onderzoek volgt of dit gewijzigd moet worden om de huishoudelijke ondersteuning voor gemeenten betaalbaar te houden. Daarnaast is het mogelijk dat de maaltijd voorziening niet meer algemeen gebruikelijk blijft, met de kans dat gemeenten weer verantwoordelijk worden voor de maaltijd verzorging voor inwoners die daar niet meer zelfstandig toe in staat zijn.

De uitstroom van inwoners die beschermd wonen naar beschermd thuis vraagt veel tijd en aandacht. Extra voorzieningen zijn nodig wanneer deze groep inwoners zelfstandig gaat wonen. Oplossingen hiervoor worden met name in het voorliggende veld gezocht. Van belang is dat de sociale spankracht van wijken niet onder druk komt te staan. Hierover worden ook met de woningbouwverenigingen gesprekken gevoerd. Datzelfde geldt voor de opvang van statushouders en de komst van de vluchtelingen vanuit Oekraïne. Ook dit zal de komende jaren van onze gemeente inspanning vragen.

We zien een toename bij de GGZ zorg. Deze is zorgelijk, mede door de gespannen arbeidsmarkt. Dit heeft al geleid tot een opnamestop voor de GGZ. Er is van twee kanten grote druk; te veel mensen die een beroep doen op zorg en te weinig mensen om die zorg te leveren. Datzelfde zien we ook bij de aanbieders van huishoudelijke ondersteuning. De gemeente is in overleg met deze organisaties om de zorg voor de toekomst te kunnen garanderen. Alle mogelijke oplossingen, ook “out of the box” worden hier verkend.

Door actief in te zetten op verwijzing naar de Wet Langdurige Zorg (WLZ), zien we daar een grote toename van het aantal indicaties. Wanneer de criteria om voor een indicatie in aanmerking te komen worden aangescherpt heeft dit direct gevolgen voor het aantal WMO indicaties en daarmee voor de financiën van onze gemeente. Ook prijsstijgingen van de maatwerk voorzieningen als gevolg van salarisontwikkelingen hebben gevolgen. De gemeente heeft geen invloed op deze factoren, maar moet er wel voor betalen.

Steeds vaker komt naar voren dat de tweedeling in onze maatschappij groter toeneemt: kansrijk versus kansarm, welvarend versus armoede, digitaal vaardig versus digitaal onbekwaam. De afgelopen twee coronajaren hebben deze tweedeling vergroot. Zeker voor de jeugd is de vraag of de soms opgelopen achterstanden kunnen worden ingehaald de komende jaren en of dat leidt tot een vraag om extra hulp vanuit de gemeente.

Jeugd

Hervormingsagenda Jeugd

De regionale samenwerking tussen gemeenten is sinds 2015 geïntensiveerd. Vanwege de omvang van taken zijn gemeenten op zoek gegaan naar meer onderlinge aansluiting en samenwerking op het gebied van inkoop en de transformatie van de zorg. Deels om tegemoet te kunnen komen aan het beperken van de hoeveelheid procedures en administratieve last, maar ook met het oogpunt de financiële last terug te dringen. Ook onze gemeente heeft te kampen gehad met tekorten op de begroting als gevolg van de afname van de Rijksbijdragen. Het Rijk is de gemeenten in 2020, 2021 en 2022 op financieel gebied incidenteel tegemoet gekomen. Dit heeft geleid tot het opstellen van een Hervormingsagenda voor de Jeugdwet. De Hervormingsagenda Jeugd vraagt inzet van de gemeente op transformatie om het jeugdstelsel op den duur beter te laten werken en financieel houdbaar te laten blijven. In de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming worden in 2022 bovenregionale afspraken uitgewerkt richting de regio Centraal Gelderland.

Toekomstscenario Jeugdbescherming

De veiligheid van kinderen staat voorop en is van het grootste belang zeker waar het de kwetsbaren betreft. De afgelopen periode is Gelderland breed gewerkt aan een Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming, een agenda met afspraken die regionaal worden uitgewerkt. Er wordt een beweging in gang gezet gericht op integraliteit tussen de betrokken organisaties, om de wachttijden en wachtlijsten te bekorten voor de kwetsbare jeugdigen. De bescherming voor kinderen en gezinnen, en daarmee het stelsel, moet meer gezinsgericht, eenvoudiger en transparanter worden ingericht. Hiervoor is in 2021 een

Toekomstscenario ontwikkeld met als kern de bundeling van kennis en expertise op het gebied van kind- en gezinsbescherming door het samengaan van de Raad voor de Kinderbescherming, Gecertificeerde Instellingen en Veilig Thuis in een Regionaal veiligheidsteam. Dit gebeurt in de vorm van Toekomsttuinen. De afspraken versterken de samenwerking rondom kwetsbare kinderen op lokaal niveau. Dit betekent dat voor onze gemeente een nieuwe werkwijze wordt ontwikkeld met het Sociaal Loket en de diverse netwerkpartners in het Veiligheidsdomein.

Beweging naar nul uithuisplaatsingen

In Nederland worden in vergelijking met landen om ons heen meer kinderen uit huis geplaatst. De rechtbank komt tot een dergelijke beslissing omdat een kind niet veilig kan opgroeien in de thuissituatie en een veiliger plek moet worden gevonden waar meer zorg geboden kan worden. De beweging naar nul uithuisplaatsingen richt zich op het mogelijk maken en faciliteren van een veilige thuissituatie voor een kind zodat het niet elders op moet groeien. Deze beweging vergt ook voor onze gemeente inzet op specialistische ambulante en meer op preventie gerichte zorg die is gericht op het voorkomen van uithuisplaatsing en het bevorderen van doorstroom en uitstroom uit verblijf.

Regionale Samenwerking arbeidsmarkt

Beleidsontwikkeling vindt steeds meer plaats vanuit de arbeidsmarktregio Midden Gelderland. Ambtelijk worden beleidsinhoudelijke zaken voorbereid, op management niveau wordt getoetst op uitvoerbaarheid en bestuurlijk worden vervolgens de zaken besloten. Hierna wordt lokaal geïmplementeerd. Goede voorbeelden hiervan zijn onder meer;

- het nieuwe contract voor Scalabor tot 2025
- de uniforme invoering van beleid en uitvoering op Nieuw Beschut Werk
- de collectieve handelswijze voor de verstrekking van Loonkostensubsidie, voorsortierend op het Breed Offensief vanuit het ministerie van Sociale Zaken & Werkgelegenheid (SZW).

Bestuurlijk wordt onderzocht of er binnen de Liemers draagvlak is om een onderzoek in te stellen naar eventuele alternatieven voor Scalabor als organisatie waar onze SW-medewerkers werkzaam zijn. Het huidige contract kent een looptijd tot 1 januari 2026.

Met betrekking tot dit in te stellen onderzoek is in de raadsvergadering van 4 juli 2022 een motie aangenomen.

De samenwerking op dit regionale niveau is aanmerkelijk toegenomen. Een trend daarbij is dat steeds meer geld- en budgetstromen via de arbeidsmarktregio lopen. Aandachtspunt is de monitoring van de budgetten, omdat de verstrekking veelal buiten de reguliere kanalen plaatsvindt.

Breed offensief

Het breed offensief is een brede agenda om de arbeidsmarktkansen voor mensen met een arbeidsbeperking te vergroten. Doelen van de maatregelen uit het breed offensief zijn:

- het makkelijker maken voor werkgevers om mensen met een arbeidsbeperking aan te nemen;
- mensen met een arbeidsbeperking voor langere tijd aan het werk krijgen;
- werk voor mensen met een arbeidsbeperking aantrekkelijker maken (bijvoorbeeld door meer inkomen);
- zorgen dat werkgevers en werkzoekenden elkaar makkelijker vinden.

Coronagelden

Vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) heeft de gemeente middelen ontvangen voor de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023. Deze kunnen worden ingezet ten behoeve van kinderen die als gevolg van corona onderwijsvertragingen hebben opgelopen en problemen hebben op cognitief, executief, sociaal en emotioneel vlak. De middelen zijn vanaf 2022 voornamelijk besteed aan de uitbreiding van het vindplaatsgericht werken, waar de inzet van een jeugdverpleegkundige en het schoolmaatschappelijk werk onderdeel van zijn. Daarnaast zijn de middelen besteed aan de extra inzet van een verzuimcoach, focustrainingen in het onderwijs en huiswerkbegeleiding.

Onderwijsachterstanden 2023-2026

In 2023 start de nieuwe beleidsperiode onderwijsachterstanden, die loopt tot en met 2026. In 2022 worden beleidsvoornemens en initiatieven voor de nieuwe periode ontwikkeld.

Prijsstijgingen

Vanaf eind 2021 zijn de prijzen van grondstoffen en loonkosten enorm gestegen als gevolg van de hoge prijs van gas en olie maar ook van staal en hout. Daarnaast kampt de grond-, weg- en waterbouw sector met een groot tekort aan personeel. Omdat deze stijging door de aannemers niet voorzien had kunnen worden is het principe van redelijkheid en billijkheid van toepassing op lopende contracten. Een deel van de stijgende kosten moeten daarom met de aannemer worden verrekend.

Bij aanbesteding van werken zullen hogere prijzen worden gerekend waardoor budget dat was aangevraagd niet voldoende is. Voor zover stijgingen bekend zijn, hebben we deze opgenomen in deze voorjaarsnota.

Indicatoren

Tijdens de klankbordbijeenkomsten met de gemeenteraad is periodiek het dashboard sociaal domein besproken. Eerst was deze nog in ontwikkeling en hebben klankbordleden geholpen het dashboard verder vorm te geven. Later is per kwartaal de voortgang in het sociaal domein via het dashboard besproken. Financiële overzichten, aantallen cliënten en prestatie-indicatoren maken onderdeel uit van het dashboard sociaal domein.

De prestatie-indicatoren die door de gemeenteraad bij Samen Sterk zijn vastgesteld zijn in concept uitgewerkt. Ook daar heeft de klankbordgroep een belangrijke rol gespeeld door het format van indicatoren vast te stellen en kaders mee te geven voor de beschrijving van deze indicatoren. De verwachting is dat de indicatoren en de uitwerking hiervan in oktober zullen worden vastgesteld in de klankbordgroep. In de voorjaarsnota van 2023 zullen de indicatoren dan aan de voorjaarsnota worden toegevoegd.

2.4.2 Wat gaan we er voor doen?

2.4.2.1 Transformatie

	De transformatie; Stevig inzetten op basisvoorzieningen om inwoners de mogelijkheid te geven gezond en veilig te wonen, leven en werken. Het verder ontwikkelen van voorliggende voorzieningen om maatwerk te voorkomen. Inzetten op passende hulp: zwaar als nodig en licht als het kan.
Doel	Het verder versterken van basis voorzieningen om inwoners mogelijkheden te bieden voor sport, cultuur en ontmoeten. Het verder ontwikkelen van voorliggende voorzieningen zodat hulpvragen van inwoners sneller, passend en dichtbij worden opgelost. Eind 2023 is er geen toename te zien van het aantal inwoners dat gebruik maakt van de maatwerkvoorziening begeleiding en groepsbegeleiding WMO en de individuele voorziening behandeling en begeleiding vanuit de jeugdwet. In de beweging van zwaar naar licht zien we eind 2023 een afname van het aantal jeugdigen in de zware verblijfsvoorzieningen en de opbouw van andere en lichtere verblijfsvormen in combinatie met ambulante voorzieningen.
Toelichting	Om inwoners te stimuleren om gezond te leven in de breedste zin van het woord zijn goede basisvoorzieningen nodig. Deze basisvoorzieningen zorgen er voor dat iedere inwoner bijvoorbeeld kan sporten. Een sterke basis voorkomt bijvoorbeeld gezondheidsproblemen en hebben in die zin een preventieve werking. Om het niveau van deze voorzieningen hoog te houden is daar blijvend aandacht voor nodig. Veilige en goed georganiseerde faciliteiten zijn hierbij van groot belang. De basisvoorzieningen zijn als het ware voorliggend aan de voorliggende voorzieningen en vormen samen een keten van mogelijkheden voor inwoners die daar behoefte aan hebben.
	In de afgelopen jaren is er actief en met succes ingezet op de ontwikkeling van voorliggende voorzieningen. Deze zijn vrij toegankelijk zonder beschikking van de gemeente, zoals bijvoorbeeld het jongerenwerk, dagbesteding of het algemeen maatschappelijk werk. We zien bij een toename van het gebruik hiervan een afname van de relatief duurdere maatwerk voorzieningen. In de komende jaren blijft dit aandacht nodig hebben. De ontwikkelingen in de samenleving maken dat de vragen van inwoners aan verandering onderhevig zijn. De gemeente wil hierop blijven inspelen en meebewegen. Ontwikkeling van voorliggende voorzieningen is nooit af. Door vragen van inwoners vroegtijdig te signaleren en hierop in te spelen, wordt mogelijk voorkomen dat problemen te groot worden. Dit vormt de preventieve werking van deze voorzieningen. Daarnaast wordt de druk op voorliggende voorzieningen steeds groter. De wachtlijsten in de GGZ en in de jeugdzorg, maar ook bijvoorbeeld langer zelfstandig thuis blijven wonen, maakt dat de complexiteit van problemen groter wordt. Mede als gevolg van Corona is er een groep inwoners wiens problematiek sterk verergerd is. Problemen die eerder met een maatwerk of individuele voorziening werden opgelost, worden nu meegenomen naar de welzijnswerkers, jongerenwerkers en jongerencoaches. Ook door beleidswijzigingen verandert de doelgroep. Denk hierbij aan de uitstroom uit Beschermd Wonen, de nieuwe wet inburgering die de gemeente meer verantwoordelijkheid geeft bij de inburgering van statushouders en ouderen en dementerenden die niet meer in een verpleeghuis terecht kunnen.

	De gemeente zet in op versterking van de huidige partners, het betrekken van nieuwe partners en het slim organiseren van activiteiten waarbij samenwerking onderling voorop staat. Een voorbeeld hiervan is het organiseren van activiteiten rondom laaggeletterdheid en cursussen digi-vaardigheid waarbij welzijnspartners en de bibliotheek elkaar vinden en versterken, of het participeren van de RSD in het netwerk van Doen!Westervoort. De inzet op het terugdringen van verblijf en de afbouw van de gesloten jeugdzorg, de maatregelen in de Jeugdbescherming als de uitkomst van de Gelderse Verbeteragenda laten een ontwikkeling zien naar andere en nieuwe vormen van jeugdhulp. Het is de wens om zoveel als mogelijk te voorkomen dat jeugdigen uit huis geplaatst worden. Om dat te kunnen bereiken is een versterkt ambulant voorzieningenniveau en het aanbod van vernieuwende voorzieningen noodzakelijk. Dit vergt een voortgaande transformatie van het zorgaanbod en hiermee van het zorglandschap. De gemeente investeert samen met de zorgaanbieders op deze beweging van zwaar naar licht.
Risico's	Wijzigingen in Rijksbeleid zijn een risico. Deze kunnen een toename van hulpvragen veroorzaken. Doelen kunnen soms alleen bereikt worden door investeringen te doen terwijl de opbrengst vooraf niet altijd concreet is vast te stellen. De werkelijke opbrengst van de inzet van voorliggende voorzieningen is niet expliciet in cijfers uit te drukken. De gemeente betreft zorgaanbieders van verblijf en ambulant in de beweging naar nul uithuisplaatsingen. Dit is een beweging van langere duur die tijd nodig heeft om de resultaten te kunnen boeken. En waarbij het investeren op de relatie maar ook het activeren en aanzetten tot verandering bij zorgaanbieders binnen de regionale samenwerking met de 10 andere gemeenten de nodige tijd en inzet vereist.
Planning	Gestart in 2022 en loopt door in 2023. Daarna wordt opnieuw de balans opgemaakt. Zie hiervoor speerpunt 2.
Financiën	Inmiddels zien we een terugloop van inwoners die gebruik maken van maatwerkvoorzieningen WMO en individuele voorzieningen Jeugdhulp. Omdat de druk op voorliggende voorzieningen sterk toeneemt is voorgesteld om vanuit die budgetten geld over te zetten naar de voorliggende voorzieningen.
Participatie	Bij het vormgeven van de acties in dit speerpunt worden inwoners gevraagd input te leveren op, voor hen, relevante onderwerpen.

2.4.2.2 Samen Sterk

2.A.2	Samen Sterk
Doel	In 2023 start een proces om te komen tot een beleidskader Sociaal domein (de doorontwikkeling van Samen Sterk). Na de evaluatie van Samen Sterk in 2022 start een proces met onze partners om te komen tot een gezamenlijke richting, een gezamenlijk beeld van de opgave en ons toekomstige zorglandschap.
Toelichting	In 2020 is het beleidskader Samen Sterk opgesteld. Vanuit dit kader is middels een programmatische aanpak ingezet op het op orde brengen van een aantal zaken in het sociaal domein en grip op de uitgaven. Hiervoor zijn diverse acties ingezet. Veel van de ingezette acties zijn, of worden, in 2022 afgerond. Het programma wordt in 2022 geëvalueerd en de programmatische aanpak kan daarmee in 2022/2023 worden afgerond. Zoals uit speerpunt 2.1 al blijkt; de transformatie in het Sociaal Domein vraagt blijvend de aandacht. Transformeren is een beweging die nog minstens de komende 10-15 jaar beslaat. De transformatie speelt zich af in een dynamische omgeving, die steeds opnieuw bijstelling, aanpassing en hernieuwde bepaling van richting vraagt. Om deze transformatie goed gericht te houden is het noodzakelijk om met elkaar te bepalen of de ingeslagen richting nog de juiste is of dat deze moet worden bijgesteld. Daarvoor is input van inwoners nodig, partnerschap met de partijen in het voorliggende veld en de zorgaanbieders, maar ook de samenhang met andere gemeentelijke taakvelden zoals sport en woningbouw. Het is noodzakelijk om een beeld te hebben van onze toekomstige samenleving: • Wat vinden inwoners belangrijk? • Wat kunnen inwoners zelf? • Waar zijn al goede initiatieven? • Waarvoor staat ons maatschappelijk veld aan de lat? • Welke sociale basis is in de toekomst nodig? Antwoorden op deze vragen helpen ons bij het vorm geven van ons toekomstig zorglandschap en waar nodig nieuwe of andere prioriteiten te stellen. Bijvoorbeeld: Het inzetten van een 'beweging van nul' (geen kinderen uit huis plaatsen) en 'beschermd thuis' stelt de gemeente voor een opgave in de voorzieningen die aanwezig moeten zijn, maar behelst ook een woningvraagstuk. De veranderingen kunnen alleen in partnerschap vormgegeven worden. De richting is nodig om te kunnen sturen en samen door te ontwikkelen. De uitgangspunten uit het huidige kader zullen nog steeds gelden, maar worden met elkaar en onze partners aangescherpt.
Risico's	Nu nog niet van toepassing
Planning	Start in 2023
Financiën	Niet van toepassing
Participatie	De doorontwikkeling van Samen Sterk vraagt input van inwoners, maatschappelijk partners, zorgaanbieders en collega's uit diverse andere beleidsterreinen.

2.4.4 Financiële middelen

2	Programma Maatschappij		2021	2022	2023	2024	2025	2026
		Lasten	-27.431	-27.265	-26.435	-25.741	-25.532	-25.699
		Baten	7.903	6.168	5.903	5.547	5.547	5.547
		Saldo	-19.528	-21.097	-20.532	-20.194	-19.985	-20.152
		Bijstelling	0	0	0	0	0	0
		Saldo	-19.528	-21.097	-20.532	-20.194	-19.985	-20.152

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
4.1 Openbaar basisonderwijs	-156	-153	-128	-128	-128	-128
4.2 Onderwijshuisvesting	-450	-393	-394	-358	-339	-334
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-802	-922	-904	-545	-545	-537
5.1 Sportbeleid en activering	-293	-271	-261	-261	-261	-261
5.2 Sportaccommodaties	-281	-322	-316	-352	-294	-294
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -particip.	-46	-93	-94	-94	-88	-88
5.4 Musea	-53	-63	-125	-125	-127	-127
5.5 Cultureel erfgoed	-32	-34	-34	-34	-34	-34
5.6 Media	-282	-277	-257	-190	-190	-189
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.133	-1.077	-1.109	-1.124	-1.105	-1.115
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-2.164	-1.923	-1.886	-1.876	-1.876	-1.876
6.2 Wijkteams	-105	-101	-101	-101	-101	-101
6.3 Inkomensregelingen	-6.590	-6.987	-6.558	-6.558	-6.558	-6.558
6.4 Begeleide participatie	-2.918	-2.724	-2.768	-2.641	-2.531	-2.726
6.5 Arbeidsparticipatie	-1.105	-1.052	-985	-1.000	-1.000	-1.000
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-861	-812	-810	-808	-808	-808
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-3.549	-3.735	-3.331	-3.246	-3.246	-3.246
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-4.840	-4.925	-4.965	-4.933	-4.934	-4.908
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-226	-235	-235	-235	-235	-235
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-493	-518	-518	-518	-518	-518
7.1 Volksgezondheid	-696	-648	-655	-615	-615	-615
Totaal lasten	-27.075	-27.265	-26.435	-25.741	-25.532	-25.699
Baten						
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	320	360	360	10	10	10
5.1 Sportbeleid en activering	46	16	6	6	6	6
5.2 Sportaccommodaties	43	38	37	37	37	37
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -particip.	17	2	0	0	0	0
5.6 Media	1	1	8	8	8	8
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4	4	4	4	4	4
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	615	97	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	5.651	5.273	5.273	5.273	5.273	5.273
6.4 Begeleide participatie	0	0	2	2	2	2
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	617	41	55	55	55	55
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	291	140	153	153	153	153
7.1 Volksgezondheid	0	10	0	0	0	0
Totaal baten	7.605	5.982	5.896	5.547	5.547	5.547
Eindtotaal	-19.470	-21.283	-20.539	-20.194	-19.985	-20.152
Mutaties reserves						
0.10 Lasten (toevoegingen)	-356	0	0	0	0	0
0.10 Baten (onttrekkingen)	298	186	7	0	0	0
Eindtotaal	-58	186	7	0	0	0
Resultaat programma Maatschappij	-19.528	-21.097	-20.532	-20.194	-19.985	-20.152

Programmabegroting 2023 - 2026

Aanpassing budgetten na de voorjaarsnota 2022	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaat voorjaarsnota 2022	-21.097	-20.400	-20.115	-19.908	-20.062
4.1 Openbaar onderwijs	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	0	-2	-3	-3	-3
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	0
5.1 Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	0	2	0	0	0
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	0	-3	-3	-3	-3
5.4 Musea	0	0	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0
5.6 Media	0	8	7	7	8
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0	-11	11	13	2
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	1	1	1	1
6.2 Wijkteams	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	0	0	0	0	0
6.4 Begeleide participatie	0	-1	-1	-1	-1
6.5 Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	13	13	13	13
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	-26	-26	-26	-26
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	-99	-67	-68	-68
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	0	-13	-13	-13	-13
0.10 Mutaties reserves	0	0	0	0	0
Resultaat meerjarenbegroting 2023-2027	-21.097	-20.532	-20.194	-19.985	-20.152

Een toelichting op taakveld 6.71 en 6.72 Maatwerkdienstverlening 18+/- wordt gegeven in 4.3.2 Verschillenanalyse vanaf bladzijde 106.

2.4.5 Betrokken verbonden partijen

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen	
Doel	De DRAN heeft tot doel de gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers. De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer worden overgedragen aan de DRAN.
Taak	De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer.
Beleidsrisico's	Het risico is van financiële aard, als de beoogde efficiencyvoordelen niet worden behaald of als meerdere gemeenten uit deze regio vervoersstromen gaan onttrekken aan deze regeling.
Onze inzet in 2023	Het goed organiseren van passend vervoer voor verschillende doelgroepen.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland	
Doel	Het vormgeven van regionale samenwerking in het sociale domein in de vorm van drie Programma's: 1. Zorg: op de gebieden Jeugd en Wmo zodat gemeenten effectief, efficiënt en in samenhang de taken waarin zij willen samenwerken kunnen uitvoeren. 2. Onderwijszaken: Het vormgeven van een intergemeentelijke samenwerking op de gebieden volwasseneneducatie, leerplicht en RMC (Regionale Meld- en Coördinatiefunctie). 3. Participatie: werkgevers te ondersteunen bij hun personeelsvoorziening, in het bijzonder door vacatures te vervullen met kandidaten uit omschreven doelgroepen. Het (formeel) werkgeverschap zoals dat is gedefinieerd in de regeling vorm te geven voor de ruim 2.000 SW medewerkers die sinds 1 januari 2019 een aanstelling hebben bij de MGR.
Taak	1. Het inrichten en uitvoeren van de aanbesteding van regionale zorg. De inkoop en contractering van bovenregionale jeugdzorg. 2. Het zorgdragen voor een adequate uitvoering van de Leerplichtwet en coördinatie volwasseneneducatie. 3. Het plaatsen bij werkgevers van werkzoekenden uit omschreven doelgroepen. Vorm en inhoud geven aan het werkgeverschap voor SW medewerkers.
Beleidsrisico's	1. Doordat de organisatie een eigen begroting heeft en eigen besluiten kan nemen, kunnen wij achteraf met de gevolgen van deze besluiten worden geconfronteerd. 2. Er is een vaste verdeling van kosten op basis van het inwoneraantal per gemeente. 3. Er is een verschil in de verdeelsleutel van de module Werkgeverschap SW, door verschil in uitstroom van SW medewerkers. Dit kan gevolgen hebben voor de bijdrage aan deze module
Onze inzet in 2023	De intergemeentelijke samenwerking vormgeven op de gebieden Zorg, Onderwijs en Participatie.

2.4.6 Indicatoren

BBV indicator 17	2017	2020	< 15.000 inw
Absoluut verzuim	0,5	4,5	2,5

Eenheid: Aantal per 1.000 leerlingen

Bron: DUO 2016-2021

Definitie: Het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren dat absoluut verzuimer is gedurende het schooljaar.

Toelichting: Laatste bekende jaar is 2020. Voor < 15.000 inwoners 2017.

BBV indicator 18	2020	2021	< 15.000 inw
Relatief verzuim	33	34	6

Eenheid: Aantal per 1.000 leerlingen

Bron: DUO 2017-2021

Definitie: Het relatieve aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren zonder vrijstelling dat langer dan 4 opeenvolgende weken niet ingeschreven was op school.

Toelichting: 2021 staat voor schooljaar 2020/2021.

BBV indicator 19	2020	2021	< 15.000 inw
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	2,10%	2,50%	1,70%

Eenheid: % deelnemers aan het VO en MBO onderwijs

Bron: DUO/Ingrado 2017-2021

Definitie: VSVérs zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten.

Toelichting: 2021 staat voor schooljaar 2020/2021.

BBV indicator 20	2016	2020	< 15.000 inw
Niet-sporters	48,40%	50,40%	51,40%

Eenheid: %

Bron: Gezondheidsmonitor volwassenen (GGD, CBS, RIVM) 2016-2020

Definitie: Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

Toelichting: Deze indicator wordt elke 4 jaar opgesteld.

BBV indicator 21	2020	2021	< 15.000 inw
Banen	310,4	302,2	472,3

Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar

Bron: LISA 2017-2021

Definitie: Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten.

BBV indicator 22	2019	2020	< 15.000 inw
Jongeren met een delict voor de rechter	1,00%	1,00%	1,00%

Eenheid: % 12 tot en met 21 jarigen

Bron: Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel 2016-2020

Definitie: Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Toelichting: Laatste bekende jaar is 2020.

BBV indicator 23	2020	< 15.000 inw
Kinderen in uitkeringsgezin	9,00%	3,00%
Eenheid: % kinderen tot 18 jaar		
Bron: CBS Jeugd Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel 2020		
Definitie: Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.		

BBV indicator 24	2020	2021	< 15.000 inw
Netto arbeidsparticipatie	69,60%	69,00%	69,70%
Eenheid: % van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking			
Bron: CBS Arbeidsdeelname 2017-2021			
Definitie: Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.			

BBV indicator 26	2019	2020	< 15.000 inw
Werkloze jongeren	2,00%	2,00%	1,00%
Eenheid: % 16 t/m 22 jarigen			
Bron: CBS Jeugd Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel 2016-2020			
Definitie: Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven.			

BBV indicator 27	2021	< 15.000 inw
Personen met een bijstandsuitkering	399,2	148,0
Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners		
Bron: CBS Participatiewet 2021		
Definitie: Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand en de Participatiewet.		

BBV indicator 28	2019	2020	< 15.000 inw
Lopende re-integratievoorzieningen	285,0	308,4	90,2
Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar			
Bron: CBS Participatiewet 2016-2020			
Definitie: Het aantal re-integratievoorzieningen.			

BBV indicator 29	2021	< 15.000 inw
Jongeren met jeugdhulp	17,00%	6,70%
Eenheid: % van alle jongeren tot 18 jaar		
Bron: CBS Jeugd 2021		
Definitie: Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014), en in natura door de zorgaanbieder is geleverd.		

BBV indicator 30	2021	< 15.000 inw
Jongeren met jeugdbescherming	1,80%	0,80%
Eenheid: % van alle jongeren tot 18 jaar		
Bron: CBS Jeugd 2021		
Definitie: Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt.		

BBV indicator 31		2021	< 15.000 inw
Jongeren met jeugdreclassering			
Eenheid: % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar			
Bron: CBS Jeugd 2021			
<i>Definitie:</i> Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie of leerplichtambtenaar in aanraking zijn geweest.			
<i>Toelichting:</i> Geen data van Westervoort en andere gemeenten.			

BBV indicator 32		2020	< 15.000 inw
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO		633	650
Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners			
Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein 2016-2020			
<i>Definitie:</i> Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo.			
<i>Toelichting:</i> Laatste bekende jaar is 2020.			

2.5 PROGRAMMA 3 – OMGEVING

Inleiding

Het programma Omgeving bestaat uit diverse deelprogramma's (zie 2.5.4).

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Programmadoel

In Westervoort is het goed leven, wonen en werken. De gemeente werkt aan een aantrekkelijke werk-, woon- en leefomgeving die toekomstgericht en duurzaam is. Er is ruimte voor gerichte ontwikkeling, initiatief en innovatie.

WAT MAG HET KOSTEN?

Programma Omgeving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-5.845	-5.756	-6.015	-6.066	-6.134	-6.230
Baten	4.203	3.661	3.651	3.747	3.848	3.939
A. Saldo exploitatie	-1.642	-2.095	-2.364	-2.319	-2.286	-2.291
Toevoeging reserves	-6	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	708	73	73	73	2	0
B. Mutaties reserves	702	73	73	73	2	0
Geraamd resultaat (A+B)	-940	-2.022	-2.292	-2.246	-2.284	-2.291
Bijstelling						
Geraamd resultaat	-940	-2.022	-2.292	-2.246	-2.284	-2.291

Toelichting

Hierna wordt een toelichting gegeven op de 3W-vragen naar doel en hoofddoelen, speerpunten, verbonden partijen en financiële middelen per deelprogramma. Daar waar mogelijk worden indicatoren gebruikt.

2.5.1 Wat willen we bereiken?

Programmadoel

In Westervoort is het goed leven, wonen en werken. De gemeente werkt aan een aantrekkelijke werk-, woon- en leefomgeving die toekomstgericht en duurzaam is. Er is ruimte voor gerichte ontwikkeling, initiatief en innovatie.

Toelichting

De gemeente wil de bestaande economische structuur behouden en versterken op zowel de bedrijventerreinen als in de winkelgebieden. Het behoud en uitbreiding van de lokale en regionale werkgelegenheid en het voorzieningenniveau is belangrijk. Voor een goed ondernemings- en vestigingsklimaat zijn duurzaamheid en bereikbaarheid van Westervoort belangrijke randvoorwaarden.

Een aantrekkelijke en duurzame leefomgeving in onze gemeente is belangrijk. Hierbij gaat het in de basis om schoon, heel, veilig en gezond. De nadruk ligt op behoud en verbetering van de bestaande kwaliteit van de leefomgeving en het daarbij passende voorzieningenniveau, het benutten van bestaande (natuur-)waarden en een (aanvullend) woonaanbod dat is gericht op maatschappelijke ontwikkelingen en behoefte.

De gemeente stimuleert en faciliteert en is hiervoor uitnodigend naar bewoners, ondernemers en bedrijven, bezoekers en andere partners in vele samenwerkingsverbanden binnen en buiten Westervoort. Daarbij heeft de gemeente een verbindende rol en is zich bewust van bestaande waarden, kwaliteiten en potenties van Westervoort.

Hoofddoelen

Daarom wordt ingezet op:

- A. Het waarborgen van een aantrekkelijke en duurzame fysieke leefomgeving.
- B. Het versterken van goed ondernemers- en vestigingsklimaat voor bedrijven.
- C. Het implementeren van nieuwe wetgeving die op ons afkomt.

Externe ontwikkelingen

Verdere economische groei

Nog voordat de coronacrisis uitbrak was ook in Westervoort de voorspoedige economische ontwikkeling merkbaar. Het werkloosheidspercentage is gedaald tot 2,9 %. Op de bedrijventerreinen en ook die van onze naaste buurgemeente Duiven is weer volop nieuwe bedrijvigheid zichtbaar. Het bevestigt het belang van de Liemerse economie voor de regio Arnhem Nijmegen. Verwacht mag worden dat door de geplande verbreding van de A12, de verlenging van de A15 en de in gang gezette energietransitie de economische positie van de Liemers nog kan verbeteren. Dat biedt ook perspectief voor verdere uitvoering van het gemeentelijk economisch kader voor het centrumgebied en omgeving, en de verdere ontwikkeling van het Ambacht. Ook Westervoort participeert in de uitvoering van de recent vastgestelde Liemerse Economische Visie en de oprichting van de Liemerse Ambassade.

Duurzaamheid

In 2018 is een start gemaakt met het gemeentelijke programma Duurzaamheid. Het programma duurzaamheid bestaat uit drie programmalijnen: Energietransitie, Klimaatadaptatie en Circulariteit (grondstoffentransitie).

Voor de programmalijn Energietransitie is de ambitie inmiddels vastgelegd in het Klimaatakkoord en de, inmiddels in werking getreden, Klimaatwet: 49% CO₂ reductie in 2030-, 95% CO₂ reductie in 2050 ten opzichte van 1990 en een CO₂ neutrale elektriciteitsvoorziening in 2050. Met de inwerkingtreding van de Klimaatwet zijn lokale ambities verworpen tot wettelijke taken. Inmiddels is het onderzoek door de Raad voor Openbaar Bestuur (ROB) 'Uitvoeringskosten van het Klimaatakkoord voor decentrale overheden in 2022 – 2030' afgerond en is het advies van het ROB 'Van Parijs naar Praktijk, bekostiging en besturing van de decentrale uitvoering van het klimaatakkoord' bekend. Het ROB concludeert dat er 28 nieuwe of (sterk) geïntensiveerde taken voor gemeenten zijn in het kader van de energietransitie. Kleine gemeenten hebben voor de invulling van hun rol 8-9 (extra) fte nodig. Daarnaast zijn er substantiële materiele kosten vooral voor technisch onderzoek. Het ROB adviseert het Rijk om gemeenten hier structureel voor te compenseren. Later dit jaar volgt er inzicht in de wijze waarop en de mate waarin dit plaats zal vinden.

De programmalijn Klimaatadaptatie bestaat uit de grote opgave om de kwetsbaarheid als gevolg van klimaatverandering te verminderen met als doelstelling: Klimaatbestendig en water robuust in 2050. Deze plicht is vastgelegd in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Voor de thema's verdroging, wateroverlast, waterveiligheid en hittestress zijn de stappen uit het Deltaplan doorlopen. Met vaststelling van het Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie ligt de aanpak voor de jaren 2023 tot 2027 vast. In combinatie met het Uitvoeringsprogramma is de Westervoortse oplegger vastgesteld waarin versnellingsmaatregelen staan om echt werk te gaan maken van klimaatadaptatie in de komende jaren.

De programmalijn Circulariteit ziet toe op de grondstoffentransitie en reststromenverwaarding waarbij grondstoffen efficiënt moeten worden ingezet en hergebruikt, zonder schadelijke emissies naar het milieu. De inmiddels vastgestelde doelstelling van deze programmalijn is: volledig circulair in 2050. Willen we in Nederland de beoogde CO₂ reductie halen dan kan dat alleen bereikt worden als ook de grondstoffentransitie gerealiseerd wordt.

De ambities voor alle drie programmalijnen kunnen alleen gerealiseerd worden met grote inzet en betrokkenheid van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Om hen actief te betrekken is communicatie & participatie in het 'hart' van het programma geplaatst. Hiertoe is een Communicatiestrategie, het beeldmerk en platform 'Samen1Nergie' en een Participatie strategie ontwikkeld. Naast de 'reguliere' participatie in deelprojecten en het organiseren van collectieve inkoopacties ondersteunt de energiecoöperatie 'Energie De Liemers' bij de oprichting. Ook is samen met ondernemersverenigingen een gedragen gebiedsgerichte aanpak voor bedrijven(terreinen) ontwikkeld. De klankbordgroep wordt bij de voorbereiding van nieuw beleid betrokken.

De opgaven hebben een bovenlokaal karakter. Daarom werkt de gemeente samen met de Liemerse gemeenten, Waterschap Rijn en IJssel, Liander, de provincie Gelderland en de gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen. Onze Groene Metropool Regio (regio Arnhem-Nijmegen) profileert zich als circulaire regio. De samenwerking met andere gemeenten uit de regio Arnhem Nijmegen en de provincie Gelderland in de Regionale Energiestrategie (RES) en de Regionale Strategie Warmte (RSW) is niet vrijblijvend en vraagt veel inzet om de gemeentelijke positie goed te borgen. De opgaven kenmerken zich door een grote mate van integraliteit. In bijvoorbeeld de Woondeal komen circulaire ontwerpen en materiaalgebruik als belangrijke voorwaarde terug.

De woningmarkt

Tot 2040 zijn in Nederland grote demografische veranderingen voorzien. Zoals de blijvende groei van het aantal huishoudens, de verdergaande vergrijzing waardoor het aandeel ouderen in de totale bevolking toeneemt en een blijvende immigratie. Het aantal huishoudens blijft door de gezinsverdunding (toename van het aantal kleinere 1- en tweepersoonshuishoudens) groeien. Zo zijn er tot 2030 zo'n 1 miljoen extra woningen nodig in Nederland. Ook in de regio Arnhem-Nijmegen, in de Liemers en in Westervoort blijft het aantal huishoudens groeien en zijn er veel extra woningen nodig. Voor de Liemers is in het regionale woningmarktonderzoek de groei van de woningbehoefte berekend op 4.850 woningen. Dat is een groei van de woningvoorraad met 8,4%. Ter vergelijking de berekende groei van de woningvoorraad van Arnhem tot 2040 is 12,5%. De verwachting op basis van het regionale woningmarktonderzoek 2019 is dat ook in Westervoort het aantal huishoudens en daarmee de woningbehoefte zullen blijven groeien. Om aan het Westervoortse aandeel in de groei van de Liemerse woningbehoefte te kunnen voldoen en om het woningtekort te kunnen inlopen is de verwachting dat ook voor Westervoort sprake zal zijn van een groei van 8,4% van de woningvoorraad. Dat betekent dat er tot 2040 voor bijna 750 woningen plannen moeten komen. Het gaat bij de plannen om zowel inbreidings- als uitbreidingslocaties. Het streven is die woningen toe te voegen die leiden tot een meer evenwichtige woningvoorraad en een bijhorende meer evenwichtige samenstelling van de bevolking.

Nieuwe ontwikkelingen 'Naar een nieuwe Omgevingswet'

Recentelijk heeft de minister wederom aan de kamer laten weten dat de invoeringsdatum van 1-7-2022 zal worden verschoven naar 1-1-2023. In de eerste kamer vindt op zijn vroegst in oktober nog een debat plaats vinden over de haalbaarheid van deze datum. De belangrijkste reden hiervoor is de zorg omtrent de kwaliteit van de landelijke ICT-ontwikkeling (DSO). DSO staat voor Digitaal Stelsel Omgevingswet. Gelijktijdig met de invoering van de Omgevingswet wordt ook de Wet kwaliteitsborging (Wkb) ingevoerd. Deze wet heeft ook invloed op de vergunningverlening, toezicht en handhaving. Het doel van de Omgevingswet is om de wetgeving inzichtelijker te maken, om samenhangende benadering van beleid en regelgeving mogelijk te maken, de besluitvorming te versnellen en dat er ruimte ontstaat voor bestuurlijke afweging. Voor deze complexe implementatie is een programmaplan opgesteld. Hierbij wordt de routemap van de VNG gevolgd. Het programmaplan bestaat uit een aantal verschillende onderdelen, te weten: bestuurlijk/beleidsmatig, systeemniveau (DSO) en de randvoorwaarden die belangrijk zijn voor de uitvoering van het werk.

Vermindering legesinkomsten vanwege invoering Wet kwaliteitsborging

In verband met de onzekerheid van de invoeringsdatum van de Omgevingswet zal ook de Wet Kwaliteitsborging mogelijk later ingevoerd worden. Dit betekent dat er in ieder geval tot 2023 nog geen sprake is van derving leges inkomsten vanwege deze wet, maar mogelijk ook nog een bepaalde periode in 2023. Er wordt gewerkt aan een nieuwe legesverordening omgevingsvergunning waarin de financiële gevolgen van de Wkb verdisconteerd wordt. Hiermee kan de impact van de inwerkingtreding van deze wet geminimaliseerd worden.

Ontwikkelingen in het beheer van de openbare ruimte

De openbare ruimte staat onder druk. Met bestaande middelen is het niet mogelijk al het beheer en onderhoud in de openbare ruimte uit te voeren conform vastgestelde beheerniveaus. Daarover is de gemeenteraad op 7 december 2020 geïnformeerd op basis van het rapport "Basis in Beeld". De gemeenteraad heeft toen de opdracht meegegeven om binnen het totale budget dat nu beschikbaar is voor het onderhoud van de openbare ruimte oplossingen te vinden. Deze oplossing wordt nu gevonden in het verlagen van alle onderhoudsniveaus naar C-niveau. De besparing die dat oplevert dekt de tekorten binnen het reguliere onderhoud.

Daarnaast is uit de weginspectie van 2021 gebleken dat de kwaliteit van de verhardingen hard achteruit gaat. Tijdens deze inspectie is geconstateerd dat 131.693 m² verhardingen, schades hebben die onder het minimale C-niveau liggen. De totale kosten voor herstel zijn berekend op € 2.216.102. Achterstallig onderhoud zorgt voor functieverlies, kapitaalvernietiging, juridische aansprakelijkheid en sociale

onveiligheid en moet zo snel mogelijk worden opgelost. Over de financiële vertaling meer onder paragraaf 3.3 Onderhoud Kapitaalgoederen.

Prijsstijgingen

Vanaf eind 2021 zijn de prijzen van grondstoffen en loonkosten enorm gestegen. Deze stijgingen komen doordat de prijs van gas en olie hoog zijn maar ook van staal en hout. Daarnaast kampt de grond-, weg- en waterbouw sector met een groot tekort aan personeel. Omdat deze stijging door de aannemers niet voorzien had kunnen worden is het principe van Redelijkheid en Billijkheid van toepassing op lopende contracten. Een deel van de stijgende kosten moeten daarom met de aannemer worden verrekend. Bij aanbesteding van werken zullen hogere prijzen worden gerekend waardoor budget dat was aangevraagd niet voldoende is.

2.5.2 Wat gaan we er voor doen?

Dit zijn de speerpunten:

A. Het waarborgen van een aantrekkelijke en duurzame fysieke leefomgeving.

2.5.2.A.1 Uitvoeren woonvisie

Doel	De omvang en kwaliteit van de woningvoorraad in Westervoort sluiten aan bij de hedendaagse behoefte en initiatieven en ontwikkelingen vanuit de samenleving. Dit draagt bij aan het behouden van een aantrekkelijke en duurzame leef- en woonomgeving.
Toelichting	Een actievere en proactieve houding vanuit het gemeentelijke woonbeleid heeft met de Woonvisie 2021 vorm gekregen. De Woonvisie is het nieuwe vertrekpunt voor de proactievere gemeentelijke rol en prioriteit op het beleidsterrein Wonen die nodig is voor noodzakelijke woningbouw versnelling waarvoor onder meer Westervoort-Noord als woningbouwlocatie in beeld is vanwege het acute tekort aan woningen. Maar ook vanwege het langer zelfstandig thuis wonen, de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad, de toenemende regionale samenwerking en taken, een actievere rol richting woningbouwcorporaties en een aantal urgente vragen binnen het taakveld wonen.
Risico's	Onvoldoende kunnen inzetten op monitoring en continuering van gemaakte afspraken en inzet op beleid, en of initiatieven. Het beleid of de initiatieven zijn daardoor onvoldoende effectief of de realisatie van de woningbouwversnelling en de woonagenda die daardoor in de tijd op schuiven.
Planning	Uitvoering geven aan de Woonvisie 2021 en Woonagenda (uitvoeringsagenda) gecombineerd met de Liemerse Woonagenda en Woondeal zijn meerjarige processen en vragen de komende jaren om blijvend om grote inzet.
Financiën	Voor de uitvoering van dit speerpunt zijn gelet op de ambities uit de nieuwe Woonvisie, de Liemerse Woonagenda en de Woondeal meerjarig extra middelen aan extern advies-, onderzoek, ondersteuning of facilitering van initiatieven nodig ter inschatting ter hoogte van € 15.000 per jaar. Voor de woningbouwversnelling zijn de bestaande (extra) middelen vanuit de huidige ambtelijke formatie, grondexploitaties en de te sluiten anterieure overeenkomsten vooralsnog afdoende dekking.
Participatie	Participatie en de mate waarin wordt naar gelang het onderwerp, de situatie en de ontwikkeling ingezet.

2.5.2.A.2 Mee-uitvoeren Wijkontwikkelingsplan Mooi Mosterdhof 2019-2030

Doel	Het waarborgen van een aantrekkelijke en duurzame fysieke leefomgeving. Het realiseren van een toekomstbestendige woonwijk. Hierbij gaat het in de basis om schoon, heel, veilig en gezond.
Toelichting	De wijk Mosterdhof heeft sinds het Coalitieakkoord Westervoort 2018-2022 nadrukkelijk onze aandacht. Om deze reden is de Mosterdhof sinds 2018 een jaarlijks terugkerend speerpunt in de Voorjaarsnota en Programmabegrotingen. De Mosterdhof heeft meegedaan aan de ontwerpprijsvraag Panorama Lokaal en heeft landelijke belangstelling. De wijk heeft sinds november 2021 ook de formele status van Wijk van de Toekomst binnen het gelijknamig provinciale programma. Zaken als klimaatadaptatie, biodiversiteit en leefbaarheid maken onderdeel uit van de integrale wijkaanpak.
Risico's	• De mogelijke afname betrokkenheid en/of draagvlak binnen de wijk als geheel en de overdekte straatjes en hofjes individueel voor het vervolgproces (eensgezindheid over oplossingen en maatregelen). • Onvoldoende (financiële) kaderstelling door de gemeente in het vervolgproces.
Planning	Rondom het uitvoeringsprogramma Mooi Mosterdhof (8 april 2021) is eind 2023 als opleverdatum van de nieuwe openbare ruimte genoemd. De realisatie is eind 2022 gestart na de meervoudig onderhandse aanbesteding.
Financiën	Bij de vaststelling van het herstelplan Westervoort (23 maart 2021) heeft de gemeenteraad de wijkontwikkeling unaniem gesteund. Zodoende is een gemeentelijk budget van circa € 1.815.000 in het uitvoeringsprogramma van de wijkcoalitie opgenomen. Uiteraard wordt er geprobeerd om meer additionele financiering (subsidies) te vinden zodat richting de originele ambities gekoerst kan worden. Er vinden gesprekken plaats met onder andere de provincie. Ook binnen de eigen gemeentelijke budgetten worden kansen gezien, het watertakenplan in het bijzonder.
Participatie	Het participatieniveau blijft 'samen handelen'. Dit betekent dat in de voorbereiding en uitvoering van de plannen samen en gelijkwaardig opgetrokken wordt met de wijkbewoners en de Vereniging van de Wijk Mooi Mosterdhof in het bijzonder.

2.5.2.A.3 Westervoort Noord

Doel	Onderzoek om te komen tot integrale ontwikkeling van Westervoort Noord inclusief de realisatie van woningbouw
Toelichting	Binnen Westervoort Noord komen een aantal gebiedsontwikkelingen bij elkaar; de mogelijkheid voor de gemeente om woningbouw te realiseren, ontwikkeling van het Rivierklimaatpark, de mogelijke verplaatsing van Struyk Verwo, verplaatsing en / of samenvoeging van de sportvelden. De integrale ontwikkeling van Westervoort Noord biedt vele kansen op het terrein van sport, wonen en natuur. Gelet op de diverse aspecten die op Westervoort Noord samen komen zijn verschillende gesprekken, verkenningen en onderzoek nodig alvorens voor de diverse besluitvormingsmomenten en planvorming richting de betrokken partners en de gemeenteraad te kunnen gaan.
Risico's	De kans tot gebiedsontwikkeling van Westervoort Noord is complex en kent vele externe afhankelijkheden waar de gemeente geen of in beperkte mate invloed op uit kan oefenen. De grootste afhankelijkheid op dit moment is het kunnen realiseren van de verplaatsing van Struyk Verwo. Een ander risico is de beschikbare capaciteit om tempo te behouden in het onderzoek en tot een definitieve go / no go voor dit gebied te kunnen komen. Om voortgang te borgen wordt extern ingehuurd. Onzekerheid in kostenontwikkeling en definitieve doorgang van het project / de ontwikkeling is eveneens een risico, hetgeen echter altijd onderdeel uitmaakt van gebiedsontwikkeling.
Planning	In de 2e helft van 2022 heeft er besluitvorming plaatsgevonden door de gemeenteraad ten aanzien van een go / no go op de gebiedsontwikkeling. Op basis van een go wordt een planning voor 2023 en verder opgesteld en de daarbij behorende financiële paragraaf. Middels een kennisgeving aan de gemeenteraad is in 2022 geïnformeerd over de haalbaarheidsstudie Westervoort-Noord. Eind 2022 / begin 2023 rapporteert het college de gemeenteraad over de (financiële) haalbaarheid van de plannen voor Westervoort Noord. En volgt een plan van Aanpak Westervoort Noord met de resultaten van de haalbaarheidsanalyse.
Financiën	Er van uitgaand dat er een vervolg komt is een aanvullend voorbereidingskrediet nodig voor de planvorming Westervoort Noord. Een voorbereidingskrediet van € 150.000 voor de uitwerking van de plannen voor Westervoort Noord inclusief ambtelijke inzet is daarvoor noodzakelijk. Deze voorbereidingskosten worden in de uitvoeringsfase ten laste van de grondexploitatie Westervoort Noord gebracht en worden daarmee kostenneutraal. Verder is op 12 oktober 2020 de Intergemeentelijke structuurvisie Rivierklimaatpark IJsselpoort vastgesteld, inclusief bijbehorende MER. Met het vaststellen is tevens ingestemd om een bedrag van € 580.000 te reserveren in de begroting 2023 voor de recreatieve maatregelen in het Rivierklimaatpark en hieraan de voorwaarde te verbinden dat, indien blijkt dat het bedrag niet ter beschikking kan worden gesteld voor het einde van 2023, deze recreatieve maatregelen komen te vervallen. Daarnaast is besloten om een bedrag van € 1.000.000 beschikbaar te stellen voor het uitplaatsen van Struyk Verwo. Besloten is om deze € 1.580.000 te dekken uit de opbrengsten van grondexploitatie Westervoort-Noord. In de gemeentelijke bijdrage aan de uitplaatsing van Struyk Verwo is voorzien door een provinciale subsidie met terugbetaalverplichting, waardoor de gemeente eerst de grondexploitatie van Westervoort Noord kan uitvoeren. Daarmee hoeft deze bijdrage niet te drukken op de gemeentelijke reserve.

Participatie	Met alle betrokken partijen is de gemeente in gesprek. De sportclubs zijn betrokken bij de ontwikkelingen, er wordt gesproken met de betreffende ontwikkelaars in het gebied en er is met de provincie contact over de vorderingen omtrent de gebiedsontwikkeling. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek en een mogelijk vervolgtraject (haalbaarheidsstudie) zullen een communicatie – en participatieplan opgesteld worden om inwoners er bij te betrekken.
---------------------	---

2.5.2.A.4 Haalbaarheidsverplaatsing sportclubs Westervoort

Op 14 juni 2021 heeft de gemeenteraad opdracht gegeven voor een verdere studie naar de haalbaarheid van de gebiedsontwikkeling Westervoort Noord. Enerzijds de verplaatsing van de sportclubs naar een nieuw sportcomplex en anderszins de ontwikkeling van woningbouw op de hierdoor vrijkomende locaties.

Inmiddels zijn hiertoe gesprekken opgestart met de vier buitensport verenigingen (SCW, AVW'66, TVW en KV Wesstar). Met de verenigingen worden 2 scenario's uitgewerkt:

1. alle verenigingen naar een nieuw sportcomplex,
2. de voetbalverenigingen en korfbal naar een nieuw complex en tennis blijft waar het nu zit.

Als eerste stap in dit proces heeft de gemeente met de verenigingen een bezoek gebracht aan een drietal complexen in de omgeving om te horen hoe de samenwerking tussen clubs daar is vormgegeven en hoe dat wordt ervaren. Op korte termijn volgt stap 2 het opstellen van een programma van eisen voor het nieuwe complex en vandaaruit een schetsontwerp.

B. Het versterken van een goed ondernemers- en vestigingsklimaat voor bedrijven.

2.5.2.B.1 Een circulaire economie dichterbij brengen

Doel	Doelstellingen per programmalijn zijn: • Energietransitie: 95% CO2 reductie in 2050 ten opzichte van 1990 en een CO2 neutrale elektriciteitsvoorziening in 2050. • Klimaatadaptatie: Klimaatbestendig en water robuust in 2050. • Circulariteit: 100% circulair in 2050
Toelichting	Het programma circulaire economie bestaat uit drie samenhangende programmalijnen: Energietransitie, Klimaatadaptatie en Circulariteit (grondstoffentransitie). Dwars door deze programmalijnen heen ontwikkelen we een integrale aanpak voor bedrijven(terreinen).
Risico's	Ondanks gemeentelijke participatie is een risico dat samenwerking tussen inwoners, bedrijven, onderwijs en overheid onvoldoende van de grond komt en er onvoldoende stappen gezet worden richting de programmadoelstellingen. Voor het behoud en versterking van draagvlak voor maatregelen en acties is consistente communicatie van belang. Zo hebben we de afgelopen jaren gezien dat met name landelijke ontwikkelingen enorme impact hebben op draagvlak en de afkalving hiervan. Een aanvullend risico is dat er financiële druk ontstaat door het uitblijven van structurele middelen van het Rijk aan gemeenten en daardoor, onvoldoende continuïteit hebben op gemaakte afspraken, inzet op beleid, initiatieven en/of allianties, waardoor kansen of allianties verloren gaan.

Planning	De planning is meerjarig. Het speerpunt blijft de komende jaren in toenemende mate, stevige aandacht vragen. Wettelijke doelstellingen, ambitiedocumenten en onderliggende programmeringen moeten meer concrete activiteiten geven voor de komende 4 jaar en een programmering op hoofdlijnen richting 2050. Aandachtspunt hierbij is dat externe ontwikkelingen regelmatig leiden tot bijsturing van planningen. Dit vereist flexibiliteit in de programmering.
Financiën	Voor de uitvoering van de programmalijn Energietransitie heeft de raad in totaal en structureel ca € 83.000 procesgeld beschikbaar gesteld (excl. Bedrijfsvoeringskosten). Gelet op de resultaten van het onderzoek van de Raad voor Openbaar Bestuur en de ervaringen die zijn opgedaan is de verwachting dat dit niet voldoende zal zijn om de doelstellingen te behalen. Een structurele bijdrage vanuit het Rijk is dan ook absoluut noodzakelijk. Voor de uitvoering van de programmalijn Circulariteit wordt voor de komende drie jaar (2023,2024 en 2025) een budget gevraagd van € 38.850 op jaarbasis (37% aandeel Westervoort). In december 2021 is in de routekaart circulariteit de ambitie opgenomen om in 2030 50% circulair te zijn en in 2050 100% circulair. Om deze ambitie te realiseren is een uitvoeringsprogramma opgezet voor de komende 3 jaar. Hierin worden acties benoemd die bijdragen aan het behalen van de doelstellingen op 3 thema's: • het goede voorbeeld geven • circulair consumeren • circulair ondernemen Voor de uitvoering van de programmalijn Klimaatadaptatie is bij de behandeling van het Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie in de zomer 2022 ingestemd door de raad met het beschikbaar stellen van gelden voor uitvoering van dit plan. De kosten voor maatregelen ten behoeve van wateroverlast en droogte worden bekostigd uit het Watertakenplan. De maatregelen voor hittestress mogen niet uit het Watertakenplan worden bekostigd en zijn daarom beschikbaar gesteld bij de behandeling in de Voorjaarsnota. De kosten voor maatregelen hittestress uit het Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie voor scenario B bedragen in 2023: € 29.356. Naast de maatregelen uit het Uitvoeringsprogramma zijn er in Westervoort meer ambities. Deze zijn opgenomen in de "Westervoortse Oplegger" die is bijgevoegd bij het Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie. Ook hier worden de kosten voor maatregelen ten behoeve van wateroverlast en droogte bekostigt uit het Watertakenplan. De maatregelen voor hittestress mogen niet uit het Watertakenplan worden bekostigd. Deze zijn ook beschikbaar gesteld in de Voorjaarsnota. De kosten voor maatregelen hittestress in de "Westervoortse Oplegger" bedragen bovenop de kosten scenario B uit het Uitvoeringsprogramma in 2023: € 12.500.
Participatie	We kunnen de ambities voor alle de drie programmalijnen alleen realiseren met grote inzet en betrokkenheid van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Om hen actief te betrekken is communicatie & participatie in het 'hart' van het programma geplaatst. Hiertoe is een Communicatiestrategie, het beeldmerk en platform 'Samen1Nergie' en een Participatie strategie ontwikkeld. Daarnaast werken we met ondernemersverenigingen samen om te komen tot een gedragen aanpak richting bedrijven(terreinen),bereiden we samen met de klankbordgroep en juniorklankbordgroep nieuw beleid voor en halen we nieuwe ideeën op en hebben we een stap gezet richting verenigingen en maatschappelijke organisaties.

2.5.2.B.2 Revitalisering winkelgebied Westervoort

Doel	Revitaliseren van het winkelgebied door met alle betrokken partners en belanghebbenden te komen tot een gedeeld plan waarmee leegstand aangepakt wordt en het centrum aantrekkelijk, ondernemend, leefbaar en toekomstbestendig wordt.
Toelichting	In 2021 is samen met de betrokken belanghebbenden de centrumvisie Westervoort opgesteld. In het jaar 2022 stond het concretiseren van de centrumvisie en het uitwerken van de varianten centraal zodat in 2023 toegewerkt kan worden naar besluitvorming omtrent een gedragen definitief plan qua invulling en toekomstbestendigheid van het winkelgebied. In het winkelgebied komen enkele verschillende belangen en ontwikkelingen samen. Naast de uitwerking van de varianten is het daarom van belang om alle ontwikkelingen in het gebied, van winkels tot leegstand tot transformatie van het gemeentehuis en locatie van de bibliotheek, er bij te betrekken. Het betreft het uitvoeren van een visie voor een langere termijn en niet sec het revitaliseren van de winkels. Nauw contact met de partners is essentieel alsmede de tijd en middelen om hier de komende jaren uitvoering aan te kunnen geven vanuit de gemeente als facilitator in dit proces. Er is daarom richting 2023 gewerkt aan concretisering van de varianten en er wordt toegewerkt naar besluitvorming met betrekking tot de planvorming richting de gemeenteraad.
Risico's	Er is een grote afhankelijkheid van derden zoals de vastgoedeigenaren, de winkeliers als mede bibliotheek, de eigen accommodatie en huisvestingsplannen, in de uitwerking van de varianten en de planvorming.
Planning	In 2022 hebben de gesprekken met de betrokkenen plaatsgevonden; verschillende partijen hebben daar onder begeleiding van een procesbegeleider aan tafel gezeten. Als resultaat hiervan hebben zowel de betrokken ondernemers als de vastgoedeigenaar aangegeven dat zij in de huidige uitwerking van het voorkeursscenario voldoende kwaliteiten zien om de volgende fase in te gaan. Hierover is de gemeenteraad in 2022 per kennisgeving geïnformeerd. Gelet op de besluitvorming; eensgezindheid over de variant c.q. planvorming voor de toekomst van het winkelgebied vindt in 2023 plaats inclusief besluitvorming van de gemeenteraad alvorens over gegaan kan worden tot invulling van de benodigheden qua ruimtelijke plannen, bestemmingsplanwijzigingen indien van toepassing etc..
Financiën	Gezien bovenstaande is duidelijk dat de gemeente Westervoort een grotere en actievare rol gaat spelen in de revitalisering van het centrum dan de afgelopen jaren voorzien was. Door deze veranderende scope (lees complexer en risicovoller) wordt het daarmee van groot belang om de eigen positie en belangen in dit krachtenveld te bepalen. Om daar te komen is het noodzakelijk te starten met het opstellen van een plan van aanpak om eigen positie te bepalen en vandaaruit verdere strategie te bepalen. Hiervoor is specialistische kennis nodig die niet in huis aanwezig is. De kosten voor vervolgstappen na het opstellen van het plan van aanpak worden in het plan van aanpak uitgewerkt, waar budgetneutraliteit uiteraard het leidende principe is. Zoals in de planning aangegeven is, wordt hierop in een go/no go moment teruggekomen.
Participatie	In dit proces wordt nauw samen gewerkt met de partners in het gebied. De kans van slagen tot een toekomstbestendige variant als revitalisering van het winkelgebied is grotendeels afhankelijk van hun inzet en betrokkenheid. De gemeente faciliteert in deze het proces en de begeleiding richting een concrete uitwerking en besluitvorming voor de gemeenteraad.

C. Implementatie nieuwe Omgevingswet

2.5.2.C.1 Implementatie nieuwe Omgevingswet

Doel	Zorgen voor een goede doorontwikkeling van de Omgevingswet.
Toelichting	Op 1 januari 2023 is de voorgenomen inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet. Deze wet vervangt een hele lijst aan bestaande wetten en regelingen die te maken hebben met hoe we met onze leefomgeving om willen gaan. Zeg maar de fysieke leefomgeving. De Omgevingswet bevat regels voor het beschermen en benutten van deze leefomgeving. Daar vallen beleidsthema's onder zoals bijvoorbeeld: wonen, economie, mobiliteit, natuur/biodiversiteit, milieu, ruimtelijke ordening en water. Naast de verandering op gebied van regelgeving wordt er ook gewerkt aan een nieuw Digitaal Stelsel Omgevingsrecht (DSO), houding en gedrag en vindt de uitwerking plaats in verschillende instrumenten zoals Omgevingsvergunning, Omgevingsplan, Omgevingsprogramma's en Participatie. Het betreft een transitie die tot uiterlijk 2029 zal duren. In november 2022 zal definitief uitsluitel komen over de datum van inwerkingtreding. Mocht er toch wederom sprake zijn van uitstel dan zal hier bij de voorjaarsnota op worden teruggekomen.
Risico's	Financiële, juridische en uitvoeringsrisico's
Planning	Gereed voor 2027.
Financiën	Door het eerdere uitstel van de Omgevingswet is de begroting geactualiseerd. In de begroting wordt rekening gehouden met: ondersteuning, opleidingskosten en onderhoud ICT-systemen. De doorontwikkeling zal zich met name richten op het DSO, Omgevingsprogramma en het Omgevingsplan nieuwe stijl waar in 2022 mee is gestart i.o.m. de raad.
Participatie	Bij de implementatie heeft participatie plaatsgevonden op gebied van de Omgevingsvisie en verschillende beleidsthema's. De wetgever stelt eisen aan participatie. Dit is d.m.v. een kennisgeving aan de raad beschikbaar gesteld. Daarnaast loopt er een gemeentebreed participatie traject wat zal resulteren in een participatiebeleid en bijbehorende verordening. Ook zal er specifiek voor de Omgevingswet nog een handreiking worden opgesteld. Tot slot loopt er een gericht communicatietraject zowel voor intern als extern waar aan de voorkant verschillende doelgroepen worden betrokken.

2.5.4 Financiële middelen

3	Programma Omgeving	Lasten Baten Saldo Bijstelling Saldo	2021	2022	2023	2024	2025	2026
			-5.851	-5.756	-6.015	-6.066	-6.134	-6.230
			4.911	3.734	3.724	3.820	3.850	3.939
			-940	-2.022	-2.292	-2.246	-2.284	-2.291
			-940	-2.022	-2.292	-2.246	-2.284	-2.291

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
2.1 Verkeer en vervoer	-1.084	-1.186	-1.071	-1.074	-1.079	-1.078
2.2 Parkeren	-20	-14	-14	-14	-14	-14
2.5 Openbaar vervoer	-28	-30	-30	-30	-30	-30
3.1 Economische ontwikkeling	-43	-39	-39	-39	-39	-39
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-75	-86	-75	-74	-74	-74
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-7	-6	-6	-6	-6	-6
3.4 Economische promotie	-245	-170	-138	-148	-148	-148
7.2 Riolerig	-1.401	-1.347	-1.660	-1.727	-1.780	-1.849
7.3 Afval	-1.211	-1.253	-1.335	-1.322	-1.334	-1.348
7.4 Milieubeheer	-434	-439	-477	-477	-477	-477
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-92	-93	-94	-94	-92	-92
8.1 Ruimtelijke ordening	-435	-478	-485	-460	-460	-475
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	-79	-11	-12	-12	-12	-12
8.3 Wonen en bouwen	-691	-605	-580	-589	-589	-588
Totaal lasten	-5.845	-5.756	-6.015	-6.066	-6.134	-6.230
Baten						
2.1 Verkeer en vervoer	80	28	28	28	28	28
2.2 Parkeren	2	2	2	2	2	2
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	57	57	62	62	62	62
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	6	13	7	7	7	7
3.4 Economische promotie	146	0	0	0	0	0
7.2 Riolerig	1.612	1.602	1.717	1.777	1.840	1.898
7.3 Afval	1.817	1.820	1.683	1.719	1.757	1.790
7.4 Milieubeheer	43	0	13	13	13	13
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	52	28	28	28	28	28
8.1 Ruimtelijke ordening	48	5	5	5	5	5
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	75	11	12	12	12	12
8.3 Wonen en bouwen	265	95	95	95	95	95
Totaal baten	4.203	3.661	3.651	3.747	3.848	3.939
Eindtotaal	-1.642	-2.095	-2.364	-2.319	-2.286	-2.291

Mutaties reserves						
0.10	Lasten (toevoegingen)	-6	0	0	0	0
0.10	Baten (onttrekkingen)	708	73	73	73	2
	Eindtotaal	702	73	73	73	2
Resultaat programma Omgeving		-940	-2.022	-2.292	-2.246	-2.284

Aanpassing budgetten na de voorjaarsnota 2022	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaat voorjaarsnota 2022	-2.022	-1.939	-1.962	-2.024	-1.977
2.1 Verkeer en vervoer	0	65	58	66	62
2.2 Parkeren	0	0	0	0	0
2.5 Openbaar vervoer	0	0	0	0	0
3.1 Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	6	5	6	6
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	-7	-7	-7	-7
3.4 Economische promotie	0	-15	-15	-15	-15
7.2 Riolering	0	-157	-115	-120	-150
7.3 Afval	0	-260	-227	-205	-187
7.4 Milieubeheer	0	14	14	14	-25
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0
8.1 Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	0	0	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	0	2	2	3	2
0.10 Mutaties reserves	0	0	0	0	0
Resultaat meerjarenbegroting 2023-2027	-2.022	-2.292	-2.246	-2.284	-2.291

Een toelichting op taakveld 2.1 Verkeer en vervoer, 7.2 Riolering en 7.3 Afval wordt gegeven in 4.3.2 Verschillenanalyse vanaf bladzijde 106.

2.5.5 Betrokken verbonden partijen

Omgevingsdienst Regio Arnhem	
Doel	De gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers terzake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Middels de ODRA worden de krachten gebundeld zodat sprake is van minder versnippering, een grotere mate van deskundigheid en een meer efficiënte inzet van middelen.
Taak	Het uitvoeren van meerdere taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht voor gemeenten in de regio Arnhem en Provincie Gelderland. Ook is Omgevingsdienst Regio Arnhem voor deze overheden het aanspreekpunt voor milieuvraagstukken.
Beleidsrisico's	De ODRA is een uitvoeringsorganisatie. De beleidsrisico's zijn zeer beperkt. Uitvoerend beleid wordt afgestemd, maar het blijft een zelfstandige gemeentelijke bevoegdheid om het resultaat van de afstemming over te nemen.
Onze inzet in 2023	Er komen meer bodemtaken vanuit de provincie naar de gemeente toe in verband met de in werking treding Omgevingswet. Het werkprogramma zal hiertoe groter van omvang zijn dan de afgelopen jaren.

Groene Metropoolregio Arnhem - Nijmegen	
Doel	Verbeteren van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de regio Arnhem-Nijmegen, in zowel nationaal als internationaal perspectief.
Taak	Overleg te voeren gericht op afstemming van beleid op de terreinen wonen, mobiliteit, economie en duurzaamheid. Daarnaast wordt het Bureau Brussel (EU-lobby) op strategisch-inhoudelijk niveau aangestuurd.
Beleidsrisico's	Beperkt. Het orgaan is een afstemmingsplatform dat geen beslissingen kan nemen voor de afzonderlijke gemeenten. Beleid wordt afgestemd, maar het blijft een zelfstandige gemeentelijke bevoegdheid om het resultaat van de afstemming over te nemen.
Onze inzet in 2023	Eind 2022 volgt een definitieve beslissing over de deelname aan de opgaveagenda 2023-2024. Deelname hieraan heeft zowel financiële consequenties als ook dat er kans bestaat dat er capaciteit gevraagd gaat worden om aan een opgave input te leveren. Evenwel is het belangrijk dat op grote, belangrijke en vaak complexe vraagstukken samengewerkt wordt om zo meer slagkracht te behalen. In 2023 wordt zowel door deelname aan de opgaveagenda als door vertegenwoordiging (bijvoorbeeld Regioagendacommissie als het Algemeen Bestuur) in de Groene Metropoolregio gewerkt worden aan deze samenwerking.

2.5.6 Indicatoren

BBV indicator 14	2020	2021	< 15.000 inw
Funciemenging	31,0%	30,1%	37,7%
Eenheid: %			

Bron: LISA 2017-2021

Definitie: De funciemengingsindex weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen.

Toelichting: De index varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken).

BBV indicator 16	2020	2021	< 15.000 inw
Vestigingen (van bedrijven)	114,1	117,3	147
Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar			

Bron: LISA 2017-2021

Definitie: Het aantal vestigingen van bedrijven

Toelichting: Laatst bekende jaar is 2021.

BBV indicator 33	2020	< 15.000 inw
Omvang huishoudelijk restafval	112	177
Eenheid: Kg/inwoner		

Bron: CBS 2020

Definitie: Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.

Toelichting: Laatst bekende jaar is 2020.

BBV indicator 34	2019	2020	< 15.000 inw
Hernieuwbare elektriciteit	8,80%	14,30%	10,00%
Eenheid: %			

Bron: RWS 2016-2020

Toelichting: Laatst bekende jaar is 2020.

BBV indicator 35	2020	2021	< 15.000 inw
Gemiddelde WOZ waarde	220	239	395
Eenheid: € 1.000			

Bron: CBS 2022

Definitie: Door de gemeenten periodiek getaxeerde waarde van onroerende zaken in het kader van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Objecten worden op 1 januari getaxeerd naar de waarde van 1 januari van het voorgaande jaar.

Toelichting: In paragraaf 3.1 Lokale heffingen wordt nog gerekend met € 205.000.

BBV indicator 36	2020	2021	< 15.000 inw
Nieuw gebouwde woningen	3,3	1,2	8,2
Eenheid: Aantal per 1.000 woningen			

Bron: Basisregistratie adressen en gebouwen 2017-2021

Definitie: Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.

BBV indicator 37	2021	2022	< 15.000 inw
Demografische druk	70,4%	72,7%	84,0%
Eenheid: %			

Bron: CBS 2022

Definitie: Het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder per honderd van 20 tot 65 jaar.

BBV indicator 38	2021	2022	< 15.000 inw
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	€ 827	€ 929	€ 993

Eenheid: in €

Bron: COELO 2018-2022

Definitie: Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Toelichting: In paragraaf 3.1 Lokale heffingen wordt gerekend met een lagere WOZ-waarde.

BBV indicator 39	2021	2022	< 15.000 inw
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 865	€ 969	€ 1.108

Eenheid: in €

Bron: COELO 2018-2022

Definitie: Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Toelichting: In paragraaf 3.1 Lokale heffingen wordt gerekend met een lagere WOZ-waarde.

2.6 PROGRAMMA 4 – ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Inleiding

In dit programma zijn de middelen verantwoord die vooraf geen bepaald bestedingsdoel hebben of niet toe te rekenen zijn aan de inhoudelijke programma's. Voorbeelden hiervan zijn: belastingen, uitkeringen uit het gemeentefonds, treasury, dividend en onverdeelde lasten (stelposten).

Het programma Algemene dekkingsmiddelen is onderverdeeld in 2 deelprogramma's: Belastingen en Overige algemene dekkingsmiddelen. De beleidsdoelen belastingen zijn opgenomen in de paragraaf lokale heffingen.

WAT MAG HET KOSTEN?

Programma algemene dekkingsmiddelen	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-191	-400	-1.979	-1.953	-2.222	-2.256
Baten	30.935	32.369	33.528	34.336	35.319	34.039
A. Saldo exploitatie	30.744	31.969	31.549	32.383	33.097	31.783
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	0
B. Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Geraamd resultaat (A+B)	30.744	31.969	31.549	32.383	33.097	31.783
Bijstelling						
Geraamd resultaat	30.744	31.969	31.549	32.383	33.097	31.783

Toelichting

Hierna volgt een toelichting op de 3W-vragen naar doel en hoofddoelen, speerpunten, verbonden partijen en financiële middelen per deelprogramma. Daar waar mogelijk worden indicatoren gebruikt.

2.6.1 DEELPROGRAMMA BELASTINGEN

Inleiding

Onder het deelprogramma belastingen zijn de opbrengsten en lasten opgenomen van OZB en hondenbelasting.

Hoe meten we dat?

Voor een toelichting op de indicatoren over de lokale heffingen verwijzen wij u naar de paragraaf lokale heffingen.

WAT MAG HET KOSTEN?

Deelprogramma belastingen	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-215	-233	-237	-237	-237	-237
Baten	3.370	3.488	3.663	3.754	3.848	3.934
A. Saldo exploitatie	3.155	3.255	3.426	3.517	3.611	3.697
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	0
B. Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Geraamd resultaat (A+B)	3.155	3.255	3.426	3.517	3.611	3.697
Bijstelling						
Geraamd resultaat	3.155	3.255	3.426	3.517	3.611	3.697

2.6.2 DEELPROGRAMMA OVERIGE DEKKINGSMIDDELEN

Beleidsdoel

In dit deelprogramma zijn alle overige baten en lasten verantwoord. Hieronder vallen de uitkeringen uit het gemeentefonds, stelposten voor onvoorziene uitgaven en de vennootschapsbelasting.

WAT MAG HET KOSTEN?

Deelprogramma overige dekkingsmiddelen	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	24	-167	-1.742	-1.716	-1.985	-1.954
Baten	27.565	28.881	29.865	30.582	31.471	30.105
A. Saldo exploitatie	27.589	28.714	28.123	28.866	29.486	28.151
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	0
B. Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Geraamd resultaat (A+B)	27.589	28.714	28.123	28.866	29.486	28.151
Bijstelling						
Geraamd resultaat	27.589	28.714	28.123	28.866	29.486	28.151

Overeenkomstig de verslagleggingsregels van de BBV volgt hierna een meer gedetailleerd inzicht in de algemene dekkingsmiddelen.

Onvoorzien

De post onvoorzien is voor de begroting in zijn geheel geraamd en niet per (deel)programma. Er is onderscheid gemaakt tussen onvoorzien incidenteel en onvoorzien structureel. De post onvoorzien kan ingezet worden als de criteria van de 3-O's van toepassing zijn: (O)nvoorzien, (O)nvermijdbaar en (O)nuitstelbaar.

Onvoorzien	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	0	-100	-200	-200	-200	-200
Baten	0	0	0	0	0	0
A. Saldo exploitatie	0	-100	-200	-200	-200	-200
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	0
B. Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Geraamd resultaat (A+B)	0	-100	-200	-200	-200	-200
Bijstelling						
Geraamd resultaat	0	-100	-200	-200	-200	-200

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 1-1-2016 is de Wet op de Vennootschapsbelasting (Wet VPB) van toepassing op alle overheidsbedrijven en dus ook voor de gemeente Westervoort. Deze wet ondersteunt samen met de Wet Markt en Overheid het streven van het kabinet/Europese Unie om een gelijk speelveld te creëren voor overheidsbedrijven en particuliere ondernemingen. De afgelopen jaren was de gemeente geen vennootschapsbelasting verschuldigd. Daarom is hiervoor in de begroting een P.M. post opgenomen.

Vennootschapsbelasting	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0	0	0
A. Saldo exploitatie	0	0	0	0	0	0
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	0
B. Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Geraamd resultaat (A+B)	0	0	0	0	0	0
Bijstelling						
Geraamd resultaat	0	0	0	0	0	0

Overige dekkingsmiddelen

Overige dekkingsmiddelen	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Uitkering uit het gemeentefonds	27.445	28.765	29.749	30.466	31.355	29.989
Financiering	188	125	116	116	116	116
Totaal overige dekkingsmiddelen	27.633	28.890	29.865	30.582	31.471	30.105

Wie hebben we daarvoor nodig?

- BNG bank
- Alliander N.V.
- Vitens N.V.

2.6.4 Financiële middelen

4	Programma Algemene dekkingsmiddelen		2021	2022	2023	2024	2025	2026
		Lasten	-191	-400	-1.979	-1.953	-2.222	-2.256
		Baten	30.935	32.369	33.528	34.336	35.319	34.039
		Saldo	30.744	31.969	31.549	32.383	33.097	31.783
		Bijstelling Saldo	30.744	31.969	31.549	32.383	33.097	31.783

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
0.5 Treasury	68	9	-9	-19	-43	-64
0.61 OZB woningen	-149	-137	-137	-137	-137	-137
0.62 OZB niet-woningen	-44	-65	-69	-69	-69	-69
0.64 Belastingen overig	-22	-31	-31	-31	-31	-31
0.7 Uitkering Gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	-44	-176	-1.733	-1.697	-1.941	-1.954
Totaal lasten	-191	-400	-1.979	-1.953	-2.222	-2.256
Baten						
0.5 Treasury	120	116	116	116	116	116
0.61 OZB woningen	2.626	2.806	2.973	3.046	3.122	3.192
0.62 OZB niet-woningen	493	547	555	569	583	597
0.64 Belastingen overig	251	135	136	139	143	146
0.7 Uitkering Gemeentefonds	27.445	28.765	29.749	30.466	31.355	29.989
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	30.935	32.369	33.528	34.336	35.319	34.039
Eindtotaal	30.744	31.969	31.549	32.383	33.097	31.783

Mutaties reserves						
0.10 Lasten (toevoegingen)	0	0	0	0	0	0
0.10 Baten (onttrekkingen)	0	0	0	0	0	0
Eindtotaal	0	0	0	0	0	0
Resultaat Algemene dekkingsmiddelen	30.744	31.969	31.549	32.383	33.097	31.783

Aanpassing budgetten na de voorjaarsnota 2022	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaat voorjaarsnota 2022	31.969	30.909	30.865	30.698	29.270
0.5 Treasury	0	-34	-56	-72	-81
0.61 OZB woningen	0	168	241	317	387
0.62 OZB niet-woningen	0	3	17	32	45
0.64 Belastingen overig	0	0	4	8	11
0.7 Uitkering Gemeentefonds	0	1.688	2.245	3.065	3.015
0.8 Overige baten en lasten	0	-1.185	-933	-950	-863
0.10 Mutaties reserves	0	0	0	0	0
Resultaat meerjarenbegroting 2023-2026	31.969	31.549	32.383	33.097	31.783

Een toelichting op bovenstaande taakvelden wordt gegeven in 4.3.2 Verschillenanalyse vanaf bladzijde 106.

HOOFDSTUK 3 - PARAGRAFEN

3.0 INLEIDING

De paragrafen vormen een belangrijke informatiebron en beogen een “dwarsdoorsnede” van de programma’s te geven. In de paragrafen zijn beleidslijnen vastgelegd over de beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. Het doel van de paragrafen is om informatie die voorheen op meerdere plekken in de begroting stond bijeen te brengen. Hierdoor is het mogelijk om sneller en beter inzicht en overzicht te krijgen in deze onderwerpen. De raad heeft hiermee een extra instrument in handen om de beleidskaders vast te stellen en om de uitvoering te kunnen controleren.

Het besluit begroting en verantwoording (BBV) schrijft de volgende zeven paragrafen verplicht voor: §1 - Lokale heffingen

§2 - Weerstandsvermogen en risicobeheersing

§3 – Kapitaalgoederen

§4 – Financiering

§5 - Bedrijfsvoering

§6 - Verbonden partijen

§7 - Grondbeleid

§8 - Duurzaamheid

3.1 LOKALE HEFFINGEN

3.1.0 Inleiding

In het begrotingsjaar 2023 vormen de lokale heffingen 16% van de totale baten van de gemeente. De lokale heffingen zijn daarmee een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente. In deze paragraaf gaan we in op het gemeentelijke beeld, door de hoogte van de woonlasten voor een gemiddeld huishouden en de hoogte van de opbrengsten uit de lokale heffingen. De opbrengsten uit lokale heffingen worden vervolgens per heffingssoort uitgesplitst en toegelicht. Als laatste zijn de gegevens vanuit de Atlas van de lokale lasten 2021 en 2022 opgenomen.

De belastingtarieven zijn opgenomen in onderstaande belastingverordeningen.

- "Verordening onroerendezaakbelastingen 2023".
- "Verordening afvalstoffenheffing 2023".
- "Verordening rioolheffing 2023".
- "Verordening hondenbelasting 2023".
- "Verordening bedrijven investeringszone Het Ambacht 2019".
- "Verordening lijkbezorgingsrechten 2023".
- "Verordening marktgelden 2023".
- "Legesverordening 2023".

In de verordeningen zijn verder bepalingen opgenomen ter uitvoering van de heffing en de invordering van gemeentelijke belastingen.

3.1.1 Beleid

Gemeenten in Nederland heffen belastingen, leges en heffingen. De gemeenteraad bepaalt welke gemeentelijke lokale lasten inwoners betalen en tevens de hoogte van de tarieven. In deze paragraaf wordt het volgende onderscheid gemaakt:

- **Belastingen**
De opbrengsten uit belastingen zijn niet gelabeld en kunnen daarom voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen worden ingezet. De onroerendzaakbelasting (OZB) en hondenbelasting behoren tot deze categorie.
- **Leges**
Leges worden geheven voor diensten die geleverd worden aan een individuele aanvrager. Leges worden ook wel retributies genoemd. Onder andere het aanvragen van een rijbewijs of omgevingsvergunning, lijkbezorgingsrechten en marktgelden behoren tot deze categorie. Bij het heffen van leges gelden beperkingen: er mag geen winst gemaakt worden op de diensten en voor een aantal diensten heeft het Rijk een maximumtarief bepaald.
- **Heffingen**
Heffingen worden geheven voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. De opbrengsten kunnen uitsluitend besteed worden aan die specifieke taak of voorziening waarvoor de heffing is opgelegd. De heffingen worden ook wel bestemmingsheffingen genoemd. Onder deze categorie vallen de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Voor deze heffingen geldt dat de gemeente niet meer in rekening mag brengen dan de kosten die zij voor de betreffende taak of voorziening maakt. Dit uitgangspunt geldt bij het bepalen van de tarieven in de verordening.

Beleidsdoel bij belastingen, leges en heffingen	
Inflatie	Belastingen stijgen met het inflatiepercentage.
2023	3,00%
2024	2,50%
2025	2,50%
2026	2,20%
Rioolheffing	1% stijging in het kader van het Watertakenplan
Dekking	Maximaal 100% kostendekking van de leges (zoveel mogelijk kosten verhalen).
Dekking	Maximaal 100% kostendekking van de afval- en rioleringskosten.

3.1.2 Ontwikkeling lokale lastendruk

De lokale lastendruk geeft aan wat een gemiddeld meerpersoonshuishouden met een eigen woning in Westervoort kwijt is. De stijging van de lastendruk in 2023 ten opzichte van voorgaand jaar bedraagt € 2,31. Dit is een stijging van 0,29%. In onderstaande tabellen is te zien hoe de lokale lastendruk opgebouwd is.

Aannames

Waarde woning	€ 205.000
Ledigingen 240-liter container restafval	8 keer
Rioolaansluiting woning	vast bedrag

Ontwikkeling lokale lastendruk	2021	2022	2023	2024	2025	2026
OZB-eigenaar	336,20	332,10	342,15	350,55	359,37	367,36
Afvalstoffenheffing	253,38	239,94	222,93	228,50	234,25	239,37
Rioolheffing	228,03	231,68	240,95	249,38	258,11	266,37
Totaal	817,61	803,72	806,03	828,43	851,73	873,10
Stijging in €		-13,89	2,31	22,40	23,30	21,37
Stijgingspercentage		-1,70	0,29	2,78	2,81	2,51

3.1.3 Inkomstenoverzicht

Het totaal van de geraamde baten uit lokale heffingen in 2023 is € 7.231.000. De verdeling naar soort inkomsten is in onderstaande tabel weergegeven.

Inkomsten uit lokale heffingen	2022	2023	2024	2025	2026
	B	B	B	B	B
Subtotaal belastingen	3.541	3.714	3.804	3.899	3.984
Subtotaal leges en overige opbrengsten	336	348	422	423	465
Subtotaal heffingen	3.173	3.169	3.265	3.365	3.457
Totaal	7.050	7.231	7.491	7.687	7.906

3.1.4 Belastingen nader toegelicht

Zoals eerder aangegeven zijn de inkomsten uit belastingen niet gelabeld. Deze kunnen voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen worden ingezet.

Financiën

De totale opbrengst uit belastingen is begroot op € 3.714.000. Hiermee wordt de opbrengst uit belastingen in 2023 € 173.000 hoger begroot dan in 2022. De stijging van de OZB is voornamelijk het gevolg van indexeringen.

Inkomsten uit belastingen	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	J	B	B	B	B	B
OZB eigendom woningen	2.619	2.803	2.968	3.040	3.117	3.186
OZB eigendom en gebruik niet-woningen	493	547	553	568	582	596
Hondenbelasting	112	135	136	139	143	146
Precariobelasting	139	0	0	0	0	0
BIZ	52	57	57	57	57	57
Totaal	3.416	3.541	3.714	3.804	3.899	3.984

Tarieven

In onderstaande tabel is de tariefontwikkeling van de gemeentelijke belastingen die gemeente Westervoort heft weergegeven.

Tariefontwikkeling belastingen	2022	2023	2024	2025	2026
OZB eigendom woningen	0,1620	0,1669	0,1710	0,1753	0,1792
OZB eigendom niet-woningen	0,2978	0,3067	0,3144	0,3223	0,3294
OZB gebruik niet-woningen	0,2311	0,2380	0,2440	0,2501	0,2556
Hondenbelasting 1e hond	94,11	96,93	99,36	101,84	104,08
Hondenbelasting 2e hond	129,15	133,02	136,35	139,76	142,83
Hondenbelasting 3e hond	249,97	257,47	263,91	270,50	276,45
Hondenbelasting per kennel	223,27	229,96	235,71	241,60	246,91
BIZ WOZ-waarde tot en met € 100.000	285	285	285	285	285
BIZ WOZ-waarde van € 100.001 - € 200.000	390	390	390	390	390
BIZ WOZ-waarde van € 200.001 - € 300.000	495	495	495	495	495
BIZ WOZ-waarde van € 300.001 - € 450.000	695	695	695	695	695
BIZ WOZ-waarde van € 450.001 - € 600.000	795	795	795	795	795
BIZ WOZ-waarde meer dan € 600.000	999	999	999	999	999

Wat betaal jij aan OZB?					
WOZ-waarde woningen	€ 200.000	€ 239.000	€ 400.000	€ 600.000	€ 800.000
2022	324	387	648	972	1.296
2023	334	399	668	1.001	1.335

Onroerendezaakbelastingen

Onroerendezaakbelastingen bestaan uit een eigenaren- en een gebruikersbelasting. De belastingen worden geheven van eigenaren en gebruikers van onroerende zaken. Voor woningen wordt alleen een eigenarenbelasting geheven. In 2022 worden alle onroerende zaken in de gemeente Westervoort voorzien van een nieuwe WOZ-waarde naar waarde peildatum 1 januari 2022. Deze nieuwe WOZ-waarden gelden voor het jaar 2023 en vormen de grondslag voor de berekening van de aanslagen OZB. De tarieven worden aangepast met de voor 2023 verwachte inflatie van 3,0%.

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds. De financiële verhoudingswet regelt onder meer de verdeling van de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds over gemeenten. De Algemene Uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen en ook verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van onroerende zaken. Gemeenten met veel waardevol onroerend goed ontvangen een lagere uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevol onroerend goed. Van de waarde van woningen wordt 80% meegerekend en van de waarde van niet-woningen 70%. Hierop wordt het zogenaamde rekentarief toegepast. Dit rekentarief is globaal afgeleid van het gemiddelde landelijke OZB-tarief.

Het resulterende bedrag wordt gekort op de Algemene Uitkering van de betreffende gemeente. Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, heeft geen enkel effect op deze aftrekpost. De rekentarieven zijn door het Rijk aangepast aan de landelijke waardeontwikkeling. De rekentarieven voor 2023 zijn 0,1030% voor OB woningen eigenaren, 0,2796% voor OZB niet-woningen eigenaren en 0,2127% voor OZB niet-woningen gebruikers.

Hondenbelasting

Hondenbelasting wordt geheven voor het houden van honden. Het aantal honden dat wordt gehouden is bepalend. Er is een uitzondering gemaakt voor blindengeleidehonden, honden die aan een gehandicapte ten dienste zijn gesteld ter bevordering van de zelfstandige deelname aan het maatschappelijk verkeer en voor honden die voor deze taken worden opgeleid. Er zijn vrijstellingen voor politiehonden, asielhouders en honden jonger dan drie maanden die nog bij de moederhond verblijven en voor de honden van de Reddingshonden vereniging. Voor kennelhouders geregistreerd bij de Raad van beheer op kynologisch gebied geldt een vast tarief. De tarieven hebben een progressieve opbouw. Het uitgangspunt is dat de kosten van kwijschelding in de tarieven worden verdisconteerd. De tarieven worden met de voor 2023 verwachte inflatie van 3,0% verhoogd.

Bedrijveninvestering zone (BIZ)

BIZ staat voor Bedrijven Investerings Zone. In 2019 is er besloten om BIZ voor het bedrijventerrein Het Ambacht in te voeren. Het betreft een bestemmingsbelasting. Alle (bijdrage plichtige) ondernemers in een BIZ-gebied betalen jaarlijks de BIZ-belasting. De opbrengst wordt afgedragen aan de BIZ-ondernemersvereniging. De ondernemersvereniging gebruikt de opbrengst volgens BIZ activiteitenplan voor Het Ambacht. De aanslag BIZ wordt geheven vanaf 2019 op basis van de WOZ waarde van panden. Bij de vaststelling van het tarief in 2019 is bepaald dat het tarief voor 5 jaren gelijk blijft. De tarieven van 2024 tot en met 2026 zijn niet gewijzigd.

Kwijscheldingen

Inwoners met weinig vermogen en een laag inkomen kunnen in aanmerking komen voor gehele of gedeeltelijke kwijschelding van de geheven belasting. Voor de hondenbelasting kan alleen kwijschelding verleend worden voor de eerste hond. In de begroting is gerekend met een totaalbedrag van € 5.000.

3.1.5 Leges nader toegelicht

Leges worden geheven voor diensten die geleverd worden aan een individuele aanvrager. Denk aan het aanvragen van een rijbewijs of een omgevingsvergunning. Deze leges worden ook wel retributies genoemd. Bij het heffen van leges heeft de gemeenteraad te maken met beperkingen. Er mag geen winst gemaakt worden op de diensten en voor een aantal diensten heeft het Rijk een maximumtarief bepaald. Deze uitgangspunten gelden bij het bepalen van de tarieven in de verordening. In deze paragraaf wordt de kostendekking van de leges weergegeven zowel bij vaststelling van de tarieven in de verordening als bij de realisatie.

Financiën

De totale opbrengst uit leges en overige opbrengsten is begroot op € 348.000. Hiermee wordt de opbrengst in 2023 € 12.000 hoger begroot dan in 2022. De stijging in de komende jaren is het gevolg van verwachte hogere aanvragen reisdocumenten en rijbewijzen.

	2022	2023	2024	2025	2026
Inkomsten uit leges en overige opbrengsten	B	B	B	B	B
<i>Leges</i>					
P1: Basisadministratie persoonsgegevens	17	18	18	18	18
P1: Burgerlijke stand	13	13	13	13	13
P1: Naturalisatie en geslachtsnaamwijziging	20	20	20	20	20
P1: Reisdocumenten en rijbewijzen	108	126	199	201	242
P1: APV en bijzondere wetten	4	4	4	4	4
P2: Gehandicaptenparkeerkarten	0	2	2	2	2
P3: Wegen binnen de bebouwde kom	8	8	8	8	8
P3: Bestemmingsplannen en vrijstellingen	5	5	5	5	5
P3: Bouw-, aanleg en reclamevergunning	7	7	7	7	7
P3: Leges omgevingsvergunningen	88	88	88	88	88
<i>Totaal leges</i>	270	289	363	364	406
<i>Overige opbrengsten</i>					
P3: Lijkbezorgingsrechten	28	28	28	28	28
P3: Marktgelden	13	7	7	7	7
P2: Huuropbrengst sport	25	25	25	25	25
<i>Totaal overige opbrengsten</i>	65	59	59	59	59
Totaal	336	348	422	423	465

Kostendekkende tarieven

Zoals eerder aangegeven mogen de geheven leges niet winstgevend zijn, maar ten hoogste alle kosten voor de dienstverlening dekken. In onderstaand overzicht is de kostendekking voor de leges, lijkbezorging en marktgelden in beeld gebracht.

Omschrijving	Leges	Lijkbezorgingsrechten	Marktgelden
Salariskosten (inclusief overhead)	-659	-123	-4
Materiële kosten	-153	-44	-3
Overige kosten			
Totale lasten	-812	-168	-7
Totale baten	289	28	7
Dekking (saldo)	-523	-140	0
Dekkingspercentage	36	17	100

3.1.6 Heffingen nader toegelicht

Heffingen worden in rekening gebracht voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. De opbrengsten kunnen alleen besteed worden aan die specifieke taak of voorziening waarvoor de heffing is opgelegd. Deze heffingen worden ook wel bestemmingsheffingen genoemd. Het gaat hierbij om de afvalstoffen- en rioolheffing. Voor de heffingen geldt dat de gemeente niet meer mag heffen dan de kosten die zij voor de betreffende taak of voorziening maakt. Voor deze heffingen wordt de kostendekking daarom weergegeven.

Financiën

De totale opbrengst uit de bestemmingsheffingen bedraagt € 3.169.000. De opsplitsing naar heffingssoort is in onderstaande tabel weergegeven.

Inkomsten uit heffingen	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	J	B	B	B	B	B
Afvalstoffenheffing	1.576	1.564	1.448	1.484	1.522	1.554
Reinigingsrecht	7	7	7	7	7	8
Rioolheffing	1.612	1.602	1.714	1.774	1.836	1.895
Totaal	3.195	3.173	3.169	3.265	3.365	3.457

Tarieven

In onderstaande tabel is de tariefontwikkeling van de gemeentelijke heffingen die gemeente Westervoort heft weergegeven.

Tariefontwikkeling heffingen	2022	2023	2024	2025	2026
Afvalstoffenheffing/reinigingsrecht vastrecht	164,10	152,45	156,26	160,17	163,69
Afvalstoffenheffing/reinigingsrecht variabel:					
- per lediging 140 liter container restafval	7,60	7,06	7,24	7,42	7,58
- per lediging 240 liter container restafval	9,48	8,81	9,03	9,26	9,46
- per storting ondergrondse container	1,06	0,98	1,00	1,03	1,05
Verzamelcontainer:					
- meerpersoonshuishouden	258,99	240,60	246,62	252,78	258,34
- eenpersoonshuishouden	194,26	180,45	184,97	189,59	193,76
Rioolheffing, per aansluiting	231,68	240,95	249,38	258,11	266,37

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing is een kostendekkende heffing. Loon- en prijsstijgingen alsmede (vervangings)investeringen hebben invloed op de tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt in een vastrecht en een variabel tarief per lediging van de container voor restafval of per storting in een ondergrondse container. Er wordt uitgegaan van een gemiddelde van 6 ledigingen voor een 140-liter container, 8 ledigingen voor een 240-liter container of 42 stortingen per jaar. De kosten van kwijschelding zijn in de tarieven afvalstoffenheffing verdisconteerd. De tarieven worden in 2023 naar beneden aangepast in verband met de 100% kostendekkendheid. De tarieven vanaf 2023 zijn met het inflatiepercentage aangepast.

Rioolheffing

Rioolheffing is een kostendekkende heffing. Het tarief wordt voor 2023 tot en met 2026 verhoogd met het inflatiepercentage en 1% stijging ontwikkeling Watertakenplan. In december worden de belastingtarieven aan uw raad voorgelegd.

Kostendekkende tarieven

Kostendekking afvalstoffenheffing				
	2023	2024	2025	2026
Lasten				
Afvalinzameling en verwerking	-911	-911	-911	-911
Doorberekening	-21	-21	-21	-21
Prijsstijging	0	-36	-73	-107
Kwijtschelding	-96	-96	-96	-96
BTW	-264	-264	-264	-264
Salariskosten	-86	-86	-86	-86
Overhead	-78	-78	-78	-78
Totaal netto lasten (A)	-1.456	-1.492	-1.529	-1.563
Lasten niet meegenomen in de heffing	-13	-13	-13	-13
Baten				
Opbrengst heffingen	1.455	1.491	1.529	1.562
Totaal netto baten (B)	1.455	1.491	1.529	1.562
Baten niet meegenomen in de heffing	0	0	0	0
Dekkingspercentage (B:A)	99,93%	99,93%	100,00%	99,94%

Kostendekking rioolheffing				
	2023	2024	2025	2026
Lasten				
Riolering	-882	-922	-938	-967
Rioolgemalen	-151	-151	-146	-145
Rioolheffing	-2	-2	-2	-2
Watertakenplan	-5	-5	-25	-5
Klimaatadaptatie	0	0	0	0
Doorberekening	-22	-22	-22	-22
BTW	-138	-141	-142	-137
Salariskosten	-123	-123	-123	-123
Overhead	-111	-111	-111	-111
Voorziening	-281	-298	-328	-383
Totaal netto lasten (A)	-1.714	-1.774	-1.836	-1.895
Lasten niet meegenomen in de heffing	-85	-94	-85	-91
Baten				
Opbrengst heffingen	1.714	1.774	1.836	1.895
Totaal netto baten (B)	1.714	1.774	1.836	1.895
Baten niet meegenomen in de heffing	3	3	3	3
Dekkingspercentage (B:A)	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Kwijtschelding

De gemeente is op grond van de Gemeentewet bevoegd om kwijtschelding van gemeentelijke heffingen te verlenen. In de gemeente Westervoort kan door belastingplichtigen (particulieren en zzp'ers) kwijtschelding worden aangevraagd voor de afvalstoffenheffing vastrecht en afvalstoffenheffing verzamelcontainer (100%) en maximaal 6 ledigingen van een 140-liter container, 8 ledigingen van een 240-liter container en 24 aanbiedingen bij de ondergrondse container.

Kwijtschelding wordt verleend op basis van 120% van de bijstandsnorm, waarbij tevens een vermogenstoets plaatsvindt. Ligt het netto besteedbare inkomen op of onder het bijstandsniveau, dan wordt volledige kwijtschelding verleend. Bij een gering hoger inkomen kan sprake zijn van een gedeeltelijke kwijtschelding. In al deze gevallen zal het beschikbare vermogen beneden de toegestane norm moeten liggen. Voor 2023 wordt rekening gehouden met een totaalbedrag van € 96.000 voor kwijtscheldingen.

3.1.7 Indicatoren

BBV indicator 35	2020	2021	< 15.000 inw
Gemiddelde WOZ waarde	220	239	395
Eenheid: € 1.000			
Bron: CBS 2022			
<i>Definitie:</i> Door de gemeenten periodiek getaxeerde waarde van onroerende zaken in het kader van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Objecten worden op 1 januari getaxeerd naar de waarde van 1 januari van het voorgaande jaar.			
<i>Toelichting:</i> In paragraaf 3.1 Lokale heffingen wordt nog gerekend met € 205.000.			

BBV indicator 38	2021	2022	< 15.000 inw
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	€ 827	€ 929	€ 993
Eenheid: in €			
Bron: COELO 2018-2022			
<i>Definitie:</i> Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.			
<i>Toelichting:</i> In paragraaf 3.1 Lokale heffingen wordt gerekend met een lagere WOZ-waarde.			

BBV indicator 39	2021	2022	< 15.000 inw
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 865	€ 969	€ 1.108
Eenheid: in €			
Bron: COELO 2018-2022			
<i>Definitie:</i> Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.			
<i>Toelichting:</i> In paragraaf 3.1 Lokale heffingen wordt gerekend met een lagere WOZ-waarde.			

3.2 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

3.2.0 Inleiding

In de uitvoering van onze taken zijn risico's niet te vermijden. Het is belangrijk om ze in beeld te hebben omdat ze impact kunnen hebben op de realisatie van onze doelen. Daarom gaan we zorgvuldig om met risico's, willen we bewuste afwegingen maken bij het aangaan van risico's en passende beheersmaatregelen nemen. Als risico's zich toch voordoen dan willen wij ze kunnen opvangen. De ratio weerstandsvermogen geeft een indicatie in welke mate wij hiertoe in staat zijn. De ratio weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de omvang van de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. Een gezond weerstandsvermogen ($> 1,0$) stelt ons in staat om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat dit ons tot ombuigingen dwingt ten koste van het uitvoeren van bestaande taken.

De weerstandscapaciteit kan worden gezien als een noodzakelijke buffer om de continuïteit van de bedrijfsvoering te waarborgen. Die buffer ligt deels in de sfeer van de exploitatie (de baten en lasten) en deels in de vermogenssfeer (reserves*). De onderstaande tabel geeft weer hoe de structurele en incidentele weerstandscapaciteit is opgebouwd.

3.2.1 Weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit					
	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
	31-dec	31-dec	31-dec	31-dec	31-dec
	2022	2023	2024	2025	2026
<i>Weerstandscapaciteit exploitatie</i>					
Raming onvoorzien	200	200	200	200	200
Onbenutte belastingcapaciteit	pm	pm	pm	pm	pm
<i>Weerstandscapaciteit vermogen</i>					
Algemene reserve	558	1.775	2.688	4.565	7.236
Resultaat	818	413	1.377	2.171	510
Niet bekleemde bestemmingsreserves	0	0	0	0	0
Stille reserves	0	0	0	0	0
Totale weerstandscapaciteit	1.576	2.388	4.265	6.936	7.946

Onvoorzien

De post onvoorzien mag worden opgevat als een buffer voor onvoorziene tegenvallers. Het dekt lasten die onvoorzien, onvermijdelijk en niet uit te stellen zijn. Vanaf 2023 is conform het herstelplan € 200.000 structureel geraamd.

Onbenutte belastingcapaciteit

De resterende belastingcapaciteit geeft inzicht in de mogelijkheden voor nog te heffen lokale lasten. Door het afschaffen van de drempeltarieven is de hoogte van de onroerendezaakbelastingen niet meer gemaximeerd.

Algemene reserve

De reserves bestaan uit de algemene reserve en bestemmingsreserves. De algemene reserve is een reserve waarvoor geen specifieke bestemming is bepaald en daarom vrij kan worden ingezet voor het afdekken van risico's.

Niet bekleemde bestemmingsreserves

Van de aanwezige bestemmingsreserves is bij het vaststellen van de nota weerstandsvermogen geconcludeerd dat zij niet vrij aanwendbaar zijn, omdat bij beschikking over de reserve dekkingsproblemen ontstaan. Er is daarom geen ruimte.

Stille reserves

De gemeente heeft aandelen in het netwerkdeel van NUON en aandelen Vitens, BNG, Nazorg Bodem en Leisurelands (voormalige RAL). Voor een groot gedeelte dienen deze aandelen op basis van de wet in het bezit van de overheid te blijven. Daarnaast bezit de gemeente nog een aantal activa. Bij de activa gaat het om de mogelijk te realiseren winsten bij verkoop van panden.

De bijdrage van bovenstaande stille reserves aan de weerstandscapaciteit ramen wij op nul.

3.2.2 Risico's

Toelichting	Risico
Algemene uitkering uit het gemeentefonds	Maximum omvang:
Financiële nadelen als gevolg van onzekerheid over de ontwikkeling in het gemeentefonds, aanpassingen in verdeelmodellen en/of veranderingen in macrobudgetten	€ 1.000.000
Jeugd, WMO, participatie, inkomen en armoedebeleid	Maximum omvang:
Financiële nadelen als gevolg van open einde regelingen zoals WMO, jeugdzorg en kosten uitkeringsgerechtigden. De aanzuigende werking van de vraag naar aanleiding van het abonnementstarief bij de WMO en het structureel inzetten van de extra rijksmiddelen jeugdhulpbudget voor de komende jaren. Het is niet zeker welke hoogte de extra rijksmiddelen hebben. Westervoort heeft een ruimhartig (120%) armoedebeleid en wijst inwoners actief op de bestaande rechten. Het effect van het Woonplaatsbeginsel is ingeschat op basis van de kosten van 2022.	Jeugd: € 750.000 Participatie: € 250.000 Wmo: € 500.000 Woonplaatsbeginsel: € 850.000 Armoedebeleid: € 250.000
Databeveiliging	Maximum omvang:
Verdwijnen van informatie en schade	€ 200.000
Onderhoud buitenruimte	Maximum omvang:
De opdracht van de gemeenteraad om binnen het bestaand budget ruimte te zoeken kan alleen uitgevoerd worden door alle buitenruimte te onderhouden op niveau C. De gemeenteraad heeft aangegeven dit niet wenselijk te vinden. Vooral op het groen is de laatste jaren veel geïnvesteerd. Vooruitlopend op het IBOR voorstel in de gemeenteraad voorjaar 2023 ramen wij de kosten voor een hoger onderhoudsniveau op € 465.000.	€ 465.000
Aftreden bestuurders	Maximum omvang:
Uitbetalen van (langdurige) wachtgeldverplichtingen.	€ 250.000
Bedrijfsvoering 1Stroom	Maximum omvang:
De risico's van 1Stroom zijn: ondeskundigheid personeel, werkloosheidsuitkeringen, langdurig ziekteverzuim, bovenformatief personeel en huisvesting.	€ 500.000
Overige risico's	Maximum omvang:
De overige risico's zijn herleid op 5% van het totaal begrotingslasten van het jaar 2023 (€ 42 miljoen).	€ 2.100.000
Totaal	Maximum omvang:
	€ 7.115.000

3.2.3 Weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstands-capaciteit en de weerstandscapaciteit die nodig is om de restrisico's op te vangen. Dit zijn risico's waar géén maatregelen voor zijn getroffen om die af te dekken. Als een restrisico zich in de praktijk voordoet, zullen de liquide middelen worden aangesproken. Bij onvoldoende middelen kan het nodig zijn om een lening aan trekken, die extra rentelasten met zich meebrengt.

Voor het begrotingsjaar 2023 is de berekening van de ratio weerstandsvermogen als volgt:

Ratio weerstandsvermogen =	Beschikbare weerstandscapaciteit	=	€ 2.388	0,34
	Benodigde weerstandcapaciteit		€ 7.115	

De normtabel biedt een waardering van de berekende ratio.

Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het verloop van de ratio weerstandsvermogen voor de jaren 2019 tot en met 2026 is hieronder weergegeven:

Verloop ratio weerstandsvermogen	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Weerstandscapaciteit (A)	2.035	-743	358	1.576	2.388	4.265	6.936	7.946
Risico's (B)	5.838	5.677	5.677	5.677	7.115	7.293	7.475	7.639
Ratio weerstandsvermogen (A/B)	0,35	-0,13	0,06	0,28	0,34	0,58	0,93	1,04
J(aarrekening) of B(egroting)	J	J	J	B	B	B	B	B

Ons weerstandsvermogen krijgt tot en met 2024 een ruime onvoldoende. In 2025 wordt de waardering matig, in 2026 voldoende. De in het herstelplan genomen maatregelen hebben tot gevolg dat de algemene reserve groeit naar € 7,2 miljoen. Deze groei is het gevolg van de verwachte positieve begrotingsresultaten en het spaarprogramma.

De ratio weerstandsvermogen is gebaseerd op verwachtingen. Economische ontwikkelingen kunnen grote invloed hebben op de begrotingsresultaten, waarbij de trap op – trap af systematiek van het gemeentefonds een belangrijke negatieve invloed kan hebben. Wij moeten ervoor waken om niet in de valkuil te stappen van het blindstaren op de positieve begrotingsresultaten om de bestuurlijke ambities te realiseren.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Het onderhoud van de kapitaalgoederen legt een beslag op een deel van de financiële middelen. Kapitaalgoederen zijn verdeeld naar de categorieën wegen, water en gebouwen. In deze paragraaf wordt ingegaan op het beleidskader, de beheerplannen en de financiële consequenties.

In de beleidsplannen legt de gemeenteraad de kaders vast voor de uitvoering van het onderhoud aan de kapitaalgoederen. Het niveau van het onderhoud en de kwaliteit van de kapitaalgoederen zijn bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten. Met de vaststelling van de programmabegroting machtigt de raad het college van burgemeester en wethouders om de uitgaven ten laste van de betreffende onderhoudsvoorzieningen te doen.

Deze voorzieningen worden gevuld door een jaarlijkse storting vanuit de diverse taakvelden. De kosten van het onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

Ter voorbereiding op het IBOR (integraal beleid openbare ruimte) is in 2020 de basis in beeld gebracht. De huidige budgetten blijken niet toereikend om het beheer van de openbare ruimte op het vastgestelde niveau uit te voeren. De gemeenteraad heeft de opdracht meegegeven om binnen bestaand budget te blijven. Het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte moet daarvoor naar beneden worden bijgesteld en worden herverdeeld over de verschillende disciplines als wegen, groen, openbare verlichting, straatmeubilair, spelen, kunstwerken, verkeersvoorzieningen en reinigen openbaar gebied. Begin 2023 wordt IBOR aan de raad voorgelegd. Op dat moment worden de definitieve kwaliteitsniveaus en budgetten vastgelegd.

Daarnaast is tijdens de laatste wegininspectie geconstateerd dat dringend meer groot onderhoud noodzakelijk is op het wegen areaal. Hiervoor is inmiddels € 2.000.000 beschikbaar gesteld in de voorziening achterstallig onderhoud wegen.

In het herstelplan zijn geen bezuinigingen doorgevoerd voor budgetten die bij het IBOR-budget horen. Bij de behandeling van de voorjaarsnota zijn de budgetten wel gewijzigd. Er zijn amendementen aangenomen die bezuinigen op groen (€ 50.000), wegen (25.000) en verlichting (2.500). De totale bezuiniging bedraagt € 77.500.

Wegen

Beleidskader

Het beheren van de openbare ruimte is efficiënter wanneer we er integraal naar kijken. Daarom is besloten Integraal Beleid voor het beheer van de Openbare Ruimte (IBOR) op te stellen en geen nieuw beleid voor alleen de verhardingen. Naar verwachting zal eind Q1 2023 het Integrale Beleidsplan Openbare Ruimte worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

Uitvoering wegonderhoud

De wegininspectie wordt vanaf 2023 jaarlijks uitgevoerd op alle verhardingen. De laatste wegininspectie is in 2021 uitgevoerd. Het daaruit gebleken noodzakelijke geprognoseerde 'groot' onderhoud voor 2022 konden we grotendeels niet uitvoeren, vanwege een te klein budget. Het bij de inspectie geconstateerde klein onderhoud is opgelost. Het bij Fixi/KCC gemelde (klein) onderhoud wordt beoordeeld op ernst en noodzaak waarna het al dan niet wordt opgelost of ingepland. Voor het oplossen van het geïnspecteerde achterstallig onderhoud is bij het vaststellen van de jaarstukken 2021 besloten om een bedrag van € 2.000.0000 te onttrekken van het jaarrekeningresultaat en te storten in de voorziening achterstallig onderhoud wegen.

De inspectie en schouw van de kunstwerken gaat volgens een inspectieplan. Een houten brug wordt afwisselend om het jaar geschouwd of geïnspecteerd. Voor beton, staal en overige is dit 1 keer per 3 jaar. De inspectie of schouw van 2023 bepaalt het noodzakelijke onderhoud voor 2023, en dat voeren we dan ook uit. Voor de latere jaren wordt het onderhoud geprognoseerd. Voor de korte termijn op basis van de inspectie/schouw.

Kwaliteitsniveau verhardingen

Het kwaliteitsniveau van de verhardingen is getoetst aan de normen van CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek). De kwaliteit van het asfalt is gezakt maar met normaal onderhoudsbudget nog behapbaar. Het is belangrijk asfalt op redelijk niveau te houden om kapitaalvernietiging te voorkomen.

Het niveau van de elementen verhardingen is erg laag en daalt hard. Tijdens de inspectie in 2019 bleek 31.883 m² een kwaliteit beneden C-niveau te hebben. Tijdens de inspectie in 2021 is geconstateerd dat de kwaliteit van 131.693 m² beneden C niveau ligt. Dit betekent dat er functieverlies, kapitaalvernietiging, juridische aansprakelijkheid en sociale onveiligheid dreigt en dat er direct meer onderhoud nodig is. Deze werkzaamheden in 1 jaar programmeren zou een enorme piek in de begroting en capaciteit opleveren. Daarom kiezen we ervoor om in vier jaar het onderhoudsniveau weer op het minimale C-niveau te hebben. Deze achterstand is niet binnen bestaande budgetten op te lossen. De gemeenteraad heeft bij het vaststellen van de jaarstukken 2021 besloten om een bedrag van € 2.000.0000 te onttrekken van het jaarrekeningresultaat en te storten in de voorziening achterstallig onderhoud wegen. Bij het inhalen van achterstanden kijken we naar mogelijkheden om werkzaamheden te combineren of na geplande andere werkzaamheden uit te voeren. Zo beginnen we in de wijken waar bijvoorbeeld glasvezel aanleg reeds heeft plaatsgevonden.

Voorziening onderhoud wegen				
	2023	2024	2025	2026
Stand per 1 januari	103	249	198	253
Toevoeging	165	165	165	165
Onttrekking	-19	-216	-110	-418
Stand per 31 december	249	198	253	0

Voorziening achterstallig onderhoud wegen				
	2023	2024	2025	2026
Stand per 1 januari	1.900	1.400	900	400
Toevoeging	0	0	0	0
Onttrekking	-500	-500	-500	-400
Stand per 31 december	1.400	900	400	0

Riolering, gemalen en randvoorzieningen

Beleidskader

De basis voor het onderhouden van het totale rioleringsstelsel is te vinden in het Water Taken Plan WTP (voorheen Gemeentelijk Riolerings Plan GRP) dat éénmaal in de vier tot zes jaar wordt geactualiseerd. In 2022 is het nieuwe watertakenplan vastgesteld. In het watertakenplan zijn een deel van de kosten van het DPRA (Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie) opgenomen.

Uitvoering

Er vindt samenwerking binnen de Liemerse gemeenten en Waterschap Rijn en IJssel plaats. Het samenwerken heeft een hoge prioriteit omdat het een besparing zal opleveren en het vanuit de regio en het bestuursakkoord water opgedragen is.

De uitwerking van het onderhouden en vervangen van het totale riolerings- en watersysteem is te vinden in het WaterTakenPlan. De financiële consequenties ervan zijn verwerkt in de meerjarenbegroting waarbij de jaarlijkse lasten worden gedekt door een kostendeekkende rioolheffing.

Daarnaast is het DPRA vastgesteld in 2022. In 2023 zal er uitvoering worden gegeven aan de uitwerking van het uitvoeringsprogramma van het DPRA. De raad heeft in 2022 besloten om een extra impuls te geven door in te stemmen met de Westervoortse oplegger. Hierdoor wordt er extra aandacht besteedt aan het klimaat adaptief inrichten van de sterk versteende gebieden binnen de gemeente Westervoort. Gestart wordt met een planning op te stellen waarin de maatregelen die de grootste positieve impact hebben de voorkeur hebben om als eerste op te pakken. Speerpunt voor het aankomend jaar is het in beeld brengen van droogte en de gevolgen daarvan.

Voorziening riolering				
	2023	2024	2025	2026
Stand per 1 januari	2.126	2.407	2.706	3.034
Toevoeging	281	298	328	383
Onttrekking	0	0	0	0
Stand per 31 december	2.407	2.706	3.034	3.417

Water

Beleidskader

De basis voor het onderhouden van het totale rioleringsstelsel is te vinden in het Water Taken Plan WTP (voorheen Gemeentelijk Riolerings Plan GRP) dat éénmaal in de vier tot zes jaar wordt geactualiseerd. In 2022 is het nieuwe watertakenplan vastgesteld. In het watertakenplan zijn een deel van de kosten voor DPRA opgenomen.

Uitvoering

Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de beschoeiingen en waar de beschoeiingen kunnen vervallen en welke hersteld moeten worden. Daarnaast wordt er onderzoek gedaan naar de watergangen en de problematiek van het droogvallen van de watergangen tijdens droge periodes. Dit doen we in samenwerking met het waterschap. Tijdens droge periodes vallen de watergangen steeds vaker droog waardoor vissterfte en stankoverlast voorkomen. Door klimaatverandering zal dit vaker voorkomen.

Water				
	2023	2024	2025	2026
Budget	90	103	88	87
Totaal	90	103	88	87

Onderhoud groen

Beleidskader

Het groenbeleid is vastgelegd in het Groenstructuurplan Levende Aders II 2010-2025. Voor bomen is een apart bomenbeleidsplan 'Samen een boom opzetten' met gelijke looptijd als het structuurplan. In de budgetten is geraamd op basis van vigerend beleid, dus uitvoering conform dit beleid zonder bijstelling naar C-Niveau. Naar verwachting wordt het Integraal Beleid Openbare Ruimte de eerste helft van 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. Vervolgens wordt het integraal beheerplan opgesteld.

Uitvoering

De onderhoudscontracten lopen in 2023 voor het vierde jaar door.

Het maaibestek (bermen en ruw gras) in eind 2022 aanbesteed en gaat het eerste jaar van onderhoud in. Het groenbeheerplan gaf de basis voor renovatieprojecten t/m 2020. Vanaf 2021 zijn deze niet meer gepland en financieel geborgd. Voor de uitvoering van grootschalige renovaties wordt gezocht naar maximale integraliteit met overige vakgebieden in de openbare ruimte. Hiervoor dient eerst meer duidelijkheid te zijn vanuit het Integraal Beleid Openbare Ruimte. Tot die tijd worden geen grootschalige renovaties uitgevoerd.

Het boombeheer is uitgewerkt in het Boombeheerplan Duurzame groei 2014-2019. Het boombeheer zou conform dit plan met het bijbehorende budget worden uitgevoerd tot dat in het kader van eerdere genoemde planvorming nieuwe plannen worden opgesteld. Echter de bezuinigingstaakstelling vanuit het Herstelplan bij de begroting 2021 alsmede de extra bezuinigingen op de budgetten voor boomcontrole, boomonderhoud en groenonderhoud en -renovatie, leiden onherroepelijk tot kapitaalvernietiging op het gebied van het groenareaal. We zijn daarom terughoudend met grootschalig te vervangen voordat IBOR is vastgesteld.

Tevens is een relatie met het beschikbaar komen van gelden uit het DPRA-plan. Hier wordt zo veel mogelijk werk-met-werk gemaakt. Verdere investeringen in de toekomst zullen nodig zijn om ontstane achterstanden verder te herstellen.

Onderhoud groen	2023	2024	2025	2026
Budget	806	788	782	793
Totaal	806	788	782	793

Onderhoud gebouwen

Beleidskader

Voor de gebouwen in Westervoort is geen Beleidsplan Groot-Onderhoud Gebouwen. Ook zijn er nog geen MJOP's beschikbaar. Momenteel wordt op basis van gebouwopnames voor alle gemeentelijke accommodaties een MJOP opgesteld in O-prognose.

Thans worden de kosten van het Groot-Onderhoud gedekt uit de Bestemmingsreserve Onderhoud Gebouwen.

Voorgesteld wordt om in Q1-Q2-2023 een Beleidsplan GOG op te stellen waarbij in de MJOP's uit gegaan wordt van de volgende systematiek en uitgangspunten:

- Groot onderhoud met een cyclus van 2-25 jaar te dekken uit een Voorziening GOG.
- Groot onderhoud met een cyclus van > 25 jaar.
- Investering < € 10.000 eenmalig opnemen in de voorcalculaties jaarlijks onderhoud.
- Investering > € 10.000 te kapitaliseren (rente en afschrijving).

Uitgangspunt is dat de Voorzieningen groot onderhoud op peil gehouden worden met de jaarlijkse dotaties en een rentetoeschrijving voor inflatie/prijsstijgingen en dat deze met de onttrekkingen niet onder de 0-grens komt.

Jaarlijks worden de MJOP's geactualiseerd op basis van:

- Uitgevoerd onderhoud en geplande onttrekkingen.
- Wijzigingen in de onderhoudscomponenten (materiaalkeuzes).
- Verwerking van opname-/schouwresultaten.
- Verkoop, Privatisering en/of sloop van een accommodatie.
- Wijziging in onderhoudsverantwoordelijkheid (eigenaar-verhuurder/huurder-gebruiker).

Voor de begroting 2023 en volgende jaren (t/m 2026) zijn de uitvoeringscomponenten opgenomen in het financieel overzicht en vindt de dekking vooralsnog plaats uit de Bestemmingsreserve Onderhoud Gebouwen.

Beheerplan

Voor het planmatig groot onderhoud wordt onderscheid gemaakt in de volgende twee categorieën:

- Groot onderhoud met een cyclus van 2-25 jaar: vindt een reservering plaats.
- Groot onderhoud met een cyclus van > 25 jaar: kapitaliseren (rente en afschrijving).

Voor het regulier onderhoud is budget opgenomen in de meerjarenbegroting. Daarnaast is er een bestemmingsreserve onderhoud gebouwen.

Uitvoering

Kulturhus de Nieuwhof

Op dit moment worden de plannen uitgewerkt met een Derden-partij met betrekking tot de herontwikkeling van het Kulturhus. Dit zal tot huurdersmutaties gaan leiden. Hierbij wordt onderzocht om een aantal huurders mogelijk te verplaatsen naar het ondernemerscentrum. Omdat op dit moment de feitelijke uitwerking nog niet bekend is weten we op dit moment ook nog niet tot welke mogelijk noodzakelijk aanpassingen en verbouwingen dit zal leiden. Er kan op dit moment dan ook nog geen investeringsbudget worden opgegeven.

Gemeentehuis Westervoort / Huisvesting Bibliotheek-RID

De 3e uitvoeringsfase met betrekking tot de aanpassingen om te voldoen aan de brandveiligheidsvoorschriften voor Brandoverslag en Branddoorslag dient nog te worden uitgevoerd. Dit betreft met name het aanpassen van de daken en opgaande gevels vanuit de onderliggende horeca naar de personeelsruimte van het gemeentehuis en de RID.

Onderhoud gebouwen				
	2023	2024	2025	2026
Budget	34	34	34	34
Totaal	34	34	34	34

3.4 Financiering

Inleiding

Het streven is naar de optimale financiering van de inkomsten en uitgaven van de gemeente Westervoort op korte en lange termijn. Om deze *treasury*-functie goed uit te voeren, kijken we naar de meerjarige liquiditeitsontwikkeling van de gemeente en de renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt in Nederland. De treasury-functie wordt uitgevoerd binnen de normen van de Wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden), de Wet HOF (Wet Houdbare Overheidsfinanciën) en het treasurystatuut van de gemeente Westervoort vastgesteld in 2021.

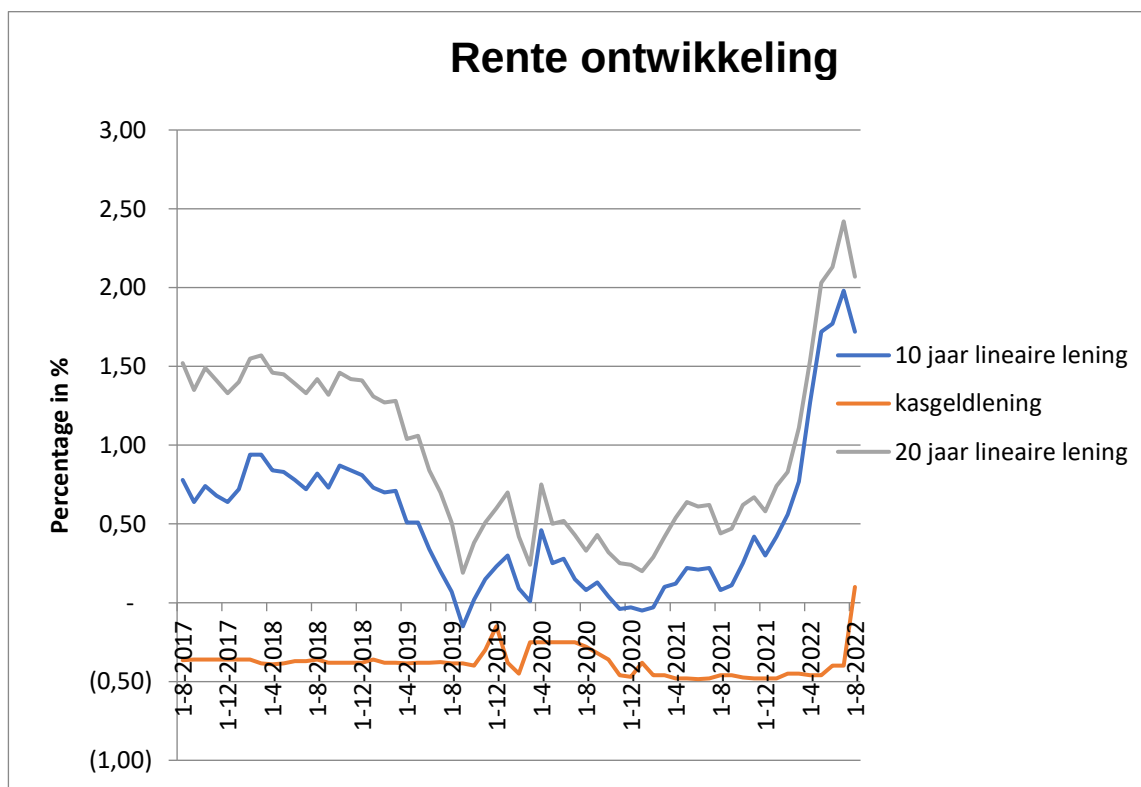
Doelstellingen

Bij de begroting wordt afgewogen welke investeringen er op korte en lange termijn moeten plaatsvinden. Het is vervolgens onze taak om deze investeringen conform de kaders te financieren. We beperken ons tot de publieke taak en hanteren hierbij de volgende doelstellingen:

- Er is voldoende financiering op de korte en lange termijn; zodoende is er altijd geld om aan onze betaalverplichting te voldoen.
- De risico's die aan financiële transacties verbonden zijn worden beheerst en beperkt; het betreft het renterisico, het koersrisico en het debiteuren-/crediteurenrisico.
- De rentekosten van de leningen worden zoveel mogelijk beperkt.
- De interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities worden zoveel mogelijk beperkt.

Rentevisie

De ECB De ECB gaat het monetaire beleid het komende jaar verkrappen. De lange rentetarieven gaan daardoor in alle looptijden naar verwachting oplopen.

Renterisico's

De specifieke risico's die samenhangen met de uitvoering van de treasuryfunctie bestaan voornamelijk uit renterisico's, die worden getoetst aan twee normen. Dit zijn:

- De kasgeldlimiet. Deze geeft het maximale bedrag aan dat een gemeente aan vlottende financieringsmiddelen (looptijd korter dan een jaar) mag opnemen.
- De renterisiconorm. Hiermee wordt het renterisico op de vaste schuld in beeld gebracht (looptijd vanaf een jaar).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet stelt een bovengrens aan de toegestane omvang van de kortlopende schuld (looptijd korter dan een jaar). Reden hiervoor is dat een korte schuldpositie een potentieel renterisico in zich bergt, omdat rentestijgingen direct doorwerken in de rentelasten. Het is dan ook van belang dat de grote fluctuaties van de rentelasten op de korte financiering gedurende het begrotingsjaar beheerst worden. Hiervoor is een goede liquiditeitsprognose voor de korte en lange termijn noodzakelijk. Voor structurele liquiditeitstekorten is financiering met geldleningen met een looptijd langer dan een jaar de aangewezen oplossing. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage van de jaarbegroting (8,5%) en geldt voor het gehele begrotingsjaar.

Berekening kasgeldlimiet

	2023	2024	2025	2026
Omvang begroting (x € 1.000)	44.133	44.538	45.547	44.367
Toegestane kasgeldlimiet in %	8,5	8,5	8,5	8,5
Toegestane kasgeldlimiet in € 1.000	3.751	3.786	3.871	3.771

De berekende kasgeldlimiet wordt periodiek getoetst aan de werkelijke omvang van het aangetrokken kasgeld. Op basis van de liquiditeitsprognoses wordt bepaald of er kort of lang geld aangetrokken moet worden voor een bepaalde looptijd, rekening houdend met de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Voor de gemeente Westervoort betekent dit dat er in 2023 niet meer als 3.600.000 geleend mag worden met kort geld. Kort geld is geld geleend voor een periode van een jaar of korter. De wet Fido geeft aan dat de kasgeldlimiet niet mag worden overschreden. Indien een overschrijding voor het derde achtereenvolgende kwartaal geschiedt, dan moet de toezichthouder hiervan schriftelijk op de hoogte worden gebracht. De lange rente is duurder dan kort geld waardoor het financieel aantrekkelijk is volledig gebruik te maken van het bedrag onder de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm

Bij de renterisiconorm gaat het om het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente voor de rentelasten. Aanpassing van de rentepercentages doet zich voor bij herfinancieren en renteherziening. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijkertijd opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten. De renterisiconorm wordt ook berekend door een percentage van 20 te nemen van de jaarbegroting.

Berekening renterisiconorm

	2023	2024	2025	2026
Omvang begroting (x € 1.000)	44.133	44.538	45.547	44.367
Renterisiconorm in %	20	20	20	20
Renterisiconorm in € 1.000	8.827	8.908	9.109	8.873

Uit dit overzicht blijkt dat er in 2023 tot € 8,8 miljoen aan leningen mogen worden afgesloten zonder de renterisiconorm te passeren. De liquiditeitsprognose geeft aan dat de gemeente Westervoort in 2023 tot en met 2026 maar een beperkte financieringsbehoefte heeft. Uit de prognose blijkt dat er alleen de aflossingen van de geldleningen opnieuw gefinancierd moeten worden. Elk jaar tussen de € 1.500.000 en € 2.000.000. De verwachte financiële consequenties hiervan zijn financieel reeds meegenomen in de begroting.

Renteschema 2023

a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		-461
b.	De externe rente baten leningen verenigingen en instellingen Westervoort		41
	Saldo rentelasten en rentebaten		-420
c1.	Rente ontvangsten van de grondexploitatie	12	
	Saldo		-408
d1.	Rente over eigen vermogen		0
d2.	Rente over voorzieningen		0
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente		-408
e.1	De aan taakvelden toegerekende rente		460
e.2	Doorbelasting aan taakvelden van ontvangen rente leningen verenigingen en instellingen		-41
f.	Rente resultaat		11

Kredietrisico

Garantiestellingen

Naast bovengenoemd renterisico wordt door onze gemeente ook kredietrisico gelopen in het kader van onze publieke taak gegarandeerde geldleningen. Het kredietrisico betreft het risico dat de leningen niet worden terugbetaald. In totaal hebben wij aan leningen gegarandeerd met een schuldrest per 1 januari 2022 van € 21.086.000. Voor € 21.086.000 is gegarandeerd aan de Stichting Plavei, Woonzorg Nederland en de Stichting Vivare. Hier kan de gemeente Westervoort voor maximaal 50% aangesproken worden omdat deze via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw lopen.

Verstrekke leningen

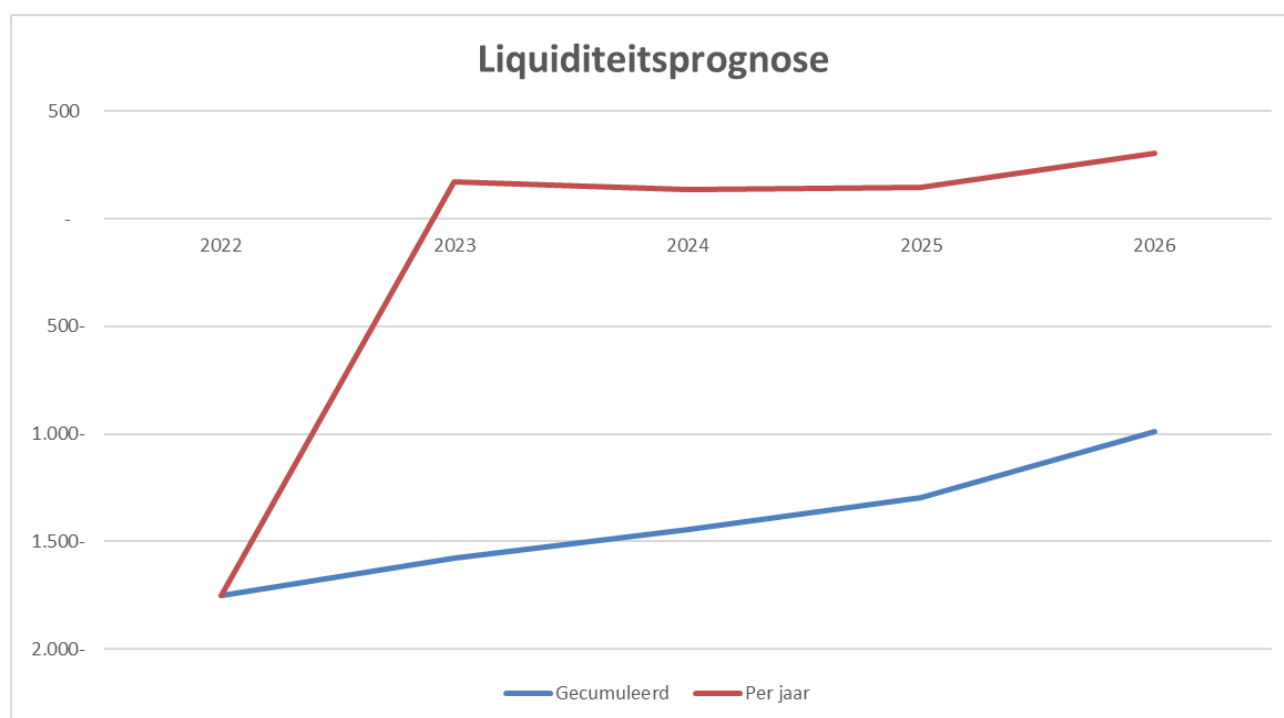
De gemeente Westervoort loopt risico op de verstrekke geldleningen. Op 1 januari 2022 is het verwachte saldo van de verstrekke leningen € 508.943. Deze leningen zijn verstrekt aan Westervoorlse verenigingen en instellingen. Naast deze leningen staat er nog geld uit bij het stimuleringsfonds voor duurzaamheids- en startersleningen en de kredietbank Leeuwarden voor totaal € 2.000.725.

Wet schatkistbankieren

Medio december 2013 heeft de Eerste Kamer de Wet Schatkistbankieren aangenomen. De wet verplicht decentrale overheden om overtollige geldmiddelen onder te brengen in 's Rijks schatkist. Vanaf 1 juli 2021 is de drempel voor het verplichtschatkistbankieren verhoogd naar 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen. Westervoort heeft een begroting van € 44 miljoen. 2% hiervan is € 0,8 miljoen. Dit komt neer dat de ondergrens telt van € 1.000.000 voor 2023.

Liquiditeit

Om te komen tot een goede en effectieve financiering voor de gemeente Westervoort voor de korte en lange termijn is een goede en volledige liquiditeitsprognose noodzakelijk. Daarvoor moet rekening worden gehouden met: beginstanden banken, inkomsten en uitgaven grondexploitatie, aflossingen van geldleningen, planning investeringen, ontwikkeling standen debiteuren/crediteuren en de inkomsten en uitgaven uit de reserves en voorzieningen. Hieronder staat de liquiditeitsprognose voor de periode 2022-2026 weergegeven. Als het bedrag negatief is moet er geld worden aangetrokken.

Cumulatieve liquiditeitsprognose

	2022	2023	2024	2025	2026
Totaal	-1.751	174	134	146	307
Saldo voorgaand jaar		-1.751	-1.577	-1.443	-1.197
Cumulatief te financieren:	-1.751	-1.577	-1.443	-1.197	-990

In de prognose is het weer aantrekken van gelden die worden afgelost weer verwerkt. Financieel zijn deze ook in de begroting meegenomen. Zoals de tabel al aangeeft, is er daarnaast de komende jaren nog een kleine behoefte aan financieringsmiddelen. Deze behoefte kan gedekt worden met het aantrekken van kortgeld. Er mag voor ruim € 3,745 miljoen gefinancierd worden met kortgeld (kasgeld). Daarboven moet er lang geld aangetrokken worden.

Debiteuren-/crediteurenbeheer

Onze organisatie is erop gericht dat vorderingen tijdig, dus uiterlijk op de vervaldatum, worden geïnd. Wanneer dit niet wordt gerealiseerd, worden kort na de vervaldatum volgens een vaste procedure de nodige invorderingsmaatregelen genomen. Zogenaamde dubieuze debiteuren worden op basis van een kosten/baten-analyse en op juridische haalbaarheid beoordeeld waarna óf invordering via de gerechtsdeurwaarder plaatsvindt óf de vordering oninbaar wordt verklaard.

3.5 Bedrijfsvoering

Inleiding

De gemeente levert een scala aan producten. Om de levering van deze producten te garanderen, hebben we ons werk op een bepaalde wijze georganiseerd; de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering heeft betrekking op de totale gemeentelijke organisatie: zowel de 'ambtelijke' als de 'bestuurlijke'.

Onder bedrijfsvoering rekenen we de inzet van (productie-)middelen en de toepassing van processen bij de totstandkoming van producten. De bedrijfsvoering is met ingang van 2018 ondergebracht in de werkorganisatie 1Stroom (een ambtelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Duiven en Westervoort). De bedrijfsvoeringsaspecten inzake ICT en Inkoop zijn ondergebracht in Samenwerking de Liemers (een ambtelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar).

De volgende nota's inzake bedrijfsvoering zijn vastgesteld:

- Coalitieakkoord 2022-2026;
- Missie en Visie 1Stroom;
- Regeling Delegatie en Mandaat;
- Verordening Financieel beleid, het financieel beheer en de financiële organisatie (artikel 212 Gemeentewet);
- Verordening voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie (artikel 213 Gemeentewet);
- Verordening voor periodiek onderzoek door het college naar de doelmatigheid van het door het college gevoerde beleid (artikel 213a Gemeentewet);
- Gemeenschappelijke regeling 'Samenwerking De Liemers (2010)';
- Informatiebeleidsplan (2017);
- Gemeenschappelijke regeling 1Stroom (2017).

Financiën: doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid

De interne regels met betrekking tot de financiële beheersing van de organisatie met de daarbij behorende verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn neergelegd in de verordeningen ex artikel 212, 213 en 213a van de Gemeentewet. De relevante instrumentaria behorende bij de planning en control zijn hierop afgestemd. Vanaf het boekjaar 2023 dient het college een rechtmatigheidsverantwoording op te stellen. Het college legt met dit nieuwe instrument verantwoording af aan de Raad inzake naleving van wet- en regelgeving. De accountant geeft een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening. Daarmee geeft hij ook een oordeel over de getrouwheid van de rechtmatigheidsverklaring van het college. Hij doet dus ook onderzoek naar waar het college deze rechtmatigheidsverklaring op heeft gebaseerd.

Informatiebeleid

Informatievoorziening

Technische vernieuwingen blijven een aanjager van maatschappelijke ontwikkelingen. Dat zien we nadrukkelijk op het gebied van informatieverwerking. Wij positioneren ons als een slimme volger op dit terrein: we proberen op ons niveau kansen aan te pakken, vooral gericht op dienstverlening, initiatieven uit de lokale samenleving en bedrijfsvoering. Centraal staan bedrijfscontinuïteit van bestaande ICT- en informatievoorzieningen en het toepassen van wettelijke regels en het uitvoeren van afspraken ("samen organiseren") die via de VNG zijn gemaakt.

De Liemerse I-visie/-strategie zal herijkt en geactualiseerd worden.

E-depot

Voor de gemeenten Zevenaar, Doesburg, Duiven en Westervoort en de gemeenschappelijke regelingen 1Stroom en Samenwerking De Liemers is het Streekarchivariaat De Liemers en Doesburg (SALD) de aangewezen archiefbewaarplaats in de zin van de Archiefwet. Blijvend te bewaren archiefbescheiden dienen na de overbrengingstermijn van 20 jaar (wordt 10 jaar) overgebracht te worden naar SALD. Tot op heden zijn alleen papieren archiefbescheiden overgebracht naar SALD die berusten in de archiefdepots. Het bewaren en toegankelijk houden van de digitale informatie krijgt meer nadruk in onze dagelijkse werkzaamheden. Een volgende stap in het digitaal archiefbeheer is de ontwikkeling onder de noemer "e-depot". Een e-depot is een wettelijk verplichte voorziening met functionaliteit voor de opslag en het beheer van de digitale archieven die voor blijvende bewaring in aanmerking komen.

We zoeken aansluiting bij projecten op dit gebied in de regio.

Wet Open Overheid

De Wet open overheid (Woo) is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De wet is bedoeld om overheden meer transparant te maken en deze wet moet er voor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De wet is in mei 2022 in werking getreden. Het grote verschil tussen de Wob en de Woo betreft de verplichte actieve openbaarmaking van overheidsinformatie in 11 informatiecategorieën. Naar verwachting zullen we in 2023 de eerste informatiecategorieën actief openbaar moeten maken via het landelijke platform PLOOI. Het ministerie van BZK stelt incidentele en structurele middelen beschikbaar. Het is thans onduidelijk of die middelen voldoende zijn.

We stellen een actieplan op als basis voor een meerjarig implementatietraject van de Woo in onze organisatie.

Datagedreven werken

Data en monitoring helpt gemeenten om uit een stortvloed aan data de juiste informatie te filteren, en daarmee hun prestaties te verbeteren. Dat stelt ons dan in staat om beter beleid te ontwikkelen, dat beleid beter uit te voeren of het gevoerde beleid beter te verantwoorden. Op dit moment wordt er op diverse beleidsterreinen in onze organisatie geëxperimenteerd met datagedreven werken.

Bijvoorbeeld door het maken van zogenaamde dashboards.

Om de organisatie stapsgewijs te laten groeien in volwassenheid en een meer datagedreven organisatie te worden zullen we een strategische aanpak op datagedreven werken opstellen.

Informatiebeveiliging en Privacybescherming

De gemeente beschikt over veel waardevolle, vertrouwelijke en privacygevoelige gegevens. Het is belangrijk dat we deze gegevens goed beschermen. Onze bedrijfsvoering en dienstverlening is voor een zeer belangrijk deel afhankelijk van de beschikbaarheid van onze ICT-systemen en ICT-infrastructuur.

Voor het bepalen van de prioritering van de maatregelen hanteren we het Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging van de Nederlandse Gemeenten, het Cybersecuritybeeld Nederland van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) en de aanbevelingen naar aanleiding van de cyberaanvallen op de gemeenten Lochem, Hof van Twente en recent Buren. In de brief van de VNG-Cyberalert zijn de belangrijkste basismaatregelen ook genoemd.

Cybercrime is een internationaal probleem. Dit vraagstuk kunnen we dus niet op lokaal niveau oplossen. Waar we wel voortdurend aan werken, is het organiseren en verbeteren van de basismaatregelen om een cyberaanval tegen te gaan en de mogelijke effecten van een cyberaanval te verminderen. Het is belangrijk om een goede combinatie te realiseren tussen preventie, detectie en respons.

Maatregelen (zowel technisch als organisatorisch) voor wat betreft de onderwerpen informatiebeveiliging en privacy zullen zich met name concentreren op de volgende onderwerpen:

- **Monitoring en response:** Het systeem voor monitoring en response wordt verder uitgebreid met SIEM/SOC, zodat de focus op detectie en actieve preventie van incidenten versterkt wordt. De invoering hiervan heeft vertraging opgelopen omdat de samenwerking van de VNG en KPN is beëindigd. Een collectieve opvolging wordt pas begin 2023 verwacht.
- **Netwerksegmentering:** Het netwerk wordt in meerdere zones verdeeld die apart beveiligd zijn om de gevolgen voor een aanval te beperken.
- **Bewustwording (Awareness):** Digitale veiligheid raakt ons allemaal. Daarom is het belangrijk dat zowel de bestuurders als de medewerkers structureel en periodiek geïnformeerd worden over de mogelijke risico's over informatiebeveiliging en privacy.
- **Oefenen:** Onze organisatie moet voorbereid zijn op digitale incidenten en -crises. Deze reiken vaak verder dan alleen de gemeentelijke bedrijfsvoering. Oefenen is daarom belangrijk, zodat onze organisatie in voorkomende gevallen veerkrachtig en daadkrachtig kan optreden in samenwerking met de ketenpartners.
- **Verwerkingsregister:** Met de introductie van de I-navigator wordt het verwerkingsregister verder geactualiseerd en wordt het eenvoudiger om nieuwe verwerkingen op te nemen in het register.
- **Verbetering rapportage informatiebeveiliging en privacy.** De verdere invoering van het ISMS (Information Security Management System) zal een belangrijke bijdrage leveren aan de procesgerichte benadering van informatiebeveiliging en privacybescherming. Dit systeem zorgt tegelijkertijd voor de belangrijke bewijsvoerings- en verantwoordingsinformatie, die gebruikt kan worden voor de rapportage aan de directie, college en de gemeenteraad.

3.6 Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn gemeenschappelijke regelingen, stichtingen, verenigingen en vennootschappen waarin de gemeente Westervoort een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Bestuurlijk belang

Betreft zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Financieel belang

Betreft een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat, het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Bij deelname in een vennootschap betreft het financiële belang het bezit van aandelen en het ontvangen van bijbehorend dividend.

De gemeente Westervoort maakt binnen de verbonden partijen onderscheid tussen gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. De gemeenschappelijke regelingen bestaan uit publieke partijen die samenwerken, vaak op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) of Wgr-plus. In het algemeen geldt dat voor een gemeenschappelijke regeling wordt gekozen als een gemeente het voorgestane beleid niet zelf wenst uit te voeren, maar in samenwerking met andere gemeenten of instellingen. Bij deelnemingen heeft de gemeente een pakket van aandelen van een vennootschap in bezit. De deelname in het aandelenkapitaal vloeit vaak voort uit de van oudsher aanwezige maatschappelijke belangen, die door de vennootschappen werden of worden nagestreefd.

In onderstaand overzicht wordt een overzicht van de verbonden partijen voor de gemeente Westervoort weergegeven, inclusief het financiële belang betreffende de jaarrekening 2020, de begroting 2021 en de begroting 2022. Dit geeft inzicht in de risico's die de gemeente Westervoort loopt door de betrokkenheid aan de verbonden partij. Vervolgens wordt elke verbonden partij nader toegelicht. Inhoudelijke beleidsinformatie over de verbonden partijen is opgenomen in de relevante programma's.

Verbonden partij	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
<i>Gemeenschappelijke regelingen</i>			
Samenwerking De Liemers (SDL)	€ 1.986.547	€ 1.962.118	€ 2.082.838
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)	€ 1.299.257	€ 1.295.562	€ 1.190.558
Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (SALD)	€ 32.058	€ 32.158	€ 36.830
Euregio	€ 4.100	€ 4.250	€ 4.250
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	€ 78.455	€ 106.000	€ 109.000
Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen	€ 25.903	€ 25.903	€ 114.843
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (DRAN)	€ 421.406	€ 483.113	€ 536.400
1Stroom	€ 9.014.031	€ 9.471.678	€ 8.799.000
Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland (MGR)	€ 2.910.358	€ 2.746.151	€ 2.655.051
<i>Deelnemingen (dividend)</i>			
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	€ 8.003	€ 8.000	€ 8.000
Alliander N.V.	€ 99.867	€ 120.000	€ 120.000
Vitens N.V.	€ 0	€ 0	€ 0

Gemeenschappelijke regelingen

Samenwerking De Liemers (Programma 1)

Partijen	De gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de colleges van de drie deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	Op basis van de afgesproken verdeelsleutels worden de kosten van de samenwerkingsorganisatie aan de drie gemeenten doorbelast. Voor de gemeente Westervoort is de bijdrage voor het jaar 2023 vastgesteld op een bedrag van € 2.082.838.
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	€ 182.070
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 132.070
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	€ 5.252.382
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 5.710.475
Resultaat 2023	€ 0
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico's	De exploitatielasten incl. eventueel niet begrote kosten worden volledig door de drie deelnemende gemeenten gedragen. Er wordt jaarlijks een begroting opgesteld die via twee tussenrapportages wordt gemonitord. Afwijkingen ten opzichte van de begroting worden dan voorgelegd aan het bestuur en aan het bestuur van de deelnemende gemeenten.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (Alle programma's, zie programma 1)

Partijen	De gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden kent een dagelijks - en een algemeen bestuur. Elke gemeente heeft in het algemeen bestuur een stem.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Westervoort bestaat voor een deel uit brandweer/bevolkingszorg en een deel voor publieke gezondheid(GGD, rijksvaccinatieprogramma en zorg 0-4 jarigen). Voor 2023 is de bijdrage voor brandweer en bevolkingszorg € 707.770 + € 14.564 = € 722.334. De bijdrage voor publieke gezondheid bedraagt € 468.224. Dat bedrag is als volgt opgebouwd: € 260.943 voor de GGD, € 174.346 voor de Jeugdgezondheidszorg en € 32.935 voor het Rijksvaccinatieprogramma.
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	€ 6.822.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 6.255.000

Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	€ 48.910.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 46.753.000
Resultaat 2023	€ 0
Ontwikkelingen	Op 20 januari 2021 heeft het Algemeen Bestuur de verdeelsleutel GF-OOV sub cluster brandweer als gezamenlijke oplossingsrichting gekozen (GF=Gemeentefonds, OOV=Openbare Orde en Veiligheid). De consequentie van een eventuele aanpassing van de verdeelsleutels is dat dit voor de ene gemeente tot een financieel voordeel kan leiden en voor een andere gemeente tot een nadeel. Het Algemeen Bestuur heeft gekozen voor een overgangsmodeel waarin de gemeente in drie jaar toegroeien naar de nieuwe bijdrage.
Risico's	De hiervoor beschreven ontwikkeling vormt een risico. Er is een regionaal controllersoverleg actief dat regelmatig overlegt met de VGGM over de financiële positie.

Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (Programma 1)

Partijen	De gemeenten Duiven, Doesburg, Westervoort en Zevenaar. Daarnaast is de SDL (RID en RSD) ook betrokken bij het Streekarchivariaat.
Bestuurlijk belang	Het Streekarchivariaat heeft een Dagelijks Bestuur en een Algemeen Bestuur. De gemeente Westervoort levert een van de vier leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De financiële bijdrage voor Westervoort 2023 bedraagt € 36.830. Deze bijdrage wordt bepaald op basis van het inwonersaantal en het aantal werkuren.
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	€ 794
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	€ 49.189
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 48.143
Resultaat 2023	€ 0
Ontwikkelingen	Streven is om meer aandacht te besteden aan de primaire taken. Ook zal de voorbereiding voor het opzetten van een e-depot de aandacht krijgen.
Risico's	Eventuele tekorten worden verhaald op de deelnemende gemeenten. De financiële omvang van de regeling is echter relatief klein en het risico wordt op nihil geschat.

Euregio

Partijen	61 gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen in het werkgebied Arnhem-Nijmegen, West-Veluwe, Zuid-West Gelderland, delen van Noordoost-Brabant, het noordelijke deel van de provincie Limburg, de Kreis Kleve, de Kreis Wesel en de steden Duisburg en Dusseldorf. In dit werkgebied wonen 4,2 miljoen mensen.
Bestuurlijk belang	De gemeente Westervoort levert 2 leden in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Westervoort is € 4.250 en is berekend op basis van het inwoneraantal.
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	Meest recente stand € 2.163.868
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	Meest recente stand € 2.184.947
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	Meest recente stand € 1.521.275
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	Meest recente stand € 1.471.238
Resultaat 2023	Geraamd resultaat +/- € 164.069
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico's	Het risico is beperkt tot de gemeentelijke bijdrage.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (Programma 3)

Partijen	De Provincie Gelderland en 10 gemeenten.
Bestuurlijk belang	De wethouder is lid van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage 2023 voor Westervoort is € 109.000 en deze is gebaseerd op het werkpakket/werkprogramma dat aan de ODRA is overgedragen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	€ 1.185.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 1.116.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	€ 4.212.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 4.183.000
Resultaat 2023	€ 64.000
Ontwikkelingen	Er is veel in beweging in het werkveld van ODRA. De planning is dat vanaf 1 januari 2023 de omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging in werking treden en daarnaast vinden veranderingen plaats in de bevoegdheid voor bodemtaken.
Risico's	De bovengenoemde ontwikkelingen brengt een aantal financiële onzekerheden met zich mee, die op dit moment nog moeilijk zijn te kwantificeren.

Groene Metropoolregio Arnhem- Nijmegen (Programma 3)

Partijen	De deelnemende gemeenten zijn Arnhem, Beuningen, Berg en Dal, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	De gemeente Westervoort levert één van de 18 leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage is gebaseerd op het inwoneraantal van 14.945. De inwonerbijdrage bestaat uit 2 componenten: bijdrage regiobureau 14.945 à € 2,5739 per inwoner) = € 38.468 bijdrage voor de vijf opgaven verbonden regio, productieve regio, circulaire regio, ontspannen regio en groene groei regio 14.945 à € 5,1104 per inwoner) = € 76.375
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	€ 100.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 100.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	€ 1.740.855
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 1.762.930
Resultaat 2023	€ 0

Ontwikkelingen	In 2021 is gestart met de versterkte samenwerking in de regio Arnhem-Nijmegen: de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen de Groene Metropoolregio. Versterking van de regionale samenwerking is nodig vanwege een dubbele urgentie: slagkracht in de opgaven die op de regio afkomen én het tot stand brengen van een transparante en democratisch gelegitimeerde regionale besluitvorming.
Risico's	Zijn tot op heden niet in kaart gebracht.

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (Programma 2)

Partijen	Alle gemeenten van de regio Arnhem en Nijmegen en Druten. Dit zijn in totaal 19 gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente Westervoort levert een lid in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De financiële bijdrage voor 2023 bedraagt € 536.400
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	€ 10.250.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 10.750.000
Resultaat 2023	€ 0
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico's	Het risico voor de gemeente Westervoort is van financiële aard, als de beoogde efficiencyvoordelen niet worden behaald of als meerdere gemeenten uit deze regio vervoersstromen gaan onttrekken aan deze regeling.

1Stroom

Partijen	De gemeenten Duiven en Westervoort vormen samen 1Stroom.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de colleges van de twee deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	De kosten van de fusieorganisatie worden voor 63% ten laste gebracht van Duiven en voor 37% ten laste gebracht van Westervoort. Voor de gemeente Westervoort is de bijdrage voor het jaar 2023 vastgesteld op een bedrag van € 8.799.000.
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	€ 7.074.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 7.268.000

Resultaat 2023	€ 0
Ontwikkelingen	Vanaf 1 januari 2018 is de nieuwe organisatie 1Stroom gestart. 2018, 2019 en 2020 en 2021 stonden vooral in het teken van het wennen aan de nieuwe organisatie en alle 'kinderziektes' eruit halen. De afgelopen 4 jaar is hard gewerkt aan het op orde brengen van de basis. Per 1 september 2021 is een nieuwe organisatiestructuur ingevoerd bestaande uit twee organisatielagen. In de eerste organisatielaag is er voor gekozen om een algemeen directeur en twee adjunct-directeuren gecombineerd met de functie van gemeentesecretaris aan te stellen. De algemeen directeur is verantwoordelijk voor het functioneren van 1stroom. De gemeentesecretarissen/adjunct-directeuren zijn naast medeverantwoordelijke voor de organisatie vooral verantwoordelijk voor de verbinding tussen bestuur en organisatie. De tweede organisatielaag bestaat uit 10 afdelingen welke aangestuurd worden door een manager.
Risico's	Krapte op de arbeidsmarkt waardoor het moeilijk is om vacatureruimten in te vullen alsmede om externe medewerkers in te huren.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland(MGR)

Partijen	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit een collegelid van de deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	De MGR maakt deelbegrotingen voor de verschillende modules. Wanneer een gemeente ervoor kiest deze module af te nemen deelt zij ook in de kosten. De kosten van de basistaken worden op inwonertal verdeeld. Voor de verdeling van de specifieke kosten per module een verdeelsleutel bepaald.
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	€ 587.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 548.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	€ 3.563.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 3.208.000
Resultaat 2023	€ 0
Ontwikkelingen	Op 1 januari 2022 is de gewijzigde Wet Inburgering in
Risico's	Mogelijkheid tot kostenoverschrijdingen. Mitigerende maatregel: goede sturing en verantwoording.

Deelnemingen

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Partijen	De Nederlandse staat, gemeenten, provincies en één hoogheemraadschap.
Bestuurlijk belang	De N.V. Bank Nederlandse Gemeente kent een Raad van Commissarissen, een Raad van Bestuur en Directeuren. Gemeente Westervoort is aandeelhouder.
Financieel belang	Gemeente Westervoort heeft 3.510 aandelen met een waarde van € 2,50 nominaal. Het totale belang is € 8.775. Jaarlijks wordt hierover dividend ontvangen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2021	Meest recente stand bekend per ultimo 2019 € 4.887.000.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	Meest recente stand bekend per ultimo 2020 € 5.097.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2021	Meest recente stand bekend per ultimo 2019 € 144.802.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	Meest recente stand bekend per ultimo 2020 € 155.262.000.000
Resultaat 2022	Meest recente resultaat bekend is € 221.000.000 over 2020.
Ontwikkelingen	Gezien de aanhoudende onzekerheden heeft de BNG geen uitspraak gedaan over de verwachte nettowinst in 2021.
Risico's	Doordat de BNG als sectorbank actief is binnen de publieke sector loopt zij minder risico dan commerciële banken. Daarnaast is het financiële risico beperkt tot het ingelegde bedrag.

Alliander N.V.

Partijen	Provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	Alliander kent een raad van bestuur en een raad van commissarissen. De gemeente Westervoort heeft 145.643 aandelen.
Financieel belang	De gemeente Westervoort heeft 0,106% van het aandeelekapitaal en overeenkomstig stemrecht in de algemene ledenvergadering. Dit betreft 145.643 aandelen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	Meest recente stand bekend per ultimo 2020 € 4.328.000.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 4.470.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	Meest recente stand bekend per ultimo 2020 € 5.094.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 5.739.000.000
Resultaat 2023	Meest recente resultaat bekend betreft € 242.000.000 over 2021
Ontwikkelingen	De energietransitie vraagt om grote aanpassingen van het energiesysteem en vergt grootschalige investeringen. Om de benodigde investeringen te kunnen financieren is een verzoek gedaan aan de aandeelhouders tot versterking van de kapitaalstructuur. Er is besloten gezien de financiële situatie om niet deel te nemen aan een reverse converteerbare obligatielening.
Risico's	Het risico beperkt zich tot het ingelegde bedrag.

3.7 Grondbeleid

Inleiding

In het verlengde van de inwerkingtreding in 2008 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) heeft de raad van Westervoort 16 maart 2009 de Nota Grondbeleid vastgesteld. Daarin is grondbeleid als volgt gedefinieerd: *"het beleid dat zich richt op een efficiënt en rechtvaardig verloop van activiteiten op de grondmarkt, met het oog op realiseren van publieke doelstellingen als bevordering van het maatschappelijk gewenst ruimtegebruik, het bevorderen van een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten bij locatieontwikkeling en het verhogen van de kwaliteit van het ruimtegebruik"*.

De hoofdlijnen van het grondbeleid in Westervoort

Westervoort voert bij de ontwikkeling van woon- en werklocaties in beginsel een faciliterend grondbeleid. Dit past bij uitstek bij een gemeente als Westervoort. De grondpositie ligt over het algemeen niet bij de gemeente. Met de derden-initiatiefnemers worden exploitatieovereenkomsten gesloten. Hiermee houdt de gemeente grip op de door haar gewenste ruimtelijke ontwikkeling.

Financiële aspecten

Het grondbeleid is er op gericht ten minste kostendekkend te zijn. Dit betekent dat alle kosten door de uiteindelijke opbrengsten worden gedekt. De ontwikkelrisico's liggen primair bij de gecontracteerde marktpartijen. Toch kunnen zich ook voor de gemeente onverwachte en onafwendbare tegenvallers voordoen. De algemene reserve is in die gevallen het "vangnet". Bij de bepaling van het vereiste minimumniveau is hiermee rekening gehouden.

Lopende complexen grondexploitatie

De gemeente kent een in omvang beperkte grondexploitatie. De Schans is het enige complex in de grondexploitatie. De gronden zijn aan een ontwikkelende marktpartij verkocht. De kavels in het deelplannen Fort Geldersoord zijn nog niet afgenomen en overgedragen. Volgens de laatste actualisatie van de grondexploitatie is de overdracht daarvan gepland in 2022. Aansluitend aan de bouw volgt het woonrijp afwerken van het gebied in de loop van 2023. Volgens de actualisatie per 1 januari 2022 is het verwachte resultaat als gevolg van hogere kosten bouw- en woonrijp maken (meer werkzaamheden), hogere kosten tijdelijk beheer en een vertraging in de uitgifte € 570.192 negatief. Vooral de kosten voor het woonrijp maken waren te positief ingeschat, zeker met het oog op de huidige markt. Voor dit tekort is in de jaarrekening 2021 een voorziening gevormd.

Kerncijfers grondexploitatie De Schans (bedragen in € 1.000)

Complex (in exploitatie per 1-1-2022)	Einddatum complex	Boekwaarde 1-1-2022	Nog te realiseren kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Resultaat startwaarde 1-1-2022	Resultaat eindwaarde
De Schans	31-12-2023	710	190	330	570	580
Totaal		710	190	330	570	580

Bron: geactualiseerde grondexploitatie peildatum 1 januari 2022

Het resultaat van het complex De Schans is verliesgevend. Het verlies op startwaarde 1-1-2022 is € 570.192. Hierbij is gerekend met een rentepercentage van 1,88%

Mogelijk positieve resultaten uit de grondexploitatie's zijn onderworpen aan de heffing van de Vennootschapsbelasting. De vennootschapsbelasting is geen kostenpost binnen de grondexploitatie, maar wordt verantwoord binnen de algemene middelen op concernniveau.

Financiële aspecten

Resultaat en resultaatbestemming

In de begroting wordt exploitatie-technisch gezien geen rekening gehouden met een (positieve) bijdrage vanuit de grondexploitatie. Dat betekent dat de voor- en nadelen vanuit de grondexploitatie jaarlijks volledig met de Algemene Reserve worden verrekend.

Per 31 december 2021 is de voorziening verliesgevende complexen grondexploitatie € 0,57 mln. Voor exploitaties met een geraamd tekort wordt een voorziening (op startwaarde) conform BBV getroffen om de berekende toekomstige tekorten af te dekken. Dit is een wettelijk voorgeschreven maatregel. Het rentepercentage (disconteringsvoet) bij deze berekening is door de BBV gesteld op 2%. Voor het complex De Schans betekent dit dat de verliesvoorziening uitkomt op een totaal verlies van € 569.521. Dit betekent dat voor de op dat moment berekende en onafwendbare verliezen een volledig toereikende voorziening is getroffen.

Risico's

De gemeentelijke actieve grondexploitatie kenmerkt zich door lange looptijden, het doen van omvangrijke voorinvesteringen die op een later tijdstip door gronduitgifte moeten worden terugverdiend.

De berekende/voorzienbare risico's van de grondexploitatie maken onderdeel uit van het gemeentelijk weerstandsvermogen. Tenminste éénmaal jaarlijks bij de actualisatie van de integrale grondexploitatie worden de risico's opnieuw bepaald en berekend. In de lijn van de concernbreed toegepaste systematiek worden de risico's gekwantificeerd en een inschatting gemaakt van de mate waarin risico's kunnen optreden. Vervolgens worden de uitkomsten verwerkt in het gemeentelijk weerstandsvermogen.

Kaderstelling/beslispunten

Budgetten jaarschijf 2023

De voorcalculaties voor de jaarschijf 2023 zijn ontleend aan de laatst geactualiseerde grondexploitaties per peildatum 1 januari 2022. Daarmee is ons college van B&W geautoriseerd. Binnen het proces van de financiële cyclus worden financiële wijzigingen op basis van besluitvorming gerapporteerd.

3.8 Duurzaamheid

Voor het onderwerp duurzaamheid wordt verwezen naar programma 3 Omgeving (hoofdstuk 2.5). In de weergave over externe ontwikkelingen onderwerp duurzaamheid (hoofdstuk 2.5.1) én bij speerpunt een circulaire economie dichterbij brengen (hoofdstuk 2.5.2.B.1) worden de doelstellingen risico's, planning, financiën en participatie van de gemeente t.a.v. het onderwerp duurzaamheid nader toegelicht.

Hoofdstuk 4 Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit een toelichting op:

4.1 Grondslagen (uitgangspunten opstellen meerjarenbegroting)

4.2 Financieel beeld 2023 - 2026

4.2.1 Financieel beleid

4.2.2 Financiële positie

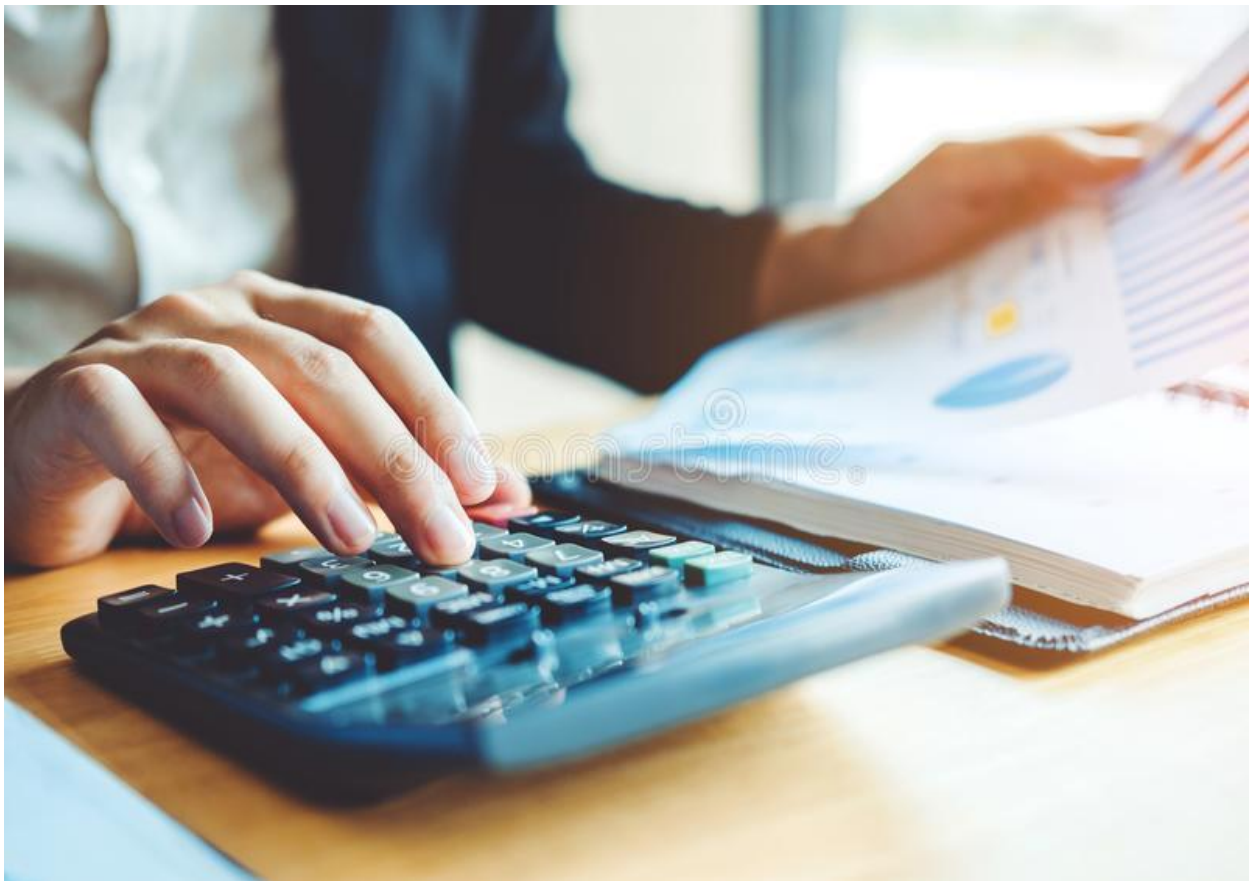
4.3 Financiële exploitatie

4.3.1 Verloopoverzicht van de resultaten

4.3.2 Verschillenanalyse

4.3.3 Baten en lasten per taakveld

4.4 Balansen 2023 - 2026

4.1 Grondslagen

Dit onderdeel gaat over de uitgangspunten die zijn gebruikt bij het opstellen van de (meerjaren)begroting 2023 - 2026.

Uitgangspunten	2023	2024	2025	2026
a. Loon- en prijsontwikkelingen				
Loonindexering	2,30%	2,10%	2,40%	2,40%
Prijsindexering	1,80%	1,80%	1,80%	1,80%
Aanvullende prijsindexering	3,00%	2,50%	2,50%	2,20%
b. Rentepercentages geldleningen				
Rente kortlopende financiering	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
Rente langlopende financiering	1,83%	1,97%	2,09%	2,20%
c. Rentepercentages doorbelasting				
Rente omslagpercentage	1,30%	1,30%	1,30%	1,30%
Rente grondexploitatie (BBV)	1,88%	1,88%	1,88%	1,88%
d. Overige uitgangspunten				
Ontwikkeling lokale lasten	3,00%	2,50%	2,50%	2,20%
Ontwikkeling Watertakenplan (rioolheffing)	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
Volumegroei voor jeugd en WMO	nee	nee	nee	nee
Uitkering uit het gemeentefonds	Meicirculaire 2022			

4.2 Financieel beeld 2023 - 2026

4.2.1 Financieel beleid

Een gedegen financieel beleid draagt bij aan een solide financiële positie op de korte en lange termijn. Beleidsmatig sturen we daarbij op drie pijlers:

1. Structureel en reëel sluitende (meerjaren)begroting.
2. Acceptabele schuldpositie.
3. Gezond weerstandsvermogen (risico's versus weerstandscapaciteit).

In het onderdeel financiële positie zijn de pijlers uitgewerkt in de vorm van kengetallen.

Resultaten

Jaar	Resultaat voorjaarsnota 2022	Resultaat (meerjaren)begroting 2023-2026
2022	818	
2023	108	413
2024	96	1.377
2025	-26	2.171
2026	-1.763	510

In vergelijking met de Voorjaarsnota 2022, waarin de jaren 2025 en 2026 een negatief resultaat liet zien, zijn de resultaten sterk verbeterd. Het voordeel is grotendeels toe te schrijven aan de toename van de uitkering uit het gemeentefonds (meicirculaire 2022). Om u mee te nemen in de totstandkoming van de resultaten 2023 - 2026 zijn in de volgende tabel de belangrijkste ontwikkeling na de primitieve (meerjaren)begroting 2022 - 2025 weergegeven.

Structureel en incidenteel resultaat

De begrotingsresultaten zijn te verdelen in een structureel en incidenteel resultaat. Het structureel resultaat is van belang bij het bepalen van het toezicht door de provincie. Ook vormt het een belangrijke pijler onder het financieel beleid van de gemeente. Uitgangspunt is dat structurele lasten zijn gedekt door structurele baten.

Structureel en incidenteel resultaat					
	2022	2023	2024	2025	2026
Structureel resultaat	865	855	1.988	2.782	1.121
Incidenteel resultaat	-47	-442	-611	-611	-611
Begrotingsresultaten 2023 - 2026	818	413	1.377	2.171	510

In onderstaande tabel is een toelichting gegeven op de incidentele begrotingsresultaten 2023-2026. Het saldo daarvan leidt tot de incidentele resultaten in de (meerjaren)begroting 2023-2026.

Specificatie incidentele baten	2023	2024	2025	2026
<i>Mutaties reserves:</i>				
Onttrekking aan de reserve onderhoud gebouwen	62			
Onttrekking aan de reserve corona re-integratie project	7			
<i>Sportbeleid:</i>				
Verwachte spuk-uitkeringen	79	79	79	79
<i>Grondexploitatie:</i>				
Toevoegen rente aan de boekwaarde	12			
<i>Snippergroen:</i>				
Verwachte verkoop opbrengsten	10	10	10	10
Resultaat incidentele baten	170	89	89	89

Specificatie incidentele lasten	2023	2024	2025	2026
<i>Mutaties reserves:</i>				
Toevoeging aan de algemene reserve (spaarprogramma)	-400	-500	-500	-500
<i>Onvoorzien:</i>				
Opgenomen bedrag voor onvoorziene uitgaven	-200	-200	-200	-200
<i>Grondexploitatie:</i>				
Toegerekende rente	-12			
Resultaat incidentele lasten	-612	-700	-700	-700

4.2.2 Financiële positie

Conclusie financiële positie

De (meerjaren)begroting 2023- 2026 is structureel sluitend. De structurele ruimte is echter beperkt en biedt op dit moment weinig ruimte voor intensivering van bestaand beleid of nieuw beleid. Verder zijn er specifieke onzekerheden die impact gaan krijgen op de financiële huishouding van de gemeente. Deze impact kan zowel positief als negatief zijn. De woonlasten liggen hoger dan het landelijk gemiddelde, en bieden vanuit dat perspectief weinig mogelijkheden om de structurele exploitatieruimte te vergroten. De solvabiliteit stijgt de komende jaren, maar blijft onvoldoende. De ratio weerstandsvermogen is onvoldoende in 2023 en stijgt in 2026 naar voldoende. Het weerstandsvermogen wordt conform het herstelplan opgebouwd. De risico's zijn en worden in de komende begrotingsjaren verder onderbouwd. De financiële huishouding komt steeds meer in control.

Toelichting financiële positie

De conclusie bij financiële positie is gebaseerd op de pijlers onder het financieel beleid en de wettelijk voorgeschreven kengetallen uit de BBV. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de normeringstabel van de VNG. Deze hebben echter geen functie als normeringinstrument, maar betreffen signaalwaarden. Ook de ratio weerstandsvermogen is meegewogen bij het oordeel over de financiële positie. Voor de weging van de uitkomst is aansluiting gezocht bij de criteria uit ons eigen beleid.

Kengetal	Kengetallen				Normen VNG		
	2023	2024	2025	2026	Voldoende	Matig	Onvoldoende
1 Netto-schuldquote	66%	62%	56%	55%	< 90%	90-130%	>130%
2 Netto-schuldquote, gecorrigeerd voor verstrekte leningen	60%	56%	50%	49%	< 90%	90-130%	>130%
3 Solvabiliteitsratio	6%	10%	16%	18%	>40%	20-40%	<20%
4 Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	>0,6%	<10%	
5 Structurele exploitatieruimte	1,97%	4,47%	6,11%	2,59%	>0,6%	0-0,6%	<0%
6 Belastingcapaciteit woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde -1	101%	104%	106%	109%	<100%	100-120%	>120%
7 Weerstandsvermogen	0,34	0,58	0,93	1,04	>1,0	0,8 - 1,0	<0,8

Netto-schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlasten ten opzichte van de eigen middelen (totale baten exclusief reserves). Hiermee geeft de indicator een beeld van de mate waarin de rentelasten en de afschrijvingen op de exploitatie drukken. Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen is de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Doorgeleende gelden zijn gelden die de gemeente uitleent aan andere partijen. De schulden die hier tegenover staan, drukken niet op de begroting. De rente wordt doorberekend. Hoe lager het percentage van de schuldquote hoe beter. De schuldquote wordt lager door het niet volledig uitvoeren van het voorgenomen investeringsprogramma.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteit, hoe beter de weerbaarheid van de gemeente omdat het aandeel van het eigen vermogen groter is dan de schuld. Anders geformuleerd geeft het solvabiliteitspercentage aan in welke mate het (balans)bezit niet met schulden in belast. In fictieve zin komt dit bedrag vrij als het (balans)bezit wordt verkocht. Het solvabiliteitspercentage is berekend door het eigen vermogen af te zetten tegen het totale vermogen. De solvabiliteit laat een stijgende tendens zien. Dit kengetal heeft ondanks haar signaalwaarde maar beperkte waarde. Zo worden investeringen in maatschappelijk nut geactiveerd die niet verkoopbaar zijn, zodat de reserves niet de "juiste" liquiditeitswaarde weergeven.

Structurele exploitatieruimte

De beperkte structurele exploitatieruimte brengt met zich mee dat intensivering van bestaand beleid of nieuw beleid vraagt om bestuurlijke keuzes. Er specifieke onzekerheden waarvan zowel de omvang als de impact op de financiële huishouding nog onvoldoende geduid kan worden. De effecten kunnen zowel positief als negatief uitvallen. Voorbeelden hiervan zijn de grillige uitkeringen van het gemeentefonds, economische ontwikkeling (inflatie) en de maatregelen die gemeenten moeten uitvoeren om de kosten jeugdzorg beheersbaar te houden.

Belastingcapaciteit woonlasten

Het kengetal 'belastingcapaciteit' geeft weer hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde van alle gemeenten. De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten voor de burger. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen. Aandachtspunt is dat de verwachte woonlasten van de gemeente in het jaar (t+1) worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde uit het jaar (t). Jaarlijks doet het COELO een onderzoek naar de ontwikkeling van de lokale lasten bij gemeenten. De onderzoeksresultaten publiceren zij ieder jaar in hun atlas lokale lasten. Westervoort heeft een belastingcapaciteit die in 2026 9% hoger ligt dan het landelijk gemiddelde.

Weerstandsvermogen

Een gezond weerstandsvermogen is van belang om te weten in hoeverre de gemeente financiële tegenvallers (niet afgedekte risico's) kan opvangen zonder dat de realisatie van de bestuurlijke ambities in het gedrang komen. De middelen die de gemeente hiervoor beschikbaar heeft wordt de weerstandscapaciteit genoemd. De kengetal weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de niet afgedekte risico's en de weerstandscapaciteit. De ratio weerstandsvermogen bevindt zich al jaren in de laagste categorie. De normering is gebaseerd op het vastgestelde beleid. Voor meer informatie over het weerstandsvermogen verwijzen wij u naar de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing".

Financiële onzekerheden en risico's

De grootste risico's voor de gemeente Westervoort zijn beschreven in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

4.3 Financiële exploitatie

4.3 Overzicht van baten en lasten								
	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
			Baten	Lasten	Saldo	2024	2025	2026
1. Programma bestuur	-2.641	-2.867	756	-3.570	-2.814	-2.809	-2.799	-2.770
2. Programma maatschappij	-19.471	-21.283	5.896	-26.435	-20.539	-20.194	-19.985	-20.152
3. Programma omgeving	-1.642	-2.094	3.651	-6.015	-2.364	-2.319	-2.286	-2.291
Subtotaal programma's	-23.754	-26.244	10.303	-36.020	-25.717	-25.322	-25.070	-25.213
Belastingen	3.155	3.255	3.663	-237	3.426	3.517	3.611	3.697
Algemene uitkeringen	27.445	28.765	29.749	0	29.749	30.466	31.355	29.989
Dividend	104	101	104	0	104	104	104	104
Saldo financieringsfunctie	84	24	12	-9	3	-7	-31	-52
Overige algemene dekkingsmiddelen	-43	-76	0	-1.533	-1.533	-1.497	-1.742	-1.755
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	30.745	32.069	33.528	-1.779	31.749	32.583	33.297	31.983
Overhead	-4.571	-4.986	159	-5.320	-5.161	-5.257	-5.359	-5.561
Onvoorzien	0	-100	0	-200	-200	-200	-200	-200
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal geraamd resultaat voor bestemming	2.420	739	43.990	-43.319	670	1.804	2.669	1.010
Mutaties reserves:								
1. Programma bestuur	-518	-180	63	-400	-337	-500	-500	-500
2. Programma maatschappij	-58	186	7	0	7	0	0	0
3. Programma omgeving	702	73	73	0	73	73	2	0
Totaal beoogde mutaties reserves	126	79	143	-400	-257	-427	-498	-500
Totaal geraamd resultaat na bestemming	2.546	818	44.133	-43.719	413	1.377	2.171	510

4.3.1 Verloopoverzicht van de resultaten

Ontwikkelingen resultaten 2022 - 2026	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaten primitieve (meerjaren)begroting 2022-2025	1.393	877	478	542	473
<i>Begrotingswijzigingen vóór de voorjaarsnota 2022</i>					
Gemeentefonds: decembercirculaire 2021	276	-192	-553	-999	-1.130
Inventaris Kulturhus	-22	-9	-5	-3	-3
NME-onderwijs	-10	-10			
Budget jeugd	-500	-500	-500	-500	-500
Gemeentefonds: maartbrief 2022		915	1.530	1.785	600
Vertrekpunt voorjaarsnota 2022	1.138	1.081	950	825	-560
<i>Aanpassing budgetten bij opstellen voorjaarsnota 2022</i>					
Externe ontwikkelingen		-20			
Autonome ontwikkelingen	-103	-653	-599	-606	-1.017
Wensen en investeringskredieten	-217	-275	-230	-220	-200
Speerpunten		-39	-39	-39	
Resultaten voorjaarsnota 2022	818	94	82	-40	-1.777
Amendement punt 4.4.11 Groene Metropoolregio: schrappen van de voorgestelde structurele bijraming		14	14	14	14
Resultaten voorjaarsnota 2022 na verwerking amendement	818	108	96	-26	-1.763
<i>Aanpassing budgetten bij opstellen (meerjaren)begroting 2023-2026</i>					
P1: 0.1 Bestuur	0	-55	-61	-61	-61
P1: 0.4 Overhead	0	248	248	248	248
P2: 6.71 + 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-/+	0	-125	-93	-94	-94
P3: 2.1 Verkeer en vervoer	0	65	58	66	62
P3: 7.2 Riolering	0	-157	-115	-120	-150
P3: 7.3 Afval	0	-260	-227	-205	-187
P4: 0.5 Treasury	0	-34	-56	-72	-81
P4: 0.61 + 0.62 OZB (woningen en niet-woningen)	0	171	258	349	432
P4: 0.7 Uitkering gemeentefonds	0	1.688	2.245	3.065	3.015
P4: 8.8 Overige baten en lasten	0	-1.185	-933	-950	-863
Diverse kleine aanpassingen (< € 50.000)	0	-51	-43	-29	-48
Begrotingsresultaten 2023 - 2026	818	413	1.377	2.171	510

4.3.2 Verschillenanalyse

Onderstaand geven wij u een analyse van de aanpassing budgetten zoals genoemd in 4.3.1 Verloopverzicht van de resultaten.

0.1 Bestuur	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaat voorjaarsnota 2022	-1.370	-1.370	-1.372	-1.364	-1.376
Resultaat meerjarenbegroting 2023-2026	-1.370	-1.425	-1.433	-1.425	-1.437
Resultaat aanpassing budgetten	0	-55	-61	-61	-61
Financiële wijziging (> € 10.000)					
Raadsondersteuning/griffie	0	-36	-36	-36	-36
Overig	0	-19	-25	-25	-25
Totaal	0	-55	-61	-61	-61

Toelichting:

De griffie wordt uitgebreid met 0,5 fte.

Onder de overige posten is ook de indexering van de personele lasten opgenomen.

0.4 Overhead	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaat voorjaarsnota 2022	-4.946	-5.409	-5.505	-5.607	-5.809
Resultaat meerjarenbegroting 2023-2026	-4.946	-5.161	-5.257	-5.359	-5.561
Resultaat aanpassing budgetten	0	248	248	248	248
Financiële wijziging (> € 10.000)					
Bijdrage 1Stroom	0	257	257	257	257
Overig	0	-9	-9	-9	-9
Totaal	0	248	248	248	248

Toelichting:

De verdeling van de bijdrage 1Stroom naar de diverse taakvelden is bijgesteld. Het positieve resultaat op dit taakveld, is een negatief resultaat op de overige taakvelden van alle programma's.

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaat voorjaarsnota 2022	-3.595	-3.152	-3.067	-3.067	-3.067
Resultaat meerjarenbegroting 2023-2026	-3.595	-3.178	-3.093	-3.093	-3.093
Resultaat aanpassing budgetten	0	-26	-26	-26	-26
Financiële wijziging (> € 10.000)					
Indexatie loonkosten WMO	0	-39	-39	-39	-39
Overig	0	13	13	13	13
Totaal	0	-26	-26	-26	-26

6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaat voorjaarsnota 2022	-4.925	-4.866	-4.866	-4.866	-4.840
Resultaat meerjarenbegroting 2023-2026	-4.925	-4.965	-4.933	-4.934	-4.908
Resultaat aanpassing budgetten	0	-99	-67	-68	-68
Financiële wijziging (> € 10.000)					
Indexatie loonkosten WMO	0	-99	-67	-68	-68
Totaal	0	-99	-67	-68	-68

Toelichting:

De in de meicirculaire 2022 genoemde indexering over de loonkosten WMO is nu in de begroting opgenomen.

2.1 Verkeer en vervoer	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaat voorjaarsnota 2022	-1.158	-1.108	-1.104	-1.117	-1.112
Resultaat meerjarenbegroting 2023-2026	-1.158	-1.043	-1.046	-1.051	-1.050
Resultaat aanpassing budgetten	0	65	58	66	62
Financiële wijziging (> € 10.000)					
Reiniging openbaar gebied	0	41	41	41	41
Bijdrage 1Stroom	0	19	19	19	19
Overig	0	5	-2	6	2
Totaal	0	65	58	66	62

Toelichting:

Het vegen van wegen wordt administratief doorberekend aan taakveld 7.2 Riolering en 7.3 Afval; dit geldt ook voor de bijdrage 1Stroom.

7.2 Riolering	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaat voorjaarsnota 2022	256	214	165	180	199
Resultaat meerjarenbegroting 2023-2026	256	57	50	60	49
Resultaat aanpassing budgetten	0	-157	-115	-120	-150
Financiële wijziging (> € 10.000)					
Rioolheffing	0	112	172	235	294
Kapitaallasten	0	19	-9	-40	-76
Voorziening	0	-43	-8	-57	-112
Doorberekeningen	0	-133	-133	-133	-133
Diverse aanpassingen	0	-112	-137	-125	-123
Totaal	0	-157	-115	-120	-150

Toelichting:

De opbrengst rioolheffing neemt toe door de tarieven aan te passen met de inflatiepercentages volgens de meicirculaire 2022. De tarieven zijn bovendien in het kader van het Watertakenplan met 1% verhoogd.

De kapitaallasten zijn aangepast op het investeringsplan 2023-2026.

De storting in de voorziening is hoger door het ontstane voordeel als gevolg van gestegen tarieven. Diverse doorberekeningen zijn nu verwerkt onder taakveld 7.2 (overhead, salariskosten en vegen) welke voorheen onder andere taakvelden werden verwerkt (administratieve wijzigingen).

Voor een verdere toelichting zie paragraaf 3.1 Lokale heffingen.

7.3 Afval	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaat voorjaarsnota 2022	567	608	624	628	629
Resultaat meerjarenbegroting 2023-2026	567	348	397	423	442
Resultaat aanpassing budgetten	0	-260	-227	-205	-187
Financiële wijziging (> € 10.000)					
Afvalstoffenheffing	0	-116	-80	-42	-9
Doorberekeningen	0	-184	-184	-184	-184
Diverse aanpassingen	0	40	37	21	6
Totaal	0	-260	-227	-205	-187

Toelichting:

De opbrengst afvalstoffenheffing/reinigingsrecht valt ondanks de toegepaste inflatie lager uit doordat het tarief van 2022 neerwaarts is bijgesteld. Dit was nog niet in deze begroting verwerkt. Diverse doorberekening zijn nu verwerkt onder taakveld 7.3 (overhead, salariskosten). Voor een verdere toelichting zie paragraaf 3.1 Lokale heffingen.

0.5 Treasury	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaat voorjaarsnota 2022	125	141	153	144	132
Resultaat meerjarenbegroting 2023-2026	125	107	97	73	52
Resultaat aanpassing budgetten	0	-34	-56	-71	-80
Financiële wijziging (> € 10.000)					
Renteresultaat	0	-34	-56	-71	-80
Totaal	0	-34	-56	-71	-80

Toelichting:

Het renteresultaat valt lager uit doordat er minder rente aan investeringen wordt toegerekend. Een aantal geplande investeringen is (nog) niet gerealiseerd in voorgaande jaren. Dit nadeel is een voordeel op de andere taakvelden.

0.61 OZB woningen	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaat voorjaarsnota 2022	2.668	2.668	2.668	2.668	2.668
Resultaat meerjarenbegroting 2023-2026	2.668	2.836	2.909	2.985	3.055
Resultaat aanpassing budgetten	0	168	241	317	387
Financiële wijziging (> € 10.000)					
Opbrengsten	0	165	237	314	383
Overige aanpassingen	0	3	4	3	4
Totaal	0	168	241	317	387

0.62 OZB niet-woningen	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaat voorjaarsnota 2022	482	482	482	482	482
Resultaat meerjarenbegroting 2023-2026	482	485	499	514	527
Resultaat aanpassing budgetten	0	3	17	32	45
Financiële wijziging (> € 10.000)					
Opbrengsten	0	6	21	35	49
Overige aanpassingen	0	-3	-4	-3	-4
Totaal	0	3	17	32	45

Toelichting:

De OZB tarieven zijn aangepast met het inflatiepercentage. Zie voor een nadere toelichting paragraaf 3.1 Lokale heffingen.

0.7 Algemene uitkering uit het gemeentefonds	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaat voorjaarsnota 2022	28.765	28.061	28.221	28.290	26.974
Resultaat meerjarenbegroting 2023-2026	28.765	29.749	30.466	31.355	29.989
Resultaat aanpassing budgetten	0	1.688	2.245	3.065	3.015
Financiële wijziging (> € 10.000)					
Accresontwikkeling	0	1.524	2.172	2.932	3.618
Opschalingskorting	0	289	382	479	
Plafond BCF	0	-27	-27	-27	-27
Taakmutaties	0	32	-152	-189	-446
WOZ-waarden en waardering	0	-130	-130	-130	-130
Totaal	0	1.688	2.245	3.065	3.015

Toelichting:

De meicirculaire 2022 heeft de jaarlijkse resultaten positief beïnvloed. Hierboven is in een kort overzicht op de belangrijkste aanpassingen ten opzicht van de septembercirculaire 2021 gegeven.

0.8 Overige baten en lasten	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaat voorjaarsnota 2022	-176	-548	-764	-991	-1.091
Resultaat meerjarenbegroting 2023-2026	-176	-1.733	-1.697	-1.941	-1.954
Resultaat aanpassing budgetten	0	-1.185	-933	-950	-863
Financiële wijziging (> € 10.000)					
Stelpost prijsstijging	0	-1.285	-1.033	-1.050	-963
Onvoorzien	0	100	100	100	100
Totaal	0	-1.185	-933	-950	-863

Toelichting:

In deze begroting is het in de meicirculaire 2022 vermelde inflatiepercentage verwerkt, boven het in de voorjaarsnota 2022 reeds verwerkte inflatiepercentage. De in de voorjaarsnota 2022 verwerkte prijsstijging van € 100.000 is nu op de stelpost prijsstijging verwerkt.

4.3.3 Baten en lasten per taakveld

Taakveldenoverzicht	Saldo 2021	Saldo 2022	Baten 2023	Lasten 2023	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
0.1 - Bestuur	-1.376	-1.370	0	-1.425	-1.425	-1.433	-1.425	-1.437
0.2 - Burgerzaken	-68	-139	176	-320	-144	-100	-101	-60
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	-92	-191	564	-776	-212	-146	-143	-142
0.4 - Overhead	-4.571	-4.986	159	-5.320	-5.161	-5.257	-5.359	-5.561
0.5 - Treasury	188	125	116	-9	107	97	73	52
0.61 - OZB woningen	2.477	2.668	2.973	-137	2.836	2.909	2.985	3.055
0.62 - OZB niet-woningen	449	482	555	-70	485	499	514	527
0.64 - Belastingen overig	229	104	136	-31	105	108	112	115
0.7 - Uitkeringen gemeentefonds	27.445	28.765	29.749	0	29.749	30.466	31.355	29.989
0.8 - Overige baten en lasten	-44	-176	0	-1.733	-1.733	-1.697	-1.941	-1.954
0.10 - Mutaties reserves	126	78	142	-400	-258	-427	-498	-500
1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	-891	-884	0	-717	-717	-815	-815	-815
1.2 - Openbare orde en veiligheid	-213	-283	16	-332	-316	-316	-316	-316
2.1 - Verkeer en vervoer	-1.004	-1.158	28	-1.070	-1.043	-1.046	-1.051	-1.050
2.2 - Parkeren	-18	-12	2	-14	-12	-12	-12	-12
2.5 - Openbaar vervoer	-28	-30	0	-30	-30	-30	-30	-30
3.1 - Economische ontwikkeling	-43	-39	0	-39	-39	-39	-39	-39
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-18	-29	62	-75	-13	-13	-12	-12
3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	8	7	-6	1	1	1	1
3.4 - Economische promotie	-99	-169	0	-138	-138	-148	-148	-148
4.1 - Openbaar basisonderwijs	-156	-153	0	-128	-128	-128	-128	-128
4.2 - Onderwijshuisvesting	-450	-392	0	-394	-394	-358	-339	-334
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-482	-563	360	-905	-545	-535	-535	-527
5.1 - Sportbeleid en activering	-247	-255	6	-261	-255	-255	-255	-255
5.2 - Sportaccommodaties	-239	-284	37	-316	-279	-315	-257	-257
5.3 - Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-29	-91	0	-94	-94	-94	-88	-88
5.4 - Musea	-53	-63	0	-125	-125	-125	-127	-127
5.5 - Cultureel erfgoed	-32	-34	0	-34	-34	-34	-34	-34
5.6 - Media	-281	-276	8	-257	-249	-182	-182	-181
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.129	-1.073	4	-1.109	-1.105	-1.120	-1.101	-1.111
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	-1.550	-1.826	0	-1.886	-1.886	-1.876	-1.876	-1.876
6.2 - Wijkteams	-105	-101	0	-101	-101	-101	-101	-101
6.3 - Inkomensregelingen	-939	-1.714	5.273	-6.558	-1.285	-1.285	-1.285	-1.285
6.4 - Begeleide participatie	-2.918	-2.724	2	-2.768	-2.766	-2.639	-2.529	-2.724
6.5 - Arbeidsparticipatie	-1.105	-1.052	0	-985	-985	-1.000	-1.000	-1.000
6.6 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-244	-771	55	-811	-756	-754	-754	-754
6.71 - Maatwerkdienstverlening 18+	-3.258	-3.595	153	-3.331	-3.178	-3.093	-3.093	-3.093
6.72 - Maatwerkdienstverlening 18-	-4.840	-4.925	0	-4.965	-4.965	-4.933	-4.934	-4.908
6.81 - Geëscaleerde zorg 18+	-226	-235	0	-235	-235	-235	-235	-235
6.82 - Geëscaleerde zorg 18-	-493	-518	0	-518	-518	-518	-518	-518
7.1 - Volksgezondheid	-696	-638	0	-655	-655	-615	-615	-615
7.2 - Riolering	211	256	1.717	-1.661	57	50	60	49
7.3 - Afval	606	567	1.683	-1.335	348	397	423	442
7.4 - Milieubeheer	-391	-439	13	-477	-464	-464	-464	-464
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	-40	-66	28	-94	-66	-66	-64	-64
8.1 - Ruimtelijke ordening	-387	-472	5	-485	-480	-455	-455	-470
8.2 - Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-4	0	12	-12	0	0	0	0
8.3 - Wonen en bouwen	-427	-509	95	-580	-485	-494	-493	-493
0.11-Resultaat van de rekening van baten en lasten	2.546	818	44.133	-43.720	413	1.377	2.171	510

4.4 Balansen 2023-2026

Een balans is een financieel overzicht van de bezittingen, het eigen vermogen en de schulden. Het geeft een beeld van de financiële positie op een bepaald moment en inzicht hoe de gemeente het bezit heeft gefinancierd. In het BBV is opgenomen dat gemeenten in hun (meerjaren)begroting een geprognosticeerde begin- en eindbalans van de begrotingsjaren opnemen. Dit geeft de raad inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, de inzet van de reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. Met deze informatie kunnen ontwikkelingen vroegtijdig gesignaleerd worden. In de hierna geprognosticeerde balansen is de balans uit de jaarrekening 2021 als uitgangspunt genomen. De onderdelen waar actuele informatie over beschikbaar is zijn geactualiseerd. Voorbeelden hiervan zijn: vaste activa, reserves en voorzieningen en de langlopende schulden.

Geprognosticeerde balans						
Activa	1-1-2022	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
<i>Vaste activa</i>						
Materiële vaste activa	27.855	32.497	33.928	34.144	34.478	34.497
Financiële vaste activa	2.320	2.553	2.537	2.535	2.532	2.529
<i>Vlottende activa</i>						
Voorraden	140	152	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	7.647	7.647	7.647	7.647	7.647	7.647
Liquide middelen	327	327	327	327	327	327
Overlopende activa	1.583	1.583	1.583	1.583	1.583	1.583
Totaal activa	39.872	44.759	46.022	46.236	46.567	46.583
Passiva	1-1-2022	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
<i>Vaste passiva</i>						
Eigen vermogen	958	1.425	2.500	3.341	5.215	7.886
Resultaat	2.546	818	413	1.377	2.171	510
Voorzieningen	2.810	4.747	4.612	4.386	4.346	4.159
Vaste schulden > 1 jaar	26.210	24.547	24.602	24.605	24.546	24.414
<i>Vlottende passiva</i>						
Netto-vlottende schulden < 1 jaar	2.268	8.142	8.815	7.447	5.209	4.534
Overlopende passiva	5.080	5.080	5.080	5.080	5.080	5.080
Totaal passiva	39.872	44.759	46.022	46.236	46.567	46.583

Toelichting: De balans per 1-1-2022 is gelijk aan de eindbalans per 31 december 2021 uit de jaarstukken 2021.

Toelichting op de geprognosticeerde balansen 2022 – 2026

Vaste activa

De vaste activa van de gemeente bestaan uit investeringen . Investerings zijn uitgaven waarvan het economisch – of maatschappelijk nut zich over meerdere jaren uitstrekt. Investerings worden geactiveerd op de balans en afgeschreven op basis van de economische levensduur van de investering. De kapitaallasten (rente en afschrijving) komen ten laste van de programma's en moeten worden gedekt binnen de baten en lasten van de programmabegroting. De boekwaarde van de materiële vaste activa neemt de komende jaren toe van € 28 miljoen op 1-1-2022 naar € 34 miljoen eind 2026. Omdat de gemeente een financieringstekort heeft, leiden extra investeringen tot een hogere schuld. Denk bijvoorbeeld aan investeringen in de riolering, wegen, gemeentelijke gebouwen en voertuigen.

In de financiële verordening 212 GW is het investerings- en afschrijvingsbeleid opgenomen. Hierin staat dat de Raad met de vaststelling van de begroting alle investeringen autoriseert van het begrotingsjaar 2023. De Raad heeft de mogelijkheid om bij de begrotingsbehandeling expliciet een aantal investeringen aan te wijzen die apart ter besluitvorming aan de Raad moeten worden voorgelegd. In 2023 zijn de kredietverleningen over de jaren 2023 tot en met 2026 verleend. Een specificatie per jaar is opgenomen in bijlage 5.2 Investeringsplan.

Investeringsoverzicht	Krediet	Kapitaallasten			
		2023	2024	2025	2026
Totaal investeringskrediet 2023	2.704	81	206	202	153
Totaal investeringskrediet 2024	1.521	0	0	57	56
Totaal investeringskrediet 2025	1.564	0	0	0	58
Totaal investeringskrediet 2026	1.238	0	0	0	0
Totaal voorgenomen investeringen	7.027	81	206	259	267

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves. Deze zijn onder te verdelen in een algemene reserve en bestemmingsreserves. De raad gaat over het instellen, doel en opheffen ervan. Reserves hebben meerdere functies waaronder de financieringsfunctie en dekkingsfunctie. Reserves kunnen alleen worden ingezet voor de dekking van incidentele lasten. De financiële regelgeving kent hierop een uitzondering, namelijk het inzetten van reserves voor de dekking van investeringslasten (afschrijving en rente). Het begrotingssaldo wordt toegevoegd/onttrokken aan de algemene reserve.

De omvang van het eigen vermogen neemt de komende jaren met € 6,9 miljoen toe. De algemene reserve stijgt met € 7,4 miljoen en de bestemmingsreserves dalen met € 0,5 miljoen. De stijging van de algemene reserve komt door het ingestelde spaarprogramma van het herstelplan en de positieve begrotingsresultaten per jaar. De bestemmingsreserves dalen door inzet voor de dekking van kapitaallasten en sociaal domein. In bijlage 5.3 Overzicht reserves en voorziening is het verwachte meerjarig van het eigen vermogen opgenomen.

In onderstaande overzicht is het verloop van de algemene reserve weergegeven.

Verloop algemene reserve						
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand per 1 januari	1.808	-188	558	1.775	2.688	4.565
<i>Toevoegingen:</i>						
Resultaat voorgaand begrotingsjaar	-2.576	546	818	413	1.377	2.171
Herstelplan	584					
Spaarprogramma		200	400	500	500	500
<i>Onttrekkingen:</i>						
Corona gerelateerde uitgaven	-4					
Stand per 31 december	-188	558	1.775	2.688	4.565	7.236

Voorzieningen

Voorzieningen zijn eigen middelen van de gemeente die niet vrij beschikbaar zijn. Ze zijn niet vrij beschikbaar, maar gevormd voor lasten die worden verwacht en redelijkerwijs zijn in te schatten. Denk bijvoorbeeld aan de onderhoudsvoorzieningen wegen. Die zijn gevormd om het periodiek onderhoud te kunnen uitvoeren. Verder zijn voorzieningen gevormd bij de heffingen riolering en afval. Hiermee borgen we dat de middelen die de gemeente hiervoor ontvangt ook daaraan worden uitgegeven of worden ingezet voor tariefsegalisatie. De voorzieningen vallen onder de eigen financieringsmiddelen van de gemeente.

De omvang van de voorzieningen neemt de komende jaren toe met € 1,35 miljoen. In bijlage 5.3 Overzicht van de reserves en voorzieningen wordt het verloop van de voorzieningen weer gegeven.

Vaste schulden

De vaste schulden bestaan uit schulden die een looptijd hebben van meer dan een jaar. De komende jaren blijven de vaste schulden op ongeveer de gelijke omvang van € 24,5 miljoen. De geplande aflossingen zijn gelijk aan de jaarlijkse financieringsbehoefte (zie paragraaf 4 Financiering).

Hoofdstuk 5 Bijlagen

- 5.1 EMU-saldo
- 5.2 Investeringsplan
- 5.3 Overzicht reserves en voorzieningen
- 5.4 Overzicht langlopende geldleningen

Bijlage 5.1 EMU-saldo

Volgens de Wet HOF dient de gemeente inzicht te geven in de ontwikkeling van het EMU-saldo. Het EMU-saldo is niet hetzelfde als het begrotingssaldo van de gemeente. De gemeenten geven hun cijfers in de begroting weer op basis van het factuurstelsel (baten en lasten). Het EMU-saldo wordt berekend op basis van kasstelsel (in- en uitgaande geldstromen). Het is dus noodzakelijk om het begrotingssaldo om te rekenen naar het EMU-saldo. De EMU saldi van gemeenten tellen mee voor de berekening van het nationaal begrotingstekort (o.b.v. het kasstelsel). Jaarlijks totaliseert het CBS de EMU-saldi van alle overheidsinstanties. Uiteindelijk mag het tekort van alle overheden 3% van het BBP bedragen. Deze norm volgt uit afspraken die in Europees verband hierover zijn gemaakt.

5.1 EMU-saldo					
Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Exploitatiesaldo voor toevoeging/onttrekking reserves	739	670	1.804	2.669	1.010
Mutatie (im)materiële vaste activa	4.875	1.415	214	331	16
Mutatie voorzieningen	1.937	-135	-226	-40	-187
Mutatie voorraden	12	-152	0	0	0
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	7.563	1.798	1.792	2.960	839

Bijlage 5.2 Investeringsplan

5.2 Investeringsplan					
	Krediet	Kapitaallasten			
		2023	2024	2025	2026
<i>Begrotingsjaar 2023</i>					
Herinrichting Heilweg	56	8	10	10	10
Speeltoestellen	76		9	8	8
Vervanging armaturen	65		3	3	3
Fietspadenplan	70		3	3	3
Wijkontwikkelingsplan Mosterdhof	310	38	47	46	46
Recreatieve maatregelen Rivierklimaatpark	580		27	27	26
Investerings DPRA	237		7	7	7
Afkoppelen Mosterdhof	215	10	15	15	15
Renoveren toiletgroep en sanitair ondernemerscentrum	27	1	2	2	2
Revitalisatie voetbalvelden SC Westervoort	60	12	25	24	
Revitalisatie voetbalvelden AVW66	60	12	25	24	
DPRA Uitvoeringsprogramma	16		1	1	1
DPRA Westervoortse oplegger	63		3	3	3
Wijkrenovatie groen Leigraaf	85		4	4	4
Vervanging riool	549		16	16	16
Reconstructie Heilweg riolering	150		4	4	4
Vervanging oeverbeschoeiing	20		1	1	1
Vervangen gemalen bouwkundig	50		2	2	2
Vervangen minicontainers	15		2	2	2
Totaal investeringskrediet 2023	2.704	81	206	202	153
<i>Begrotingsjaar 2024</i>					
Speeltoestellen	76			9	8
Vervanging armaturen	65			3	3
Fietspadenplan	70			3	3
Investerings DPRA	237			7	7
DPRA Uitvoeringsprogramma	16			1	1
DPRA Westervoortse oplegger	63			3	3
Wijkrenovatie groen Naederhuizen	60			3	3
Vervanging riool	914			27	27
Vervanging oeverbeschoeiing	20			1	1
Totaal investeringskrediet 2024	1.521	0	0	57	56

<i>Begrotingsjaar 2025</i>					
Investerings DPRA	237				7
Fietspadenplan	70				3
Speeltoestellen	76				9
Vervanging armaturen	65				3
DPRA Uitvoeringsprogramma	16				1
DPRA Westervoortse oplegger	63				3
Vervanging riool	714				21
Rioolvervanging druk- en persleidingen	6				
Investerings water	34				1
Vervanging oeverbeschoeiing	20				1
Vervangen gemalen bouwkundig	47				2
Vervangen gemalen mechanisch	16				1
Vervanging riolering Ludgeruslaan e.o.	200				6
Totaal investeringskrediet 2025	1.564	0	0	0	58
<i>Begrotingsjaar 2026</i>					
Vervanging armaturen	65				
Fietspadenplan	70				
Speeltoestellen	76				
Vervanging riool	714				
Investerings DPRA	50				
Investerings water	34				
Vervanging riolering Ludgeruslaan e.o.	200				
Vervanging oeverbeschoeiing	20				
Vervangen gemalen mechanisch	9				
Totaal investeringskrediet 2026	1.238	0	0	0	0
Totaal voorgenomen investeringen	7.027	81	206	259	267

Bijlage 5.3 Overzicht van reserves en voorzieningen

5.3 Overzicht reserves en voorzieningen						
	Saldo 31-dec 2021	Saldo 31-dec 2022	Saldo 31-dec 2023	Saldo 31-dec 2024	Saldo 31-dec 2025	Saldo 31-dec 2026
Reserves						
<i>Programma 1 Bestuur</i>						
Algemene reserve	-188	558	1.775	2.688	4.565	7.236
Onderhoud gebouwen	309	289	226	226	226	226
<i>Programma 2 Maatschappij</i>						
Nieuwe Wet inburgering	15	0	0	0	0	0
Uitgestelde Covid-kosten	30	30	30	30	30	30
Regionale ambulantiseringsgelden	171	0	0	0	0	0
Corona re-integratie project activerend werk	90	90	83	83	83	83
Corona overige culturele activiteiten	95	95	95	95	95	95
<i>Programma 3 Omgeving</i>						
Aanpassing Dorpstraat - Hamersestraat	49	49	49	49	49	49
Handhavingskosten bouwen	54	54	54	54	54	54
Kapitaallasten investeringen	231	158	85	12	10	10
Afvalfonds	39	39	39	39	39	39
Mosterdhof	63	63	63	63	63	63
Totaal reserves	958	1.425	2.500	3.341	5.215	7.886
Voorzieningen						
<i>Programma 1 Bestuur</i>						
Pensioenoverdracht wethouders	468	407	347	347	347	347
Pensioen voormalige wethouders ASR 2021	86	86	86	86	86	86
<i>Programma 3 Omgeving</i>						
Afvalinzameling	169	124	124	124	124	124
Tariefseglisatie riolering	1.854	2.126	2.407	2.706	3.034	3.417
Onderhoud wegen	232	103	249	198	253	0
Achterstallig onderhoud wegen	0	1.900	1.400	900	400	0
Totaal voorzieningen	2.809	4.747	4.613	4.360	4.244	3.974
Totaal reserves en voorzieningen	3.767	6.172	7.113	7.701	9.459	11.860
Resultaat	2.546	818	413	1.377	2.171	510

Bijlage 5.4 Overzicht van langlopende geldleningen

5.4 Overzicht van langlopende geldleningen					
	2022	2023	2024	2025	2026
Stand per 1 januari	26.210	24.547	24.602	24.605	24.546
Opname	0	1.700	1.800	1.900	2.000
Aflossing	-1.664	-1.645	-1.797	-1.959	-2.132
Stand per 31 december	24.547	24.602	24.605	24.546	24.414
Rente	452	456	485	512	537